Η ΕΥΤΕΡΠΗ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλάδ. 38. *Τόμος Β'.*

Εκδίδεται δὶς τοῦ μηνὸς. *Ἐν Ἀθήναις, τὴν* 15 *Μαρτίου* 1849.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΦΟΥΡΙΕ.

Ἀλλοίμονον εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων ὅταν πέσῃ εἰς χεῖρας ξένων σοφῶν! Ἐκτὸς ἐντίμων τινῶν ἐξαιρέσεων, δὲν εἶναι εἶδος βασάνων καὶ στρεβλώσεων εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἁρμονικώταται αὐτῆς λέξεις δὲν ὑποβάλλονται, ὁσάκις πρόκειται νὰ βαπτισθοῦν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κολυμβήθραν αἱ νεωτεραι τῶν ἐφευρέσεων. Παράδειγμα ὁλόκληρος ἡ ὀνοματολογία τῆς χημείας. Καθὼς ποῖος ἐξ ἡμῶν ἤθελε μαντεύσει, ἂν κατὰ τύχην δὲν τὸ ἔμαθεν, ὅτι τὸ Phalanstère, *Φαλανστηριον*, εἶναι λέξις ἑλληνική, καὶ σημαίνει δῆμος καὶ συνοικία φαλαγγιτῶν; Ὅστις θέλει νὰ μάθῃ τινες οἱ φαλαγγῖται οὗτοι, καὶ τί τὸ *φαλανστήριον*, ἂς θυσιάσῃ ὀλίγας στιγμὰς ἀναγινώσκων τὴν ἑξῆς βιογραφίαν τοῦ περιωνύμου πατρὸς καὶ πατριάρχου τῶν τρισολβίων τούτων θνητῶν, τοῦ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν αὐτῶν τῶν ἰδίων, *ζητήσαντος καὶ εὑρόντος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.*

Φραγκίσκος Κάρολος ὁ Φουριὲ ἐγεννήθη εἰς τὴν γαλλικὴν πόλιν Βεζανσὼν, τὴν 7 ἀπριλίου 1772, χρηματίσας υἱὸς ἐμπόρου τινὸς τῆς ῥηθείσης πόλεως. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰ μαθήματά του εἰς τὸ ἐκεῖ γυμνάσιον, ὁ πατήρ του τὸν παρέλαβεν εἰς τὸ ἐμπορικὸν του κατάστημα· μολονότι δὲ ἀπεστρέφετο παιδιόθεν τὴν ἐμπορίαν, φαίνεται ὅτι ἡ τύχη τὸν κατεδίκασε νὰ διέλθῃ εἰς αὐτὴν τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἡμερῶν του, διότι, καὶ κατὰ τὸ 1827 ἀκόμη, μετὰ πολλὰς τοῦ βίου αὐτοῦ περιπετείας, τὸν εὑρίσκομεν διευθύνοντα τὴν ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν ἀμερικανικῆς τινος οἰκίας ἐν Παρισίοις. Τὴν πατρικήν του περιουσίαν ἔχασε σχεδὸν ὁλόκληρον κατὰ τὸ 1793, περιπλεχθεὶς εἰς τὰ φρικώδη συμβάντα τῆς πολιορκίας τοῦ Λυών.

Διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως, ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα του δύω ἔτη στρατιωτικῶς· ἐπανελθὼν μετὰ ταῦτα εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ἐνησχολήθη συγγράφων καὶ καθυποβάλλων εἰς τὸ Διευθυντήριον διάφορα σχέδια περὶ ἐσωτερικῆς ἀμύνης, τὰ ὁποῖα ὁ διευθύνων τότε τὰ στρατιωτικὰ περιβόητος Καρνὼ ἔκρινεν ἄξια προσοχῆς. Καὶ κατὰ τὸ 1803, ἐδημοσίευσεν εἰς Λυὼν διατριβὴν ἐπιγραφομένην «Ἡ ὑπειρωτικὴ Τριαρχία», ἥτις εἵλκυσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν τοῦ Ναπολέοντος.

Ἰδοὺ τὰ μόνα συμβεβηκότα τοῦ βίου τοῦ Φουριὲ, τὰ συνδέοντα τὴν μνήμην αὐτοῦ με τα γενικὰ περιστατικὰ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἔζησεν. Ἡ βιογραφία του ἤθελε τελειώσει μὲ τὴν ἁπλῆν σημείωσιν ὅτι

Ὁ Κάρολος Φουριέ.

ἀπέθανεν εἰς Παρισίους τὴν 10 ὀκτωβρίου 1837, ἄγαμος καὶ πτωχός, ἂν ὁ ἀνὴρ οὗτος δὲν ἦτον ἀρχηγὸς συστήματος, ἂν δὲν ἐθήρευεν εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν τὴν ἐπιστημότητα τὴν ὁποίαν δὲν εὗρεν εἰς τὸν κόσμον τῶν πράξεων.

Ὁ Φουριὲ ἐξέθεσε τὸ σύστημά του εἰς τέσσαρα συγγράμματα ὑπὸ τὰς ἑξῆς ἐπιγραφάς· Θεωρία τῶν τεσσάρων κινήσεων· Θεωρία τῆς παγκοσμίου ἑνότητος, ἤτοι περὶ οἰκιακοῦ καὶ γεωργικοῦ συνεταιρισμοῦ· Περὶ τοῦ νέου βιομηχανικοῦ καὶ συνεταιρικοῦ κόσμου· Περὶ ψευδοῦς βιομηχανίας. Τὸ κυριώτερον καὶ πληρέστερον τῶν συγγραμμάτων τούτων εἶναι τὸ δεύτερον.

Ἂν ἐξαιρέσωμεν τοὺς θεμελιωτὰς τῶν θρησκειῶν, ὀλίγους ἀρχηγοὺς συστημάτων εὑρίσκομεν ἐλκύσαντας τόσον τὴν ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην τῶν μαθητῶν αὐτῶν ὡς τὸν Φουριέ· καὶ ὀλίγοι ἴσως ἐδεξιώθησαν τῆς ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης ταύτης ἀξιώτεροι. Ἡ σχολὴ τῶν κοινωνιστῶν ἢ κοινωνιολόγων ἀνεπτύχθη καὶ διηρέθη τότον κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, ὥστε ματαίως ἤθελε ζητήσει τις τὴν ἀρχικὴν ἑνότητα τῶν σκοπῶν καὶ τῶν θεωριῶν αὐτῆς· δόγματα παράδοξα, μέσα παραδοξότερα, παρήλλαξαν, παρεμόρφωσαν, ἠσχήμισαν τὰ πάντα. Εἰς τὸ χάος τοῦτο, τὸ ἀχανὲς καὶ δυσεξερεύνητον, ἠμποροῦμεν νὰ διακρίνωμεν τὸν Φουριὲ, ὡς τὸν ἀθωότερον, τὸν φιλανθρωπότερον, τὸν ἐρασμιώτερον τῶν κοινωνιστῶν. Ἂς ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον εἰς τὰς θεωρίας του, ὡς εἰς ὡραῖον καὶ γλυκὺ ὄνειρον.

Σκοπὸς τοῦ συστήματος τοῦ Φουριὲ εἶναι ἡ παγκόσμιος εὐδαιμονία· δὲν ἐννοεῖ εὐδαιμονίαν ὠχρὰν, μονότονον, ἀποφατικήν· δὲν ἐννοεῖ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν πεῖναν, τὰς θλίψεις, τὰς πολλὰς καὶ πολυειδεῖς τοῦ ἐγκοσμίου βίου στερήσεις. Μᾶς προετοιμάζει βίον ἐνεργητικῶν, ποικίλων καὶ ἀκαταπαύστως ἀνανεουμένων ἡδονῶν· εὐδαιμονίαν ἄγνωστον εἰς τὴν γῆν, εὐδαιμονίαν ὑπερβαίνουσαν τὰ ὅρια καὶ τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀνθρώπου. Βάσις τοῦ συστήματος αὐτοῦ εἶναι ἡ *διοργάνωσις* τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν· ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται μὲ πάθη πηγάζοντα ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδίας του φύσεως, καθὼς ὅλαι αὐτοῦ αἱ φυσικαὶ καὶ διανοητικαὶ δυνάμεις. Τὰ πάθη ταῦτα εἶναι τὰ κύρια, τὰ μοναδικὰ ἐλατήρια τῶν πράξεών του· διὰ τῶν παθῶν κινοῦνται αἱ δυνάμεις, διότι τίποτε δὲν ἐνεργοῦμεν, ἂν σκοπὸς τῆς ἐνεργείας μας δὲν ἦναι ἡ ἐκπλήρωσις ἐπιθυμίας, πάθους, ἀνάγκης φυσικῆς· ὅλαι ἄρα αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου πηγὴν ἔχουν τὸ σύστημα τῶν παθῶν αὐτοῦ. Αἱ ἀνθρώπιναι πράξεις, ὡς ἀποτέλεσμα τῶν παθῶν, εἶναι καλαὶ μὲν, ὅταν τὰ μέσα τῆς εὐχαριστήσεως αὐτῶν, ὅσα αἱ κοινωνικαὶ περιστάσεις ἐπιτρέπουν, συμβιβάζωνται μὲ τὰ συμφέροντα τῶν ἄλλων, κακαὶ δὲ εἰς τὴν ἐναντίαν περίπτωσιν. Ἡ αὐτὴ κλίσις, τὸ αὐτὸ πάθος, ὠθοῦν τὸν ἄνθρωπον ἄλλοτε μὲν εἰς πράξεις ὑψηλῆς ἀρετῆς, ἄλλοτε δὲ εἰς κακουργήματα. Δὲν βλέπομεν καθ' ἡμέραν τὸν ἔρωτα. τὴν φιλίαν, τὴν φιλοστοργίαν, τὴν φιλοδοξίαν, τὴν φιλοθρησκίαν αὐτὴν, προξενοῦντα ἀποτελέσματα πάντη διάφορα, καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα; Τὸ κακὸν λοιπὸν δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰς ἐμφύτους κλίσεις του, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰς κοινωνικὰς περιστάσεις, αἵτινες, ἀντὶ ν' ἀφήσωσιν εἰς τὰς κλίσεις ταύτας εὐτυχῆ καὶ δικαίαν δίοδον, ἀφίνουν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἀνοικτὰς τὰς ὁδοὺς ὅλας τῆς ἀπάτης καὶ τῆς ἀνομίας· ὥστε, ἐπειδὴ τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πάντοτε τὰ αὐτὰ, ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν ἠμπορεῖ νὰ μεταβληθῇ, ὁ Φουριὲ φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ διοργανωθῇ ἡ κοινωνία εἰς τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ διευκολύνεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν παθῶν. Οἱ θεσμοὶ, λέγει, ἔγειναν διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὄχι ὁ ἄνθρωπος διὰ τοὺς θεσμούς· ὅθεν, ἀντὶ νὰ θέλωμεν νὰ κατευνάζωμεν τὰ πάθη, ἀπειράκις προκριτότερον εἶναι νὰ τὰ κάμνωμεν ὠφέλιμα. Μήπως ἡ σοφία τοῦ Δημιουργοῦ πρέπει νὰ ἦναι ὀλιγώτερον ἀξιοθαύμαστος εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν παθῶν, παρότι εἶναι εἰς τὴν τῶν λοιπῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων; ἂν ὁ Θεὸς ἔπλασε τὰ πάθη, προσδιώρισε βεβαίως εἰς αὐτὰ χρῆσιν ἀξίαν τῆς δημιουργικῆς του σοφίας, τὰ ἔπλασε διὰ κοινωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν, διὰ τῆς συμφωνίας των, θέλουν παράγει ἁρμονίαν τόσον ὡραίαν, ὅσον φρικτὴ εἶναι ἡ ἀταξία τὴν ὁποίαν αἱ συγκρούσεις καὶ ἀλληλομαχίαι των γεννοῦν εἰς τὴν σημερινὴν κακῶς διοργανωμένην κοινωνίαν. Ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης ὁρμώμενος, ὁ Φουριὲ ἐμβαίνει εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀνθρωπίνης εἱμαρμένης καὶ τῆς παγκοσμίου ἑνότητος. Νέος Νεύτων, ἀνακαλύπτει εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τὴν *ἕλξιν* ὡς νόμον γενικὸν καὶ ὑπέρτατον ἁρμονίας καὶ τάξεως· καθὼς, λέγει, ἡ ὑλικὴ ἕλξις κρατεῖ τὰ οὐράνια σώματα ἐντὸς τῶν τροχιῶν των, καὶ διατηρεῖ τὴν θαυμαστὴν τῶν κινήσεων αὐτῶν ἰσορροπίαν, οὕτως ἡ ἠθικὴ ἕλξις τῶν παθῶν

πρέπει νὰ ἦναι ὁ γενικὸς νόμος καὶ κανὼν τῶν κοινωνιῶν, ὅταν ἐμβῇ ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν τροχιὰν τῆς εἱμαρμένης της.

Ὁ Φουριὲ ἔρχεται εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συστήματός του, καὶ ἐδῶ παρουσιάζεται ἡ φάλαγξ καὶ τὸ *φαλανστήριον*· ἰδοὺ ἡ περὶ τούτου σειρὰ τῶν ἰδεῶν του. Βάσις τῆς ἐνεστώσης κοινωνίας εἶναι ὁ διαμελισμός· πᾶσα οἰκογένεια ἔχει κατοικίαν ἰδιαιτέραν, ἐργασίαν ἰδιαιτέραν, οἰκονομίαν ἰδιαιτέραν. Τὸ σύστημα τοῦτο γεννᾷ ἄπειρα ἀτοπήματα· ὁ διαμελισμὸς, διαιρῶν τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις, ἀντιπαρατάττων αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας, προξενεῖ περιπλοκὰς λυπηρὰς καὶ ζημίας, ἐναντίας εἰς τὴν αὔξησιν καὶ τελειοποίησιν τῆς παραγωγῆς. Ἡ γῆ, διαιρουμένη εἰς μερίδια, κατατεμνομένη ἀπὸ ὁδοὺς καὶ δουλείας παντὸς εἴδους, γεωργουμένη χωρὶς γνῶσιν ἀκριβῆ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, μὲ μέσα πάντοτε κατώτερα τῶν ἀναγκαίων, δὲν παράγει σχεδὸν οὔτε τὸ τέταρτον τῶν ὅσα ἤθελε παράξει διὰ καλλιεργείας γενικωτέρας. Ἡ κοινωνία λοιπὸν, ἂν καὶ πλουσία κατὰ τὸ φαινόμενον, πραγματικῶς εἶναι πτωχὴ, διότι ὁ μέσος ὅρος τοῦ κατ' οἰκογένειαν εἰσοδήματος μόλις ἐπαρκεῖ εἰς τὰς πρώτας ἀνάγκας τοῦ βίου. Τὰ οἰκιακὰ ἔξοδα ἐπίσης εἶναι ὑπερβολικὰ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν οἰκογενειῶν, καὶ ἤθελαν μεγάλως ἐλαττωθῆ, ἂν πολλαὶ οἰκογένειαι ὁμοῦ συνήρχοντο εἰς συγκατοικίαν· τοῦτο μᾶς ἀποδεινύει καθ' ἑκάστην ἡ πεῖρα· ἂν οἱ εἰς τὸ νοσοκομεῖον νοσοκομούμενοι ἀσθενεῖς ἐπρόκειτο νὰ διατηρηθῶσιν ἕκαστος ἰδίως, τὸ μὲν Κράτος ἤθελεν ὑποστῆ τετραπλασίαν ἴσως δαπάνην, αὐτοὶ δὲ ἤθελαν ἔχει ὑπηρεσίαν καὶ θεραπείαν καταπολλὰ κατωτέραν. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἠθικῆς, τὰ ἀποτελέσματα τοῦ διαμελισμοῦ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον λυπηρά· ἡ διαίρεσις τῶν οἰκογενειῶν γεννᾷ τὴν ἀλληλομαχίαν τῶν συμφερόντων, καὶ ἀναπτύσσει μυρία αἰσθήματα μίσους καὶ δυσπιστίας· ὥστε τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀδίκων καὶ παρανόμων πράξεων τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν διαμελισμὸν τοῦτον τῶν οἰκογενειῶν χρεωστεῖται. Καὶ τέλος πάντων, ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν τῶν ὡραίων τεχνῶν, ὑπὸ τὴν ἔποψιν δηλαδὴ τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ, ὁ διαμελισμὸς δὲν εἶναι περισσότερον ἀξιοσύστατος. Ἂς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν ἀρχιτεκτονικήν· διατί αἱ δημόσιαι οἰκοδομαὶ εἶναι ὡραιότεραι τῶν ἰδιωτικῶν; διότι ὁ διαμελισμὸς τῶν οἰκογενειῶν, πολλαπλασιάζων *μικροτομικῶς* τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, πολυειδῆ, μικρὰ καὶ μικροπρεπῆ ἀποτελεῖ καὶ τῶν εἰς τὰς ἀνάγκας ταύτας ἐγειρομένων οἰκοδομῶν τὰ μέρη, ἐνῷ τὰ δημόσια κτίρια, χρησιμεύοντα εἰς ἀνάγκας ὁμάδος μεγαλητέρας, εἶναι καὶ μεγαλοπρεπέστερα.

Συμφώνως μὲ τὰς ἀνωτέρω ἰδέας, θέτει ὁ Φουριὲ τὰς βάσεις τῆς νέας του κοινωνίας. Ὀνομάζει *φάλαγγα* τὸν δῆμον ἢ τὸ ἄθροισμα τῶν συνοικισθησομένων ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς πρέπει νὰ ἦναι ἀπὸ 1500 μέχρι 1800, ἢ 400 περίπου οἰκογένειαι, *φαλανστήριον* δὲ τὸ χωρίον, ἤτοι τὴν κατοικίαν τῆς *φάλαγγος*. Τὸ *φαλανστήριον* διαιρεῖται εἰς δύω διακεκριμένα μέρη· τὸν μέγαν οἶκον, καὶ τὰς γεωργικὰς οἰκοδομὰς εἰς τὰς ὁποίας περιέχονται ὅλα τὰ ἐργοστάσια τῶν μεγάλων βιομηχανιῶν, καὶ ὅλα τα εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ἀναγόμενα. Καὶ αἱ τελευταῖαι αὐταὶ οἰκοδομαὶ εἶναι κατά τε τὴν τέχνην καὶ τὴν ποικιλίαν ἀξιοθαύμαστοι· διότι βλέπεις ἐκεῖ σταύλους καὶ μάνδρας ἀπεράντους, καὶ ἀποθήκας παντὸς εἴδους, αὐλὰς ἐκτεταμένας καὶ διαιρουμένας διὰ κιγκλίδων πολυχρώμων, ὥστε νὰ βόσκωσι κατ' εἶδος χιλιάδες πολλαὶ ὀρνίθων καὶ ἄλλων πτηνῶν οἰκιακῶν, καὶ κήπους τερπνοὺς, καὶ βρύσεις ἀφθόνους. Μεταξὺ τούτων καὶ τοῦ κυρίως *φαλανστηρίου*, τοῦ μεγάλου δηλαδὴ οἴκου, ἐκτείνεται αὐλὴ μεγάλη καὶ μεγαλοπρεπὴς, ὅπου συναθροίζονται ἐν ἤχῳ σάλπιγγος, περὶ τὰς σημαίας καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς αὐτῶν, τὰ διάφορα τῶν ἐργατῶν τάγματα, ἀναχωροῦντα, μὲ τὰς ἁμάξας, τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἐργαλεῖά των, εἰς τὸν τόπον τῆς ἐργασίας του ἕκαστον, ἐπικρατούσης πάντοτε τοσαύτης φαιδρότητος καὶ εὐθυμίας, ὡς ἂν ἀπήρχοντο εἰς γάμον. Ὁ δὲ μέγας οἶκος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑψοῦται πύργος παμμεγέθης, καλούμενος *Πύργος τῆς Εὐταξίας*, διότι ἐκεῖθεν ἀποστέλλονται διὰ σημείων εἰς ὅλα τὰ μέρη αἱ διάφοροι διαταγαὶ, περιέχει οἰκήματα καὶ δώματα παντὸς εἴδους, ἁρμόζοντα εἰς ὅλας τὰς τάξεις, εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς, εἰς ὅλας τὰς ἡλικίας. Ἐκκλησία, θέατρον, ἠλύσιον πεδίον καὶ μεγίστη ὑελοσκέπαστος στοὰ, θερμαινομένη μὲν τὸν χειμῶνα, ἀεριζομένη δὲ τὸ θέρος, εἶναι οἱ τόποι τῶν κοινῶν συναθροίσεων, τὰς ὁποίας κάνεις καιρὸς τοῦ ἔτους, κάμμία τῆς ἀτμοσφαίρας μεταβολὴ δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ. Πρόσθες εἰς ταῦτα τὴν εὐκολίαν τῆς διανομῆς τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ὕδατος, τοῦ θερμοῦ ἀέρος ἢ ἀτμοῦ, τοῦ φωτὸς κτλ., καὶ ἔχεις ἰδέαν τινὰ τῆς μεγαλοπρεπείας, τῆς καλλονῆς καὶ συγχρόνως τῆς οἰκονομίας τῆς νέας *φαλανστηρικῆς* ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἂς μὴ νομίσῃ κάνεις ὅμως ὅτι τὸ σύστημα τοῦ Φουριὲ εἶναι ἡ κοινοκτησία. Ὁ Φουριὲ καταδικάζει τὴν κοινοκτησίαν· ἡ περιουσία ἑκάστου ἀντιπροσωπεύεται δι' ἀναλόγου ἀριθμοῦ μερίδων, μὲ δικαίωμα ὑποθήκης ἐπὶ τοῦ ὅλου πλούτου τῆς κοινότητος. Φυλαττομένης δὲ τῆς ἰδιοκτησίας, φυλάττεται κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ἀνισότης τῆς διαίτης· ὅθεν καὶ οἰκήματα ὑπάρχουν διαφόρων τιμῶν, καὶ τράπεζαι διαφόρων βαθμῶν, κτλ. Δύναται λοιπὸν ἕκαστος νὰ ζήσῃ καθ' ὃν ἀρέσκεται τρόπον, κατὰ τὴν ὄρεξιν δηλαδὴ καὶ τὴν κατάστασίν του· καὶ ἔχει μὲν τὸ ἰδιαίτερόν του οἴκημα, ἂν θέλῃ δὲν κοινωνεῖ μὲ κάνένα· ἔχει δὲ συγχρόνως καὶ τὸ εὐαρεστότερον ἀναμφιβόλως πλεονέκτημα, τοῦ νὰ ἠμπορῇ κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας νὰ συναναστρέφεται μὲ τὰ μέλη ὅλα τῆς κοινότητος.

Ἰδοὺ πῶς αὐτὸς ὁ Φουριὲ περιγράφει τὴν θέαν τοῦ *φαλανστηρίου*, τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα βλέπει κατωτέρω ὁ ἀναγνώστης.

« Ἡ γῆ, λέγει, ἔχουσα ἔκτασιν μιᾶς τοὐλάχιστον
» τετραγωνικῆς λεύγας, ποτίζεται ἀπὸ διαυγῆ καὶ
» ἄφθονα ὕδατα, διακόπτεται ἀπὸ ὡραίους λόφους,
» καὶ εἶναι ἐπιδεκτικὴ καλλιεργειῶν διαφόρων ... Ἡ
» ἑταιρία θέλει φροντίσει ὥστε, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ταπει-
» νότατα τῶν ἔργων, νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἀνάλογος πολυτέ-
» λεια. Τὰ φαιὰ ἐνδύματα τοῦ τάγματος τούτου τῶν

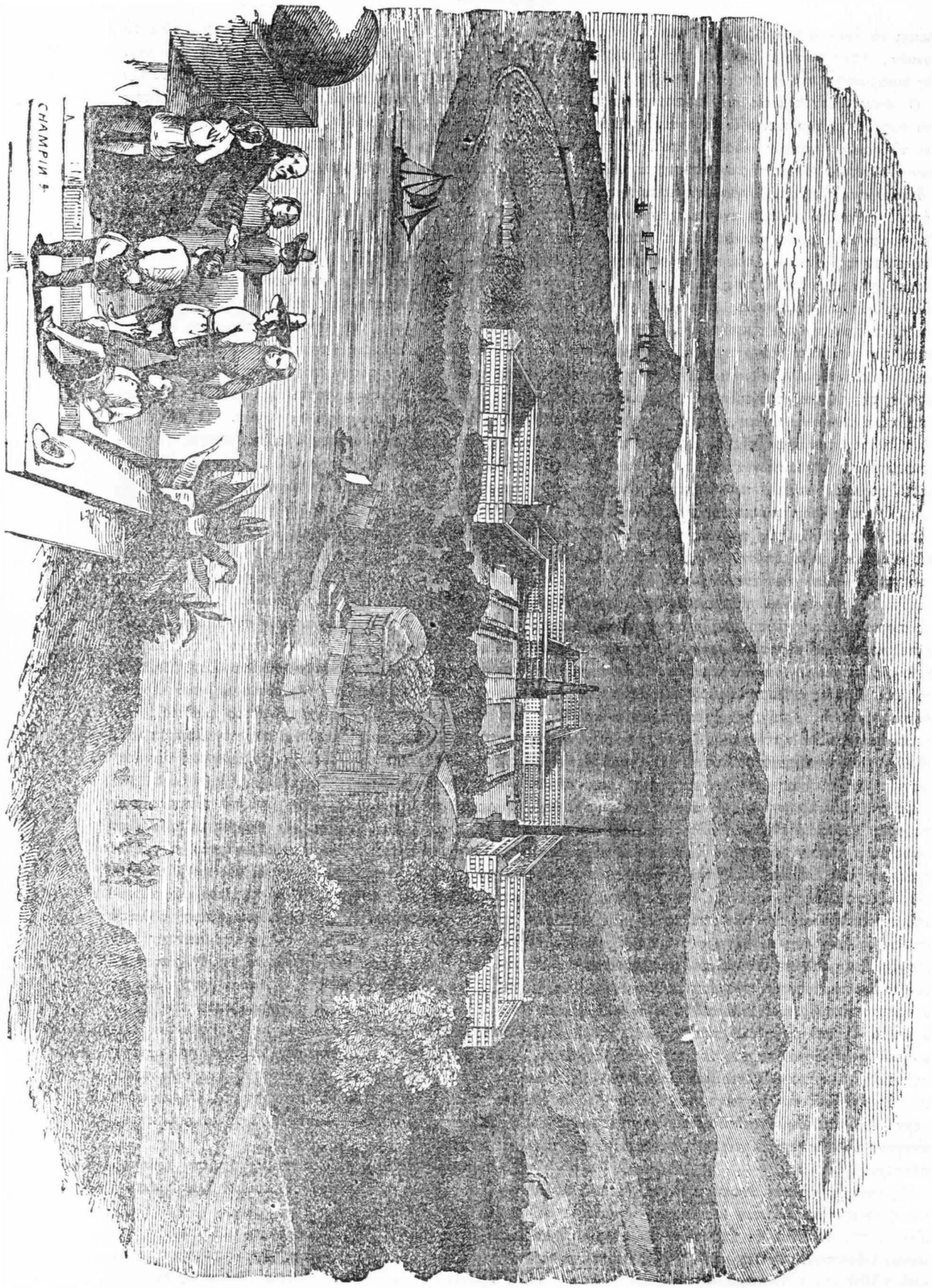

Τὸ φαλανστήριον.

» ἐργατῶν, τὰ κοινὰ ἐνδύματα τοῦ τάγματος ἐκείνου
» τῶν θεριστῶν, θέλων κοσμεῖσθαι μὲ κεντήματα,
» ζώνας καὶ πίλους ὁμοιομόρφους ... Ὅταν, εἰς κοι-
» λάδα πανευφρόσυνον, ἰδῇς τὰ τάγματα ταῦτα ἐρ-
» γαζόμενα, ὑπὸ τὴν σκιὰν ποικιλοχρώμων σκηνῶν,
» περιτερόμενα μὲ σημαίας καὶ μουσικὰ ὄργανα,

» ψάλλοντα ὕμνους κατὰ χορὸν εἰς τὰς πορείας των,
» ὅταν ἰδῇς τὴν ἐξοχὴν στολισμένην μὲ σκιάδας καὶ
» περιστύλια, ἀντὶ καλυβῶν ἀχυροσκεπάστων, πι-
» στεύεις τότε ὅτι εὑρίσκεσαι εἰς χώραν μαγικὴν, εἰς
» τὴν γῆν αὐτὴν τῶν Μακάρων... Θεωρούμεναι ἀπὸ
» μέρος ὑψηλὸν, αἱ πεδιάδες τῆς φάλαγγος ὁμοιάζουν
» στρατόπεδον μέγα, τοῦ ὁποίου ὁ στρατὸς ἐκτελεῖ
» διαφόρους ἐλιγμοὺς, ἕκαστος τῶν ὁποίων παρι-
» στάνει ἕνα τῶν κλάδων τῆς γεωργικῆς ... Εἰς τὸ
» κέντρον τῆς περιφερείας ταύτης, ὑψοῦται μεγα-
» λοπρεπῶς τὸ *φαλανστήριον*, ἢ ὁ γενικὸς οἶκος,
» κτλ. »

Ο ΥΠΟΚΟΜΗΣ ΤΗΣ ΒΡΑΖΕΛΟΝΝΗΣ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΝΕΩΤΑΤΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδιον ΔΖ'.)

ΙΔ'.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ.

Ἡ πονηρία τοῦ καρδιναλίου δὲν ἄφινεν εἰς τὸν πρέσβυν πολλὰ πράγματα νὰ εἰπῇ. Ἐν τούτοις, ἡ λέξις *ἀποκατάστασις* ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις, ἀπετεινόμενος πρὸς τὸν κόμητα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφοῦ ἐμβῆκεν, εἶπε·

— Κύριε, λέγε μου, σὲ παρακαλῶ, ποία εἶναι ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων εἰς τὴν Ἀγγλίαν; Ἔρχεσαι ἀπ' ἐκεῖ. εἶσαι Γάλλος, καὶ τὰ παράσημα τὰ ὁποῖα βλέπω λάμποντα ἐπάνω σου ἀναγγέλλουν ἄνθρωπον ἄξιον καὶ διακεκριμένον συγχρόνως.

— Ὁ κύριος, εἶπεν ὁ καρδινάλιος στραφεὶς πρὸς τὴν βασιλομήτορα. εἶναι παλαιὸς ὑπηρέτης τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ὁ κύριος κόμης τῆς Φέρας.

Ἡ βασίλισσα Ἄννα ἡ Αὐστριακὴ δὲν εἶχε μνημονικὸν, ὡς βασίλισσα τῆς ὁποίας ὁ βίος διήλθε μεταξὺ τρικυμιῶν καὶ γαλήνης. Ἐκύτταξε τὸν Μαζαρῖνον, τοῦ ὁποίου τὸ πονηρὸν μειδίαμα τῆς ὑπέσχετο μικράν τινα κακουργίαν, ἔπειτα ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν Ἄθωνα, ὡς παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ ἐξηγηθῇ.

— Ὁ κύριος, ἠκολούθησεν ὁ καρδινάλιος, ἦτον εἰς τὸ τάγμα τῶν δορυφόρων Τρεβίλ, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μακαρίτου βασιλέως ... Ὁ κύριος γνωρίζει ἐντελῶς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἔκαμε πολλὰ ταξείδια κατὰ διαφόρους καιρούς· εἶναι ἄνθρωπος πολλὰ διακεκριμένης ἀξίας.

Αἱ λέξεις αὗται ἠνίττοντο πράγματα, τῶν ὁποίων ἡ βασίλισσα Ἄννα ἐφοβεῖτο ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ἐνθύμησιν. Ἀγγλία ἦτον τὸ μῖσός της πρὸς τὸν Ρισελιὼ, ὁ ἔρως της πρὸς τὸν Βώκκιναμ· δορυφόρος Τρεβίλ ἦτον ὅλη ἡ Ὀδύσσεια τῶν θριάμβων οἵτινες εἶχαν προξενήσει παλμοὺς χαρᾶς εἰς τὴν καρδίαν τῆς νέας γυναικὸς, καὶ τῶν κινδύνων ὅσοι ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐκριζώσουν τὸν θρόνον τῆς νέας βασιλίσσης.

Αἱ λέξεις αὗται εἶχαν πολλὴν δύναμιν, διότι ἔκαμαν ἄφωνα καὶ προσεκτικὰ ὅλα τὰ βασιλικὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα, μὲ αἰσθήματα πάντη διάφορα, ἄρχισαν ν' ἀναλύουν συγχρόνως τοὺς μυστηριώδεις ἐκείνους χρόνους, τοὺς ὁποίους οἱ μὲν νέοι δὲν εἶχαν ἰδεῖ, οἱ δὲ γέροντες ἐνόμιζαν διαπαντὸς λησμονημένους.

— Λέγε, κύριε, εἶπεν ὁ ΙΔ' Λουδοβίκος, ἐξελθὼν πρῶτος ἀπὸ τὴν ταραχὴν, τὰς ὑποψίας καὶ τὰς ἀναμνήσεις.

— Ναὶ, λέγε, ἐπρόσθεσεν ὁ Μαζαρῖνος, ἀναλαβὼν ὅλην τὴν ἐνέργειαν καὶ φαιδρότητά του, μετὰ τὴν μικρὰν κακίαν τὴν ὁποίαν πρὸς τὴν βασίλισσαν Ἄνναν ἔπραξε.

— Βασιλεῦ, εἶπεν ὁ κόμης, ἡ εἰμαρμένη ὅλη Καρόλου τοῦ Β' μετεβλήθη ὡς ἐκ θαύματος. Ὅ,τι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠμπόρεσαν νὰ πράξουν ἕως ἐκεῖ, ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε νὰ τὸ τελειώσῃ.

Ὁ Μαζαρῖνος ἔβηξε, κινηθεὶς ἐπὶ τῆς κλίνης του.

— Ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Β', ἠκολούθησεν ὁ Ἄθως. ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ὄχι πλέον ὡς φυγὰς, ἀλλ' ὡς κατακτητὴς, ἀλλ' ὡς βασιλεὺς κραταιὸς, ὅστις, μετὰ πολυχρόνιον μακρὰν τοῦ βασιλείου του ταξείδιον, ἐπιστρέφει εὐλογούμενος καὶ ἀνευφημούμενος ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του.

— Μέγα θαῦμα τῷ ὄντι, εἶπεν ὁ Μαζαρῖνος, διότι, ἂν αἱ εἰδήσεις ἦναι ἀληθιναὶ, ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Β', ὅστις ἐπανῆλθεν εὐλογούμενος, ἔφυγεν ἄλλοτε τουφεκιζόμενος.

Ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἀπαθής.

Ὁ Φίλιππος, ὡς νεώτερος καὶ ζωηρότερος, δὲν ἠμπόρεσε νὰ μὴ γελάσῃ· ἐκολακεύθη δὲ διὰ τοῦτο ὁ Μαζαρῖνος, ἐκλαβὼν ὡς ἔπαινον τῆς ἀσεμνότητός του τὸ γέλιον.

— Τῷ ὄντι, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, θαῦμα ἔγεινεν· ἀλλ' ὁ Θεὸς, ὅστις θαυματουργεῖ ὑπὲρ τῶν βασιλέων, κύριε κόμη, μεταχειρίζεται ἐν τούτοις τὴν χεῖρα τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν βουλῶν του. Εἰς ποίους ἀνθρώπους ἰδίως χρεωστεῖ τὴν ἀποκατάστασίν του ὁ βασιλεὺς Κάρολος;

— Καλὲ, διέκοψεν ὁ καρδινάλιος ἀδιαφορῶν ἂν προσέβαλλε τὴν φιλαυτίαν τοῦ βασιλέως, ἡ Μεγαλειότης Σου δὲν γνωρίζεις ὅτι τὴν χρεωστεῖ εἰς τὸν κύριον Μώγκ;...

— Τὸ γνωρίζω βέβαια, ἐπανέλαβεν εὔτολμα ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος· ἐρωτῶ μολαταῦτα τὸν κύριον πρέσβυν, ποῖα τὰ αἴτια τῆς μεταβολῆς τοῦ κυρίου Μώγκ.

— Ἡ Μεγαλειότης Σου ἐγγίζεις ὅπου πρέπει τὴν χορδὴν, ἀπεκρίθη ὁ Ἄθως, διότι, χωρὶς τὸ θαῦμα περὶ τοῦ ὁποίου ἔλαβα τὴν τιμὴν νὰ λαλήσω, ὁ κύριος Μώγκ ἔμενεν ἴσως ἐχθρὸς ἀκατανίκητος διὰ τὸν βασιλέα Κάρολον. Ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν κεφαλὴν ἀνθρώπου τινὸς ἰδέα παράδοξος, ἀπόκοτος καὶ εὐφυής, ἐνῷ ἰδέα ἄλλη ἀφοσιώσεως καὶ τόλμης ἔμβαινεν εἰς ἄλλου πάλιν ἀνθρώπου κεφαλήν. Ὁ συνδυασμὸς τῶν δύω ἰδεῶν τούτων ἔφερε τοιαύτην

μεταβολὴν εἰς τὴν θέσιν τοῦ κυρίου Μώγκ, ὥστε, ἐνῷ ἦτον ἐχθρὸς ἀδυσώπητος, ἔγεινε φίλος τοῦ ἐξορίστου βασιλέως.

— Ἰδοὺ, αὐτὰ τὰ περιστατικὰ ἤθελα νὰ μάθω, εἶπεν ὁ βασιλεύς ... ποῖοι εἶναι οἱ δύω οὗτοι ἄνθρωποι;

— Δύω Γάλλοι, βασιλεῦ.

— Ἀληθινά; ἔχω εὐχαρίστησιν.

— Καὶ αἱ δύω ἰδέαι; ἐφώναξεν ὁ Μαζαρῖνος· εἶμαι περιεργότερος διὰ τὰς ἰδέας, παρὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἐγώ.

— Ναὶ, ἐμουρμούρισεν ὁ βασιλεύς.

— Ἡ δευτέρα, ἡ ἰδέα τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς φρονήσεως ... ἡ ὀλιγώτερον σημαντικὴ, βασιλεῦ, ἦτον ἡ ἀνόρυξις ἑκατομμυρίου εἰς χρυσᾶ νομίσματα, ταφέντος ἀπὸ τὸν βασιλέα Κάρολον εἰς Νιουκάστλε, καὶ ἡ διὰ τοῦ χρυσίου τούτου ἀγορὰ τῆς συμπράξεως τοῦ Μώγκ.

— Ὤ! ὤ! εἶπεν ὁ Μαζαρῖνος ἐμψυχωθεὶς ὅταν ἤκουσε τὴν λέξιν *ἑκατομμύριον* ... ἀλλ' εἰς Νιουκάστλε ἐστρατοπέδευεν αὐτὸς ὁ ἴδιος Μώγκ.

— Ναὶ, κύριε καρδινάλιε, καὶ ἰδοὺ διατὶ ἐτόλμησα νὰ ὀνομάσω τὴν δευτέραν ἰδέαν, ὄχι μόνον ἰδέαν ἀφοσιώσεως, ἀλλὰ καὶ τόλμης. Ἐπρόκειτο λοιπὸν, ἂν ὁ κύριος Μώγκ ἀπεποιεῖτο τὴν προσφορὰν τοῦ πρέσβεως, νὰ λάβῃ τοὐλάχιστον ὁ βασιλεὺς Κάρολος τὸ εἰς αὐτὸν ἀνῆκον ἑκατομμύριον, ζητούμενον ἀπὸ τὴν τιμὴν, ἂν ὄχι πλέον ἀπὸ τὴν *νομιμοφροσύνην* τοῦ στρατηγοῦ Μώγκ... Τοῦτο καὶ ἔγεινεν, ἂν καὶ ὑπῆρχαν ὀλίγαι δυσκολίαι· ὁ στρατηγὸς ἐφέρθη τίμια, καὶ ἄφησε τὸ χρυσίον.

— Νομίζω, εἶπεν ὁ βασιλεὺς δειλὸς καὶ σύννους, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Β' δὲν ἐγνώριζε τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἑκατομμυρίου τούτου ὅταν διέτριβεν εἰς Παρισίους.

— Ἐγὼ νομίζω, ἐπρόσθεσε πονηρῶς ὁ καρδινάλιος, ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ βασιλεὺς τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ἐγνώριζε τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἑκατομμυρίου τούτου, ἀλλ' ἐπροτίμα δύω, ἀντὶ ἑνός, ἑκατομμύρια.

— Βασιλεῦ, ἀπεκρίθη ἐντόνως ὁ Ἄθως, ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Β' εὑρέθη εἰς τὴν Γαλλίαν τόσον πτωχὸς, ὥστε δὲν εἶχε τ' ἀναγκαῖα *χρήματα* νὰ ἐμβῇ εἰς ταχυδρομικὴν ἅμαξαν· τόσον ἄμοιρος ἐλπίδων, ὥστε πολλάκις ἐσυλλογίσθη ν' ἀποθάνῃ. Τόσον δὲ ἠγνόει τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἑκατομμυρίου τούτου εἰς Νιουκάστλε, ὥστε, ἂν ἔλειπεν εἰς τῶν εὐγενῶν, ὑπήκοος τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, θεματοφύλαξ ἠθικὸς τοῦ ἑκατομμυρίου τούτου, ὅστις ἐφανέρωσε τὸ μυστικὸν εἰς τὸν βασιλέα Κάρολον, ὁ βασιλεὺς οὗτος θὰ ἦτον δυστυχὴς καὶ ἐξόριστος μέχρι τῆς σήμερον.

— Ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν εὐφυῆ, παράδοξον καὶ ἀπόκοτον ἰδέαν, διέκοψεν ὁ Μαζαρῖνος, τοῦ ὁποίου ἡ ὀξύνοια προηγήθανετο ἀποτυχίαν, ποία ἦτον αὐτὴ ἡ ἰδέα;

— Ἰδού ... ἐπειδὴ ὁ κύριος Μώγκ ἦτον τὸ μόνον ἐμπόδιον τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ ἐξορίστου βασιλέως, ὁ εἷς τῶν δύω Γάλλων ἐσοφίσθη ν' ἀφαιρέσῃ τὸ ἐμπόδιον.

— Ὤ! ὤ! ἀλλ' εἶναι κακοῦργος ὁ Γάλλος αὐτὸς, εἶπεν ὁ Μαζαρῖνος, καὶ ἡ ἰδέα δὲν εἶναι τόσον εὐφυὴς, ὥστε νὰ μὴ στείλῃ εἰς τὴν ἀγχόνην τὸν αὐτουργόν της ἐπὶ τῆς πλατείας Γρὲβ, δι' ἀποφάσεως τοῦ Συνεδρίου.

— Ἀπατᾶσαι, κύριε καρδινάλιε, εἶπε ξηρὰ ξηρὰ ὁ Ἄθως. Δὲν εἶπα ὅτι ὁ Γάλλος ἀπεφάσισε νὰ δολοφονήσῃ τὸν κύριον Μώγκ, ἀλλὰ ν' *ἀφαιρέσῃ τὸ ἐμπόδιον*. Αἱ λέξεις τῆς γαλλικῆς γλώσσης ἔχουν σημασίαν, τὴν ὁποίαν οἱ εὐγενεῖς τῆς Γαλλίας γνωρίζουν κάλλιστα. Ἔπειτα, ἦτον ὑπόθεσις πολέμου, καὶ ὁ ὑπηρετῶν τοὺς βασιλεῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν των κριτὴν δὲν ἔχει τὸ Συνέδριον, ἀλλὰ τὸν Θεόν. Ὁ εὐγενὴς λοιπὸν Γάλλος ἐστοχάσθη νὰ ζωγρήσῃ τὸ κύριον Μώγκ, καὶ ἐξετέλεσε τὸ σχέδιόν του.

Ὁ βασιλεὺς ἐνθουσιάζετο εἰς τὴν διήγησιν τῶν ὡραίων πράξεων.

Ὁ νέος ἀδελφὸς τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἐκτύπησε τὸν γρόνθον του εἰς τὴν τράπεζαν, φωνάζων·

— Ἀ! ὡραῖον τῷ ὄντι!

— Ἐζώγρησε τὸν Μώγκ; εἶπεν ὁ βασιλεὺς· ἀλλ' ὁ Μώγκ ἦτον εἰς τὸ στρατόπεδόν του ...

— Καὶ ὁ εὐγενὴς ἐκεῖνος ἦτον μόνος, βασιλεῦ.

— Θαυμαστὸν πρᾶγμα! εἶπεν ὁ Φίλιππος.

— Τῷ ὄντι, θαυμαστόν! ἐφώναξεν ὁ βασιλεύς.

— Καλά! ἰδοὺ οἱ δύω μικροὶ λέοντες ἐλύθησαν, ἐμουρμούρισεν ὁ καρδινάλιος.

Καὶ μὲ πεῖσμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐφρόντισε νὰ κρύψῃ, εἶπε πρὸς τὸν Ἄθωνα·

— Ἀγνοῶ τὰ περιστατικὰ ταῦτα· ἐγγυᾶσαι τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν, κύριε;

— Χωρὶς κἀμμίαν δυσκολίαν, κύριε καρδινάλιε, διότι εἶδα ὁ ἴδιος τὰ συμβάντα.

— Ὁ ἴδιος;

— Μάλιστα, Ἐξοχώτατε.

Ὁ βασιλεὺς εἶχε πλησιάσει ἀκουσίως πρὸς τὸν κόμητα· ὁ δὲ δοῦξ τοῦ Ἀνζιοῦ, στραφεὶς, ἔθλιβε τὸν Ἄθωνα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.

— Ἔπειτα, κύριε, ἔπειτα! ἐφώναξαν καὶ οἱ δύω συγχρόνως.

— Βασιλεῦ, ἀφοῦ ὁ κύριος Μώγκ ἐζωγρήθη ἀπὸ τὸν Γάλλον, ἐφέρθη ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως Καρόλου εἰς Ἄγην ... Ὁ βασιλεὺς ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν κύριον Μώγκ, καὶ ὁ στρατηγὸς, εὐγνωμονῶν, ἔδωκεν ἀντ' αὐτῆς εἰς τὸν Β' Κάρολον τὸν θρόνον τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, διὰ τὸν ὁποῖον τόσοι γενναῖοι ἄνδρες ἀνωφελῶς ἐπολέμησαν.

Ὁ Φίλιππος ἐκτύπησεν ἐνθουσιῶν τὰς χεῖρας· ὁ δὲ Λουδοβῖκος, σκεπτικώτερος, ἐστράφη πρὸς τὸν κόμητα τῆς Φέρας.

— Εἶναι ἀληθῆ, εἶπεν, ὅλα ταῦτα τὰ περιστατικά;

— Ὅλα ἀληθῆ, βασιλεῦ.

— Εἷς τῶν εὐγενῶν μου ἐγνώριζε τὸ μυστήριον τοῦτο τοῦ ἑκατομμορίου καὶ τὸ ἐφύλαξε;

— Μάλιστα, βασιλεῦ.

— Τὸ ὄνομα τοῦ εὐγενοῦς τούτου;

— Εἶναι ὁ δοῦλός σου, βασιλεῦ, εἶπεν ἀφελῶς ὁ Ἄθως.

Ψιθυρισμὸς θαυμασμοῦ ἐφούσκωσε τὴν καρδίαν

τοῦ Ἄθωνος, διότι ἠδύνατο νὰ ὑπερηφανευθῇ καὶ δι' ὀλιγώτερον. Ὁ Μαζαρῖνος ὁ ἴδιος ἐσήκωσε τὰς χεῖρας εἰς τὴν σκέπην τῆς κλίνης του.

— Κύριε, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, θὰ ζητήσω, θὰ προσπαθήσω νὰ εὕρω μέσον νὰ σ' ἀνταμείψω.

Ὁ Ἄθως ἔδειξε δυσαρέσκειαν.

— Ὤ! ὄχι διὰ τὴν τιμιότητά σου· τοιαύτη ἀνταμοιβὴ ἠξεύρω ὅτι σὲ ταπεινόνει· ἀλλὰ σοῦ χρεωστῶ ἀμοιβὴν, διότι συνέπραξες εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἀδελφοῦ μου Καρόλου τοῦ Β'.

— Βέβαια, εἶπεν ὁ Μαζαρῖνος.

— Ὁ θρίαμβος τῆς δικαίας ταύτης ὑποθέσεως εὐφραίνει ὅλον τὸν βασιλικὸν οἶκον τῆς Γαλλίας, εἶπεν ἡ βασίλισσα Ἄννα.

— Ἐξακολουθῶ, εἶπεν ὁ ΙΔ' Λουδοβῖκος· εἶναι ἀληθινὸν ἐπίσης ὅτι εἷς μόνος ἄνθρωπος ἐμβῆκεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μώγκ καὶ τὸν ἐζώγρησεν;

— Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε δέκα μόνον βοηθοὺς, κατωτέρου βαθμοῦ ἀνθρώπους.

— Τίποτε ἄλλο;

— Τίποτε ἄλλο.

— Καὶ ὀνομάζεται;

— Κύριος Ἀρταναὶν, ἄλλοτε ὑπολοχαγὸς τῶν δορυφόρων τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος.

Ἡ βασίλισσα Ἄννα ἐκοκκίνισεν, ὁ Μαζαρῖνος ἐντράπη καὶ ἐκιτρίνισεν, ὁ δὲ ΙΔ' Λουδοβῖκος ἐσκυθρώπασε, καὶ σταγὼν ἱδρῶτος ἔπεσεν ἀπὸ τὸ ὠχρὸν μέτωπόν του.

— Ὁποῖοι ἄνθρωποι! ἐμουρμούρισε.

Καὶ, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἐτόξευσε κατὰ τοῦ ὑπουργοῦ βλέμμα τὸ ὁποῖον θὰ τὸν ἐτρόμαζεν, ἂν ὁ Μαζαρῖνος τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν εἶχε κρύψει τὴν κεφαλήν του ὑπὸ τὸ προσκέφαλον.

— Κύριε, ἐφώναξεν ὁ νέος δοῦξ τοῦ Ἀνζιοῦ θέτων τὴν λευκὴν καὶ λεπτὴν ὡς γυναικείαν χεῖρά του εἰς τὸν βραχίονα τοῦ Ἄθωνος, εἰπὲ εἰς τὸν γενναῖον αὐτὸν ἄνδρα, σὲ παρακαλῶ, ὅτι ὁ Δεσπότης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, θὰ πίῃ αὔριον εἰς τὴν ὑγιείαν του, ἔμπροσθεν ἑκατὸν τῶν καλητέρων εὐγενῶν τῆς Γαλλίας.

Καὶ, ἅμα εἶπε τοὺς λόγους τούτους, αἰσθανθεὶς ὁ νεανίας ὅτι ὁ ἐνθουσιασμός του εἶχε χαλάσει τὴν συμμετρίαν ἑνὸς τῶν κεντητῶν μανικίων του, ἄρχισε νὰ τὸ διορθόνῃ μὲ μεγίστην ἐπιμέλειαν.

— Ἂς ὁμιλήσωμεν περὶ ὑποθέσεων, βασιλεῦ, διέκοψεν ὁ Μαζαρῖνος, ὅστις καὶ κεντητὰ μανίκια δὲν εἶχε, καὶ ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν δὲν ἐκυριεύετο.

— Μάλιστα, κύριε, ἀπήντησεν ὁ ΙΔ' Λουδοβῖκος... Ἄρχισε τὴν διακοίνωσίν σου, κύριε κόμη, ἐπρόσθεσε στραφεὶς πρὸς τὸν Ἄθωνα.

Ὁ Ἄθως ἄρχισε τῷ ὄντι, καὶ ἐπρότεινεν ἐπισήμως τὴν χεῖρα τῆς λέδυ Ἐρρικέτας Στουάρτης εἰς τὸν νέον βασιλόπαιδα, ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως.

Ἡ συνδιάλεξις διήρκεσε μίαν ὥραν, καὶ μετὰ ταῦτα αἱ θύραι τοῦ κοιτῶνος ἀνοίχθησαν εἰς τοὺς αὐλικοὺς, ἀναλαβόντας τὰς θέσεις των, ὡς κἀμμία διακοπὴ νὰ μὴν εἶχε συμβῇ δι' αὐτοὺς εἰς τὰ ἔργα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης.

Ὁ Ἄθως εὑρέθη τότε πλησίον τοῦ Ραοὺλ, καὶ οὕτω πατὴρ καὶ υἱὸς ἠμπόρεσαν νὰ σφίγξουν τὰς χεῖράς των.

ΙΕ'.

ΕΔΩ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΑΖΑΡΙΝΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΣΩΤΟΣ.

Ἐνῷ ὁ Μαζαρῖνος ἐπάσχιζε νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὸν φόβον του, ὁ Ἄθως καὶ ὁ Ραοὺλ ἤβραν καιρὸν νὰ εἰποῦν ὀλίγας λέξεις, παραμερίσαντες εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ κοιτῶνος.

— Ἦλθες λοιπὸν, Ραοὺλ, εἰς Παρισίους; εἶπεν ὁ κόμης.

— Μάλιστα, κύριε, ἀφοῦ ἐπέστρεψεν ὁ κύριος Πρίγκιψ.

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ συνομιλήσω μαζί σου εἰς τὸν τόπον τοῦτον, διότι μᾶς παρατηροῦν, ἀλλ' ἐπιστρέφω εὐθὺς εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ σὲ περιμένω ἅμα σοῦ τὸ συγχωρήσῃ ἡ ὑπηρεσία σου.

Ὁ Ραοὺλ ἐπροσκύνησεν· ὁ κύριος Πρίγκιψ ἤρχετο κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτούς.

Ὁ πρίγκιψ οὗτος εἶχε τὸ καθαρὸν καὶ βαθὺ βλέμμα, τὸ διακρῖνον τὰ ἀρπακτικὰ τῆς εὐγενεστέρας φυλῆς ὄρνεα· τὸ πρόσωπόν του αὐτὸ ἔφερε χαρακτῆρας πολλοὺς τῆς ὁμοιότητος ταύτης. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ πρίγκιψ τοῦ Κανδὲ εἶχε μύτην γερακωτὴν, ἐξερχομένην ὀξεῖαν καὶ σουβλερὰν ἀπὸ μέτωπον κλῖνον ἐλαφρὰ πρὸς τὰ μέσα, χαμηλὸν μᾶλλον παρὰ ὑψηλόν· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸ λέγειν τῶν σκωπτικῶν τῆς αὐλῆς (ἀνθρώπων καὶ πρὸς τὴν μεγαλοφυΐαν αὐτὴν ἀδυσωπήτων), ἀπετέλει ῥάμφος ἀετοῦ μᾶλλον, παρὰ μύτην ἀνθρωπίνην, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διαδόχου τῶν ἐνδόξων ἡγεμόνων τοῦ οἴκου τοῦ Κονδέ.

Τὸ διαπεραστικὸν τοῦτο βλέμμα, ἡ ἡγεμονικὴ αὕτη τῆς μορφῆς ὅλης ἔκφρασις ἐσύγχυζε συνήθως ὅλους, εἰς ὅσους ὁ πρίγκιψ ἀπεύθυνε τὸν λόγον, πολὺ περισσότερον παρότι θὰ τοὺς ἐτρόμαζε τὸ μεγαλεῖον ἢ ἡ κανονικὴ ὡραιότης τοῦ νικητοῦ τοῦ Ῥοκρουᾶ. Ἔπειτα, τὸ πῦρ ἀνέβαινε τόσον εὔκολα εἰς τὰ πετακτά του ὄμματα, ὥστε ἡ παραμικρὰ θερμότης τοῦ κυρίου Πρίγκιπος ὡμοίαζεν ὀργήν. Ἐξ αἰτίας τοῦ βαθμοῦ του, ὅλοι εἰς τὴν αὐλὴν ἐσέβοντο τὸν κύριον Πρίγκιπα, καὶ εἰς πολλοὺς μάλιστα, τὸν ἄνθρωπον μόνον βλέποντας, τὸ σέβας ἔφθανεν ἕως τὸν φόβον.

Λουδοβῖκος λοιπὸν ὁ Κονδὲ ἐπροχώρησε πρὸς τὸν κόμητα τῆς Φέρας καὶ τὸν Ραοὺλ, μὲ τὸν φανερὸν σκοπὸν νὰ τὸν χαιρετήσῃ ὁ εἷς, καὶ ν' ἀπευθύνῃ αὐτὸς τὸν λόγον πρὸς τὸν ἄλλον.

Κάνεὶς δὲν ἐχαιρέτα μὲ πλειοτέραν ἐπιφυλακτικὴν χάριν παρὰ τὸν κόμητα τῆς Φέρας. Δὲν ἐκαταδέχετο νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τὸ προσκύνημά του τὰς διαφόρους ἐκείνας βαφὰς, τὰς ὁποίας ὁ αὐλικὸς δανείζεται ἀπὸ ἓν καὶ μόνον χρῶμα, τὴν φιλαρέσκειαν. Ὁ Ἄθως ἐγνώριζε τὴν προσωπικήν του ἀξίαν, καὶ ἐχαιρέτα τὸν ἡγεμόνα ὡς ἄνθρωπον, μετριάζων, διὰ συμπαθητικοῦ τινος ἀνεκφράστου κινήματος, ὅ,τι προσβλητικὸν εἰς τὸν ὕψιστον τοῦ χαιρετωμένου βαθμὸν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὸ ἄκαμπτον τοῦ ἤθους του.

Ὁ πρίγκιψ ἡτοιμάζετο νὰ λαλήσῃ πρὸς τὸν Ραοὺλ· ὁ Ἄθως τὸν ἐπρόλαβεν.

— Ἂν ὁ κύριος ὑποκόμης τῆς Βραζελόννης, εἶπε,

δὲν ἦτον εἷς τῶν ταπεινῶν ὑπηρετῶν τῆς Ὑψηλότητός Σου, θὰ τὸν παρεκάλουν νὰ προφέρῃ τ' ὄνομά μου ἔμπροσθέν σου ... κύριε Πρίγκιψ.

— Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ λαλῶ μὲ τὸν κύριον κόμητα τῆς Φέρας, εἶπεν εὐθὺς ὁ πρίγκιψ τοῦ Κονδέ.

— Τὸν προστάτην μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Ραοὺλ κοκκινίζων.

— Ἕνα τῶν τιμιωτέρων ἀνδρῶν τοῦ βασιλείου, ἠκολούθησεν ὁ πρίγκιψ· ἕνα τῶν πρώτων εὐγενῶν τῆς Γαλλίας, περὶ τοῦ ὁποίου ἤκουσα νὰ λέγωνται τόσα ἐγκώμια, ὥστε πολλάκις ἐπεθύμουν νὰ τὸν συγκαταριθμήσω μεταξὺ τῶν φίλων μου.

— Τιμή, τῆς ὁποίας δὲν θὰ ἤμουν δι' ἄλλο τι ἄξιος, Ὑψηλότατε, ἐπανέλαβεν ὁ Ἄθως, εἰμὴ διὰ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὸν θαυμασμόν μου πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα.

— Ὁ κύριος Βραζελόννης, εἶπεν ὁ πρίγκιψ, εἶναι καλὸς ἀξιωματικός, ὅστις φαίνεται ὅτι ἐσπούδασεν εἰς καλὸν σχολεῖον. Ἀ! κύριε κόμη, εἰς τὸν καιρόν σου οἱ στρατηγοὶ εἶχαν στρατιώτας ...

— Ἀλήθεια, Ὑψηλότατε, ἀλλὰ σήμερον, οἱ στρατιῶται ἔχουν στρατηγούς.

Τὸ φιλοφρόνημα τοῦτο, τοῦ ὁποίου ἐκαλύπτετο τόσον ἡ κολακεία, ὑπερέπλησε χαρᾶς ἄνδρα ὅστις, θεωρούμενος ἀπὸ τὴν Εὐρώπην ὅλην ὡς ἥρως, ἐφαίνετο καταχορτασμένος ἀπὸ ἐγκώμια.

— Μοῦ κακοφαίνεται πολύ, ἀπεκρίθη ὁ πρίγκιψ, ὅτι ἐπαραίτησες τὴν ὑπηρεσίαν, κύριε κόμη· διότι, μετ' ὀλίγον, πρέπει ὁ βασιλεὺς νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς πόλεμον μὲ τὴν Ὁλλανδίαν, ἢ εἰς πόλεμον μὲ τὴν Ἀγγλίαν, καὶ αἱ περιστάσεις δὲν θὰ λείψουν εἰς ἄνδρα καθὼς τὴν Εὐγενίαν Σου, ὅστις γνωρίζεις τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν ὡς τὴν Γαλλίαν αὐτήν.

— Νομίζω πῶς δύναμαι νὰ σὲ βεβαιώσω, Ὑψηλότατε, ὅτι ἔκαμα φρόνιμα νὰ παραιτήσω τὴν ὑπηρεσίαν, εἶπεν ὁ Ἄθως χαμογελῶν. Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Μεγάλη Βρεταννία θὰ ζήσουν εἰς τὸ ἑξῆς ὡς ἀδελφαί, ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσω τὰ προαισθήματά μου.

— Τὰ προαισθήματά σου;

— Ἰδού, Ὑψηλότατε, ἄκουσε τί λέγεται σιγαλὰ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ κυρίου καρδιναλίου.

— Εἰς τὸ παιγνίδιον;

— Εἰς τὸ παιγνίδιον ... ναί, Ὑψηλότατε.

Ὁ καρδινάλιος εἶχε τῷ ὄντι ἀνασηκωθῆ εἰς τὸν ἀγκῶνά του, νεύσας πρὸς τὸν νέον ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως νὰ πλησιάσῃ, καὶ ἐπλησίασεν.

— Ὑψηλότατε, εἶπεν ὁ καρδινάλιος, εἰπὲ, παρακαλῶ, νὰ σηκώσουν αὐτὰ τὰ φλωρία.

Καὶ ἔδειχνε τὰ κίτρινα καὶ λαμπρὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα ὁ κόμης τοῦ Γκὶς εἶχε σωρεύσει ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔμπροσθέν του, χάρις εἰς τὴν καλήν του τύχην.

— Ἐδικά μου! ἐφώναξεν ὁ δοὺξ τοῦ Ἀνζιοῦ.

— Αἱ πενῆντα αὐταὶ χιλιάδες φλωρίων; ναί, Ὑψηλότατε, εἶναι ἐδικά σου.

— Μοῦ τὰ χαρίζεις;

— Ἔπαιξα εἰς τὴν τύχην σου, Ὑψηλότατε, ἐπανέλαβεν ὁ καρδινάλιος ἀδυνατίζων ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὡς ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος τῆς δωρήσεως τῶν χρημάτων νὰ εἶχεν ἐξαντλήσει ὅλας τὰς φυσικὰς ἢ ἠθικὰς δυνάμεις του.

— Ὦ! Θεέ μου, ἐμουρμούρισεν ὁ Φίλιππος ἔξω φρενῶν σχεδὸν ἀπὸ τὴν χαράν του, τί εὐτυχὴς ἡμέρα!

Καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς, σχηματίσας τὰ δάκτυλά του ὡς δικράνιον, ἔχωσε μέρος τοῦ σωροῦ εἰς τοὺς κόλπους του καὶ τοὺς ἐγέμισεν ... Ἐν τούτοις, περισσότερον ἀπὸ τὸ τρίτον ἔμενεν ἀκόμη εἰς τὴν τράπεζαν.

— Ἱππότα, εἶπεν ὁ Φίλιππος πρὸς τὸν εὐνοούμενόν του ἱππότην τῆς Λορραίνης, ἔλα.

Ὁ εὐνοούμενος ἔδραμε.

— Φύλαξε τὰ λοιπά, εἶπεν ὁ βασιλόπαις.

Τὴν παράδοξον ταύτην σκηνὴν ἐξέλαβαν ὅλοι οἱ περιεστῶτες ὡς κατανυκτικὴν ἑορτὴν οἰκογενείας· διότι ὁ καρδινάλιος ἐφέρετο ὡς πατὴρ πρὸς τοὺς βασιλόπαιδας τῆς Γαλλίας, καὶ οἱ δύω εἶχαν μεγαλώσει ὑπὸ τὰς πτέρυγάς του. Κάνεις λοιπὸν δὲν ἀπέδωκεν εἰς ἀγερωχίαν, ἢ εἰς αὐθάδειαν μάλιστα, καθὼς θ' ἀπεδίδετο σήμερον, τὴν ἐλευθεριότητα ταύτην τοῦ πρωθυπουργοῦ.

Οἱ αὐλικοὶ ἐζήλευσαν μόνον ... Ὁ βασιλεὺς ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν.

— Ποτὲ δὲν εἶχα τόσα χρήματα, εἶπε περιχαρὴς ὁ νέος βασιλόπαις, διερχόμενος τὸν κοιτῶνα μὲ τὸν φίλον του, καὶ καταβαίνων νὰ εὕρῃ τὴν ἅμαξάν του. Ὄχι, ποτέ ... πόσον βαρέα εἶναι, ἑκατὸν πενῆντα χιλιάδες σκούδων!

— Ἀλλὰ διατί ὁ κύριος καρδινάλιος δίδει ὅλα αὐτὰ τὰ χρήματα διαμιᾶς; ἠρώτησε σιγαλὰ ὁ πρίγκιψ τὸν κόμητα τῆς Φέρας. Εἶναι λοιπὸν βαρέως ἀσθενὴς, ὁ φίλτατος καρδινάλιος;

— Ναί, Ὑψηλότατε, βαρέως ἀσθενὴς ἀναμφιβόλως· ἔχει δὲ καὶ κακὴν ὄψιν, καθὼς καὶ ἡ Ὑψηλότης Σου ὁ ἴδιος ἠμπορεῖς νὰ παρατηρήσῃς.

— Βέβαια ... Καλὲ θ' ἀποθάνῃ ... Ἑκατὸν πενῆντα χιλιάδες σκούδων!... Ὦ! ἀπίστευτον τῇ ἀληθείᾳ! Λέγε, κόμη, διατί; Εὑρὲ τὸν λόγον.

— Ὑψηλότατε, ἔχε ὑπομονὴν, σὲ παρακαλῶ· ἰδοὺ ὁ κύριος δοὺξ τοῦ Ἀνζιοῦ ἔρχεται πρὸς τὰ ἐδῶ, συνομιλῶν μὲ τὸν ἱππότην τῆς Λορραίνης. Παράξενον δὲν εἶναι νὰ μ' ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὸν κόπον τοῦ νὰ φανῶ ἀθυρόστομος. Ἄκουσέ τους ...

Καὶ τῷ ὄντι, ὁ ἱππότης ἔλεγε σιγαλὰ πρὸς τὸν βασιλόπαιδα·

— Ὑψηλότατε, δὲν εἶναι φυσικὸν νὰ σοῦ δώσῃ τόσα χρήματα ὁ κύριος Μαζαρῖνος. — Πρόσεχε, θὰ σοῦ πέσουν, Ὑψηλότατε. — Τί ζητεῖ ἀπὸ τὴν Ὑψηλότητά Σου ὁ κύριος καρδινάλιος, καὶ φαίνεται τόσον γενναῖος;

— Δὲν σοῦ ἔλεγα; ἐμουρμούρισεν ὁ Ἄθως εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πρίγκιπος ... ἰδοὺ ἴσως ἡ ἀπόκρισις εἰς τὴν ἐρώτησίν σου.

— Λέγε δὰ, Ὑψηλότατε, ἐπανέλαβεν ἀνυπομόνως ὁ ἱππότης, ὅστις, ζυγίζων τοὺς κόλπους του, ὑπώπτευεν ὅτι τοῦ ἔλαχαν εἰς τὸ μερίδιόν του ὀλιγώτερα.

— Φίλτατέ μου ἱππότα, προγαμιαία δωρεά.

— Πῶς, προγαμιαία δωρεά!

— Αἴ! ναί, νυμφεύομαι! ἐπανέλαβεν ὁ δοὺξ τοῦ Ἀνζιοῦ, χωρὶς νὰ καταλάβῃ ὅτι ἐδιάβαινε τὴν σιγμὴν ἐκείνην ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου Πρίγκιπος καὶ τοῦ Ἄθωνος, οἵτινες καὶ οἱ δύω βαθέως τὸν ἐπροσκύνησαν.

Ὁ ἱππότης ἐτόξευσε κατὰ τοῦ βασιλόπαιδος βλέμμα τόσον ἀλλόκοτον, τόσον πλῆρες μίσους, ὥστε ὁ κόμης τῆς Φέρας ἔμεινεν ἐμβρόντητος.

— Σύ! νυμφεύεσαι! ἀπεκρίθη· ὦ! εἶναι ἀδύνατον ... Θὰ κάμῃς αὐτὴν τὴν τρέλλαν!

— Πᾶ! δὲν τὴν κάμνω ἐγὼ· μὲ κάμνουν νὰ τὴν κάμω, ἐπανέλαβεν ὁ δοὺξ τοῦ Ἀνζιοῦ ... πλὴν ἔλα γλήγορα, πηγαίνωμεν νὰ ἐξοδεύσωμεν τὰ χρήματά μας.

Καὶ, ταῦτα λέγων, ἀνεχώρησε μὲ τὸν σύντροφόν του γελῶν καὶ συνομιλῶν, ἐνῷ τὰ μέτωπα ὅλα ἔσκυπταν εἰς τὴν διάβασίν του.

Τότε, ὁ κύριος Πρίγκιψ εἶπε σιγαλὰ πρὸς τὸν Ἄθωνα·

— Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ μυστήριον;

— Δὲν σοῦ τὸ εἶπα ἐγὼ, Ὑψηλότατε.

— Νυμφεύεται τὴν ἀδελφὴν τοῦ Β' Καρόλου;

— Νομίζω ναί.

Ὁ πρίγκιψ ἐσυλλογίσθη ὀλίγον, καὶ τὸ βλέμμα του ἐσπινθηροβόλησε.

— Πηγαίνωμεν, εἶπε βραδέως ὡς λαλῶν πρὸς τὸν ἑαυτόν του, ἰδοὺ καὶ πάλιν θὰ κρεμάσωμεν τὸ ξίφος... διὰ πολὺν καιρόν! καὶ ἀνεστέναξε.

Τί ἐσήμαινεν ὁ στεναγμὸς ἐκεῖνος, πόσην φιλοδοξίαν κωφῶς ἀποπνιγομένην, πόσας ἐλπίδας ματαιωθείσας περιεῖχεν, ὁ Ἄθως μόνος τὸ ἐμάντευσε, διότι μόνος αὐτὸς εἶχεν ἀκούσει τὸν στεναγμόν.

Μετ' ὀλίγον ὁ πρίγκιψ, ἀποχαιρετήσας, ἀνεχώρησεν· ὁ βασιλεὺς ἀνεχώρει.

Ὁ Ἄθως, νεύσας πρὸς τὸν ὑποκόμητα τῆς Βραζελόννης, ἀνενέωσε τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχε κάμει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς σκηνῆς ταύτης πρόσκλησιν.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὁ κοιτὼν ἔγεινεν ἔρημος, καὶ ὁ Μαζαρῖνος ἔμεινε μόνος, κυριευόμενος ἀπὸ τοὺς πόνους του, τοὺς ὁποίους πλέον δὲν ἔκρυπτε.

— Βερνουῖνε! Βερνουῖνε! ἐφώναξε μὲ διακεκομμένην φωνήν.

— Τί ὁρίζεις, Ἐξοχώτατε;

— Τὸν Γκενώ ... ἂς φωνάξουν τὸν Γκενώ, εἶπεν ὁ καρδινάλιος· μοῦ φαίνεται ὅτι θ' ἀποθάνω.

Ὁ Βερνουῖνος, ἔξω φρενῶν, ἔδραμεν εἰς τὸν προθάλαμον νὰ δώσῃ τὴν διαταγήν· ὁ δὲ ἱππεὺς, ὅστις ἔδραμε νὰ προσκαλέσῃ τὸν ἰατρὸν, ἐσαύρωσε τὴν ἅμαξαν τοῦ βασιλέως εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Ὀνωράτου.

Γ.

ΓΚΕΝΩ.

Ἡ διαταγὴ τοῦ καρδιναλίου ἦτον κατεπείγουσα· ὅθεν ὁ Γκενὼ ἦλθεν ἀμέσως.

Ἐλθὼν, εὗρε τὸν ἀσθενῆ του κατάκοιτον εἰς τὴν κλίνην, μὲ τὰ σκέλη φουσκωμένα καὶ πελιδνὰ, καὶ τὸν στόμαχον καταπεπιεσμένον· διότι εἶχε προσβληθῆ σφοδρῶς ἀπὸ τὴν ἀθρῖτιν, καὶ σκληροὶ μὲν ἦσαν οἱ πόνοι του, ἔπασχε δὲ καὶ ἀνυπομόνως, ὡς ἄνθρωπος ὅστις δὲν εἶχε τὴν ἕξιν τῶν ἀντιστάσεων. Ἅμα ἰδὼν τὸν Γκενὼ, ἐφώναξεν·

— Ἀ! ἐσώθην.

Ὁ Γκενὼ ἦτον ἄνθρωπος σοφώτατος καὶ φρονιμώτατος, καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ τὴν κριτικὴν τοῦ Βουαλὼ ὥστε νὰ λάβῃ ὑπόληψιν. Ὅταν εὑρίσκετο ἔμπροσθεν τῆς νόσου, καὶ βασιλέως πρόσωπον ἂν ἔφερε, τὴν ἐμεταχειρίζετο αὐστηρότατα. Δὲν ἀπεκρίθη λοιπὸν εἰς τὸν Μαζαρῖνον, καθὼς ὁ ὑπουργὸς ἐπερίμενεν· Ἦλθεν ὁ ἰατρὸς, ἔφυγεν ἡ ἀσθένεια.

Ἀπ' ἐναντίας, ἐξετάζων τὸν ἀσθενῆ μὲ πρόσωπον πολλὰ σοβαρόν·

— Ὦ! ὤ! εἶπε.

— Τί, Γκενώ; τί; ... Τί βλέμμα εἶναι αὐτό!

— Εἶναι βλέμμα μὲ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἰδῶ τὴν ἀσθένειάν σου, Ἐξοχώτατε, καὶ ἀσθένειαν πολὺ ἐπικίνδυνον.

— Τὴν ἀρθρῖτιν ... Ὦ! ναί, τὴν ἀρθρῖτιν.

— Μὲ περιπλοκὴν ἄλλων νόσων, Ἐξοχώτατε.

Ὁ Μαζαρῖνος ἀνεσηκώθη εἰς τὸν ἀγκῶνά του, καὶ, ἐρωτῶν τὸν ἰατρὸν μὲ τὸ βλέμμα, μὲ τὰ κινήματα, εἶπε·

— Καλὲ τί μοῦ λέγεις! Εἶμαι περισσότερον ἀσθενὴς παρότι νομίζω ὁ ἴδιος;

— Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ Γκενὼ καθήμενος πλησίον τῆς κλίνης, ἡ Ἐξοχότης Σου εἰργάσθης πολὺ εἰς τὴν ζωήν σου, ἡ Ἐξοχότης Σου ὑπέφερες πολύ.

— Ἀλλὰ δὲν εἶμαι γέρων, νομίζω ... Ὁ μακαρίτης Ρισελιὼ δεκαεπτὰ μῆνας ἦτον νεώτερός μου ὅταν ἀπέθανε, καὶ ἀπέθανεν ἀπὸ νόσον θανατηφόρον. Εἶμαι νέος, Γκενὼ, ζοχάσου το, μόλις εἶμαι πενῆντα δύω ἐτῶν.

— Ὦ! Ἐξοχώτατε, εἶσαι πολὺ μεγαλήτερος ... Πόσον διήρκεσεν ἡ Σφενδόνη.

— Διατί, Γκενὼ, μ' ἐρωτᾷς αὐτό;

— Θέλω νὰ κάμω ὑπολογισμὸν ἰατρικὸν, Ἐξοχώτατε.

— Ἐπάνω κάτω δέκα ἔτη ... δυνατὴ καὶ ἀδύνατος.

— Πολὺ καλά· θέλησε λοιπὸν νὰ λογαριάσῃς τὸ ἓν ἔτος τῆς Σφενδόνης διὰ τρία ἔτη . . . ἔχομεν τριάντα· εἴκοσι λοιπὸν καὶ πενῆντα δύω κάμνουν ἑβδομῆντα δύω ἔτη. Ἄρα εἶσαι ἑβδομῆντα δύω ἐτῶν, Ἐξοχώτατε ... προχωρημένη ἡλικία!

Καὶ, ταῦτα λέγων, περιειργάζετο τὸν σφυγμὸν τοῦ ἀσθενοῦς. Ὁ σφυγμὸς οὗτος ἦτον γεμάτος ἀπὸ προγνωστικὰ τόσον λυπηρὰ, ὥστε ὁ ἰατρὸς ἠκολούθησεν ἀμέσως, ἂν καὶ διακοπτόμενος ἀπὸ τὸν ἀσθενῆ.

— Ἂς βάλωμεν τὰ ἔτη τῆς Σφενδόνης πρὸς τέσσαρα τὸ ἕν· ὀγδοῆντα δύω ἔτη ἔζησες.

Ὁ Μαζαρῖνος ἐκατακτρίνισε, καὶ, μὲ φωνὴν νεκρικὴν, εἶπε·

— Μὲ τὰ σωστά σου ὁμιλεῖς, Γκενώ;

— Ἀλλοίμονον! ναί, Ἐξοχώτατε.

— Τότε λοιπὸν ἔρχεσαι ἐκ τοῦ πλαγίου νὰ μοῦ εἰπῇς ὅτι εἶμαι βαρέως ἀσθενής;

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ναί, Ἐξοχώτατε, καὶ ὁ πλάγιος δρόμος ἦτον περιττὸς πρὸς ἄνδρα ἔξυπνον καὶ γενναῖον, καθὼς εἶσαι ἡ Ἐξοχότης Σου.

Ὁ καρδινάλιος ἀνέπνευσε τόσον δύσκολα, ὥστε ἐκίνησεν εἰς οἶκτον καὶ αὐτὸν τὸν ἄσπλαγχνον ἰατρόν.

— Εἶναι κατὰ τὰς ἀσθενείας, ἐπανέλαβεν ὁ Μαζαρῖνος. Ἀπὸ μερικὰς ὁ ἄνθρωπος ἰατρεύεται.

— Ἀλήθεια, Ἐξοχώτατε.

— Δὲν εἶναι ἀλήθεια; ἐρώναξε περιχαρὴς σχεδὸν ὁ Μαζαρῖνος· διότι τέλος πάντων εἰς τί θὰ ἐχρησίμευεν ἡ ἐξουσία, ἡ ἰσχὺς τῆς θελήσεως;... Εἰς τί θὰ ἐχρησίμευεν ἡ εὐφυΐα, ἡ εὐφυΐα σου, Γκενώ; Εἰς τί τέλος πάντων θὰ ἐχρησίμευεν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη, ἂν ὁ ἀσθενὴς ὅστις ἔχει ὅλα ταῦτα δὲν ἠμπορῇ νὰ σωθῇ ἀπὸ τὸν κίνδυνον.

Ὁ Γκενὼ ἡτοιμάζετο ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα· ὁ Μαζαρῖνος ἠκολούθησε·

— Στοχάσου, εἶπεν, ὅτι εἶμαι ὁ πιστότερος τῶν ἀσθενῶν σου· στοχάσου ὅτι σὲ ὑπακούω τυφλὰ, καὶ ὅτι ἐπομένως ...

— Ἠξεύρω ὅλ' αὐτὰ, εἶπεν ὁ Γκενώ.

— Θὰ ἰατρευθῶ λοιπόν;

— Ἐξοχώτατε, οὔτε ἰσχὺς θελήσεως, οὔτ' ἐξουσία, οὔτ' εὐφυΐα, οὔτ' ἐπιστήμη ἠμποροῦν ν' ἀντισταθοῦν εἰς τὴν ἀσθένειαν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς στέλλει ἀναμφιβόλως, ἢ ῥίπτει ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τὰ πλάσματά του, καὶ τῆς δίδει τὴν ἄδειαν νὰ καταστρέψῃ καὶ νὰ φονεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ὅταν ἡ ἀσθένεια ἦναι θανατηφόρος, φονεύει, καὶ τίποτε δὲν ...

— Ἡ ἀσθένειά μου ... εἶναι ... θανατηφόρος; ἠρώτησεν ὁ Μαζαρῖνος.

— Ναὶ, Ἐξοχώτατε.

Ὁ Ἐξοχώτατος ἔμεινεν ὀλίγας στιγμὰς ὡς νεκρὸς, καθὼς ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον στύλος ἔπεσε καὶ ἐπλάκωσεν... Ἀλλ' ἡ ψυχὴ, ἢ μᾶλλον τὸ πνεῦμα τοῦ Μαζαρίνου ἦτον πολὺ στερεόν.

— Γκενώ, εἶπε καὶ ἀνεσηκώθη, θὰ μὲ συγχωρήσῃς νὰ κάμω ἔρωτιν κατὰ τῆς ἀποφάσεώς σου. Θέλω νὰ συνάξω τοὺς σοφωτέρους ἄνδρας τῆς Εὐρώπης, θέλω νὰ τοὺς συμβουλευθῶ ... θέλω νὰ ζήσω τέλος πάντων δι' ὁποιασδήποτε θεραπείας.

— Δὲν ὑποθέτεις βέβαια, Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ Γκενώ, ὅτι εἶχα τόσην οἴησιν, ὥστε ν' ἀπορασίσω μόνος διὰ πολυτιμοτάτην ζωὴν, καθὼς τῆς Ἐξοχότητός Σου· εσύναξα ἐγὼ ὅλους τοὺς καλοὺς καὶ ἐμπείρους ἰατροὺς τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Εὐρώπης ... ἦσαν δώδεκα.

— Καὶ τί εἶπαν;...

— Εἶπαν ὅτι ἡ ἀσθένεια τῆς Ἐξοχότητός Σου εἶναι θανατηφόρος· ἔχω τὴν γνώμην των ὑπογεγραμμένην εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν μου. Ἂν θέλῃς, Ἐξοχώτατε, νὰ λάβῃς γνῶσιν, θὰ ἰδῇς τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν θεραπευτῶν κακῶν ὅσα ἀνεκαλύψαμεν. Εἶναι πρῶτον ...

— Ὄχι! ὄχι! ἐφώναξεν ὁ Μαζαρῖνος ἀποβάλλων τὸ ἔγγραφον. Ὄχι, Γκενώ, ἐνδίδω! ἐνδίδω!

Καὶ διεδέχθη τὴν ταραχὴν τῆς σκηνῆς ταύτης σιγὴ βαθεῖα, διαρκούσης τῆς ὁποίας ὁ καρδινάλιος ἀνελάμβανε τὸ πνεῦμα καὶ τὰς δυνάμεις του.

— Εἶναι καὶ ἄλλοι, ἐμουρμούρισεν ὁ Μαζαρῖνος· εἶναι οἱ ἐμπειρικοὶ, οἱ ἀγύρται. Εἰς τὴν πατρίδα μου, ὅσοι ἐγκαταλείποντσι ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς παραδίδονται εἰς χεῖρας τῶν τοιούτων, οἵτινες, μὲ εἴδος τι θηριακῆς, δεκάκις τοὺς φονεύουν, ἀλλὰ καὶ ἑκατοντάκις τοὺς σώζουν.

— Δὲν ἐπαρατήρησες, Ἐξοχώτατε, ὅτι, ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς, ἄλλαξα δεκάκις τὰ ἰατρικά σου;

— Ναί... καὶ λοιπόν;

— Ἐξώδευσα πενῆντα χιλιάδας φράγκων ἀγοράζων τὰ ἰατρικὰ ὅλων αὐτῶν τῶν χαμένων· ἐξηντλήθη καὶ ὁ κατάλογος καὶ τὸ πουγγίον μου. Ἀλλὰ δὲν ἰατρεύθης, καὶ χωρὶς τὴν τέχνην μου θ' ἀπέθνησκες.

— Ἐτελείωσεν, ἐμουρμούρισεν ὁ καρδινάλιος· ἐτελείωσεν...

Ἔρριψε τότε βλέμμα ζοφερὸν ὁλόγυρά του, εἰς τὰ πλούτη του.

— Θὰ τ' ἀφήσω ὅλ' αὐτὰ, εἶπε καὶ ἀνεστέναξεν. Ἀπέθανα, Γκενώ! ἀπέθανα!

— Ὦ! ὄχι ἀκόμη, Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ ἰατρός.

Ὁ Μαζαρῖνος τοῦ ἔσφιγξε τὴν χεῖρα.

— Εἰς πόσον καιρόν; ἠρώτησεν ἀτενίζων δύω μεγάλους ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ ἀπαθὲς τοῦ ἰατροῦ πρόσωπον.

— Ἐξοχώτατε, αὐτὸ ποτὲ δὲν λέγεται.

— Εἰς τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους, μάλιστα· ἀλλ' εἰς ἐμέ... εἰς ἐμέ! τοῦ ὁποίου πᾶσα στιγμὴ ἀξίζει θησαυρὸν, εἰπέ μου το, Γκενώ, εἰπέ μου το!

— Ὄχι, ὄχι, Ἐξοχώτατε.

— Τὸ θέλω, σοῦ λέγω. Ὦ! δός μου ἕνα μῆνα ζωῆς, καὶ, διὰ πᾶσαν μίαν τῶν τριάντα τούτων ἡμερῶν, θὰ σοῦ πληρώσω ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων.

— Ἐξοχώτατε, ἐπανέλαβεν ὁ Γκενὼ μὲ σταθερὰν φωνὴν, ὁ Θεὸς σοῦ χαρίζει τὰς ἡμέρας, ὄχι ἐγώ. Ὁ Θεὸς λοιπὸν δὲν σοῦ δίδει περισσότερον ἀπὸ δεκαπέντε ἡμέρας!

Ὁ καρδινάλιος ἀφῆκε στεναγμὸν πικρότατον, καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ προσκέφαλόν του μουρμουρίζων· Εὐχαριστῶ, Γκενώ, εὐχαριστῶ!

Ὁ ἰατρὸς ἡτοιμάσθη ν' ἀναχωρήσῃ· ὁ ἀσθενὴς ἀνεσηκώθη πάλιν.

— Σιωπὴ, εἶπε μὲ φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς, σιωπή!

— Ἐξοχώτατε, πρὸ δύω μηνῶν γνωρίζω τὸ μυστήριον τοῦτο· βλέπεις ὅτι τὸ ἐφύλαξα καλά.

— Πήγαινε, Γκενώ, θὰ φροντίσω περὶ τῆς τύχης σου· πήγαινε καὶ εἰπὲ τοῦ Βριὲν νὰ μοῦ στείλῃ τὸν γραμματικὸν ὅστις ὀνομάζεται Κολμπέρ. Πήγαινε.

ΙΖ'.

ΚΟΛΜΠΕΡ.

Ὁ Κολμπὲρ δὲν ἦτον μακράν. Ὅλον τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο ἔστεκεν εἰς τὸν διάδρομον συνομιλῶν μὲ τὸν Βερνουΐνον, μὲ τὸν Βριὲν, καὶ σχολιάζων, μὲ τὴν συνήθη ἐπιτηδειότητα τῶν αὐλικῶν, τὰς εἰδήσεις αἵτινες, καθὼς αἱ φυσκαλίδες εἰς τὸ νερὸν, ἐσχηματίζοντο εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅλων τῶν συμβάντων. Εἶναι καιρὸς ἀναμφιβόλως νὰ σχεδιάσωμεν μὲ ὀλίγας λέξεις μίαν τῶν ἀξιολογωτέρων εἰκόνων τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, καὶ νὰ τὴν σχεδιάσωμεν μὲ τόσην ὁμοιότητα ἴσως, μὲ ὅσην οἱ σύγχρονοι ζωγράφοι ἠμπόρεσαν νὰ τὸ κάμουν. Ὁ Κολμπὲρ εἶναι ἄνθρωπος ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ ἱστορικὸς καὶ ὁ ἠθολόγος ἔχουν ἴσον δικαίωμα.

Ἦτον ὁ Κολμπὲρ κατὰ δεκατρία ἔτη πρεσβύτερος τοῦ

ΙΔ' Λουδοβίκου, τοῦ μέλλοντος κυρίου του· ἀνάστημα εἶχε μέτριον, σῶμα ἰσχνὸν μᾶλλον, ὀφθαλμοὺς βαθουλοὺς, πρόσωπον ἀγεννὲς, μαλλία χονδρὰ, μαῦρα καὶ ἀραιὰ, ὅθεν καὶ ἠναγκάσθη, κατὰ τοὺς βιογράφους του, νὰ φορέσῃ πρόωρα τὸ γεροντικὸν τῆς κεφαλῆς κάλυμμα. Εἶχε τὸ βλέμμα αὐστηρὸν, σκληρὸν μάλιστα, τραχύτητά τινα ἤθους ἥτις, πρὸς μὲν τοὺς κατωτέρους, ἦτον ὑπερηφάνεια, πρὸς δὲ τοὺς ἀνωτέρους προσποίησις ἀρετῆς ἀξιοπρεποῦς· τύφον καὶ ἔπαρσιν εἰς ὅλα τὰ πράγματα, ὡς καὶ ὅταν ἦτον μόνος καὶ ἐκυρτάζετο εἰς τὸν καθρέπτην. Ἰδοὺ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ἐπισήμου τούτου ἀνδρός.

Κατὰ δὲ τὸ ἠθικὸν, ἐθαυμάζετο ἡ λογιστική του εὐφυΐα, καὶ ἡ ἐπιτηδειότης του εἰς τὸ νὰ κάμνῃ καὶ τὴν ἀγονίαν αὐτὴν γόνιμον.

Ὁ Κολμπὲρ εἶχεν ἐπινοήσει ν' ἀναγκάσῃ τοὺς διοικητὰς τῶν εἰς τὰ μεθόρια φρουρίων νὰ τρέφουν τὰς φρουρὰς χωρὶς μισθὸν, ἀπὸ τὰς ἰδιαιτέρας φορολογίας των. Τὸ πολύτιμον τοῦτο προτέρημα ἐπαρακίνησε τὸν καρδινάλιον Μαζαρῖνον νὰ διορίσῃ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀποθανόντος ἐπιμελητοῦ του Ζιουμπὲρ τὸν Κολμπὲρ ὅστις ἤξευρε νὰ ψαλιδίζῃ τόσον καλὰ τὰ μερίδια.

Ὁ Κολμπὲρ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπροχώρει εἰς τὴν αὐλὴν, ἂν καὶ ἦτον ἀφανοῦς καταγωγῆς, διότι ὁ πατήρ του ἦτον πρῶτον οἰνοπώλης, ὡς καὶ ὁ πάππος του, μετὰ ταῦτα πωλητὴς ῥούχων, καὶ τελευταῖον μεταξωτῶν.

Ὁ Κολμπὲρ ἐμβῆκε πρῶτον εἰς τὴν ἐμπορίαν, καὶ ὑπηρέτησεν εἰς ἐμπορικὸν κατάστημα τοῦ Λυών· μετὰ ταῦτα δὲ, ἐλθὼν εἰς Παρισίους, ἐμαθήτευσεν εἰς τὸ γραφεῖον ἑνὸς τῶν δικηγόρων τοῦ δικαστηρίου Σιατελὲ. ὀνομαζομένου Βιτέρν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔμαθε καὶ τὴν τέχνην νὰ καταστρόνῃ, καὶ τὴν πολυτιμοτέραν ἀκόμη τέχνην νὰ ἐμπερδεύῃ λογαριασμούς.

Ἡ τραχύτης αὐτὴ τοῦ Κολμπὲρ τὸν εἶχε πρὸ πάντων ὠφελήσει· τόσον εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ τύχη, ὅταν θέλῃ νὰ ἦναι ἰδιότροπος, ὁμοιάζει τὰς γυναῖκας ἐκείνας τῆς ἀρχαιότητος, τῶν ὁποίων, καὶ εἰς τὸ φυσικὸν καὶ εἰς τὸ ἠθικὸν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων, τίποτε δὲν ἀπωθεῖ τὴν ὄρεξιν. Διορισθεὶς ἔπειτα ὑπάλληλος ὑπὸ τὸν Μιχαὴλ Λετελλιὲ, γραμματέα τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τὸ 1648, διὰ συνεργίας τοῦ ἐξαδέλφου του Κολμπὲρ, ἄρχοντος τοῦ Σαιμπουάνς, ἐπεφορτίσθη μίαν τῶν ἡμερῶν ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τοῦτον μυστικήν τινα πρὸς τὸν καρδινάλιον Μαζαρῖνον ἀποστολήν.

Ὁ Ἐξοχώτατος καρδινάλιος ἔχαιρε τότε ἀνθρωπότην ὑγιείαν, καὶ τὰ κακὰ ἔτη τῆς Σρενδόνης δὲν εἶχαν ἀκόμη ἀριθμηθῆ τριπλᾶ καὶ τετραπλᾶ δι' αὐτόν· εὑρίσκετο εἰς Σεδὰν, ἐνασχολούμενος πολὺ περὶ αὐλικῆς τινος ῥαδιουργίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ βασίλισσα Ἄννα ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε ν' ἀποσκιρτήσῃ ἀπὸ τὸ μέρος του.

Τῆς ῥαδιουργίας ταύτης ὁ Λετελλιὲ ἐκράτει ὅλα τὰ νήματα.

Εἶχε λάβει ἐπιστολὴν τῆς βασιλίσσης, ἐπιστολὴν πολύτιμον δι' αὐτὸν, καὶ βλάπτουσαν πολὺ τὸν Μαζαρῖνον· ἐπειδὴ ὅμως ἔπαιζε πρόσωπον διπλοῦν (ὠφελούμενος οὕτω μεγάλως, ὡς εἶναι γνωστὸν), καὶ ἤθελε πάντοτε νὰ οἰκονομῇ δύω ἐχθροὺς, ὥστε νὰ κερδαίνῃ καὶ ἀπὸ τοὺς δύω, εἴτε περιπλέκων καὶ ἐχθρεύων αὐτοὺς περισσότερον, εἴτε συμφιλιόνων αὐτοὺς, ὁ Μιχαὴλ Λετελλιὲ ἠθέλησε νὰ στείλῃ εἰς τὸν Μαζαρῖνον τὴν ἐπιστολὴν τῆς βασιλίσσης, ὥστε νὰ λάβῃ γνῶσιν, καὶ νὰ τοῦ ἦναι εὐγνώμων διὰ τὴν φιλοφρόνως εἰς αὐτὸν γινομένην ταύτην χάριν.

Νὰ στείλῃ τὴν ἐπιστολὴν, ἦτον εὔκολον· νὰ τὴν λάβῃ ὅμως ὀπίσω μετὰ τὴν διακοίνωσιν, ἐδῶ ἦτον ἡ δυσκολία. Ὁ Λετελλιὲ ἔρριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁλόγυρά του, καὶ, βλέπων τὸν μαῦρον καὶ ἰσχνὸν γραφέα του, μουντσουρόνοντα τὸν χάρτην εἰς τὸ γραφεῖόν του, μὲ τὰ ὀφρύδια καταιβασμένα, τὸν ἐπροτίμησεν ἀπὸ τὸν καλήτερον τῶν χωροφυλάκων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ του.

Ἡτοιμάσθη λοιπὸν ὁ Κολμπὲρ ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Σεδὰν, μὲ διαταγὴν νὰ διακοινώσῃ τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Μαζαρῖνον, καὶ νὰ τὴν φέρῃ πάλιν εἰς τὸν Λετελλιέ.

Ἤκουσε τὴν παραγγελίαν μὲ προσοχὴν ἄκραν· ἐζήτησε νὰ τοῦ ἐπαναληφθῇ καὶ δευτέραν φορὰν, καὶ ἐπέμεινεν ἐρωτῶν νὰ μάθῃ, ἂν τὸ νὰ τὴν φέρῃ ὀπίσω ἦτον ἐπίσης ἀναγκαῖον ὡς τὸ νὰ τὴν διακοινώσῃ, καὶ ὁ Λετελλιὲ τοῦ εἶπεν·

— Ἀναγκαιότερον.

Ἀνεχώρησε λοιπὸν τότε, ἐταξείδευσεν ὡς ταχυδρόμος, ἀδιαφορῶν περὶ τοῦ σώματός του, καὶ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Μαζαρῖνον πρῶτον ἐπιστολὴν τοῦ Λετελλιὲ, ἀναγγέλλουσαν εἰς τὸν καρδινάλιον τὴν ἀποστολὴν τῆς πολυτίμου ἐπιστολῆς ἐκείνης, καὶ ἔπειτα αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιστολήν.

Ὁ Μαζαρῖνος ἐκοκκίνισεν ἀναγινώσκων τὴν ἐπιστολὴν τῆς βασιλίσσης Ἄννης, ἐχαμογέλασε χαριέντως πρὸς τὸν Κολμπὲρ, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησε.

— Πότε τὴν ἀπόκρισιν, Ἐξοχώτατε; εἶπε μὲ ταπεινὴν φωνὴν ὁ ταχυδρόμος.

— Αὔριον.

— Αὔριον τὸ πρωΐ;

— Ναὶ, κύριε.

Ὁ γραφεὺς ἔστρεψε τὰς πτέρνας, καὶ ἔκαμε τὸ εὐγενικώτερόν του προσκύνημα.

Τὴν ἐπαύριον εὑρέθη ἐκεῖ ἀπὸ τὰς ἑπτὰ ὥρας τὸ πρωΐ. Ὁ Μαζαρῖνος τὸν ἔκαμε νὰ προσμείνῃ ἕως τὰς δέκα. Ὁ Κολμπὲρ δὲν ἐσείσθη ἀπὸ τὸν τόπον του εἰς τὸν προθάλαμον, καὶ, ὅταν ἦλθεν ἡ σειρά του, ἐμβῆκεν εἰς τὸν πρωθυπουργόν.

Ὁ Μαζαρῖνος τοῦ ἐνεχείρισε τότε φάκελλον ἐσφραγισμένον. Ἐπὶ τοῦ φακέλλου τούτου ἦτον ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή· « Τῷ κυρίῳ Μιχαὴλ Λετελλιὲ, κτλ. ...»

Ὁ Κολμπὲρ ἐκύτταξε τὸν φάκελλον μὲ πολλὴν προσοχὴν· ὁ καρδινάλιος ἐχαμογέλασε καὶ πάλιν χαριέντως, καὶ τὸν ἔσπρωξε πρὸς τὴν θύραν.

— Καὶ ἡ ἐπιστολὴ τῆς βασιλομήτορος, Ἐξοχώτατε; ἠρώτησεν ὁ Κολμπέρ.

— Εἶναι μὲ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα εἰς τὸν φάκελλον. εἶπεν ὁ Μαζαρῖνος.

— Ἀ! πολὺ καλὰ, ἐπανέλαβεν ὁ Κολμπὲρ, καὶ, θέτων τὸν πῖλόν του μεταξὺ τῶν γονάτων, ἄγγισε ν' ἀποσφραγίζῃ τὸν φάκελλον.

Ὁ Μαζαρῖνος ἀφῆκε κραυγήν.

— Τί κάμνεις; τοῦ εἶπε μὲ κτηνώδη παραφοράν.

— Ἀποσφραγίζω τὸν φάκελλον, Ἐξοχώτατε.

— Δὲν ἔχεις πίστιν εἰς ἐμὲ, οὐτιδανὲ ἄνθρωπε; εἶδες ἐκεῖ αὐθάδεια!

— Ὦ! Ἐξοχώτατε, μὴ βαρυκομῇς ἐναντίον μου! Δὲν ἀμφιβάλλω ποσῶς διὰ τὸν λόγον τῆς Ἐξοχότητός Σου, ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ!

— Τότε λοιπόν;

— Ἀμφιβάλλω διὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ γραφείου σου, Ἐξοχώτατε. Τί εἶναι ἡ ἐπιστολή; Κομμάτιον χαρτίου. Δὲν ἠμπορεῖ λοιπὸν νὰ λησμονηθῇ; ... Καὶ νὰ, νὰ, Ἐξοχώτατε, νὰ, ἰδὲ ἂν εἶχα ἄδικον! ... Οἱ γραφεῖς σου ἐξέχασαν τὸ χαρτίον· ἡ ἐπιστολὴ δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸν φάκελλον.

— Εἶσαι αὐθάδης, καὶ δὲν εἶδες τίποτε, ἐφώναξεν ὁ Μαζαρῖνος παρωργισμένος· φύγε, καὶ περίμενε τὰς διαταγάς μου!

Καὶ τὰς λέξεις ταύτας εἰπὼν, καὶ, μὲ ὅλως ἰταλικὴν ἐπιτηδειότητα, ἁρπάσας τὸν φάκελλον ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Κολμπὲρ, ἐμβῆκεν εἰς τὰ ἰδιαίτερά του δωμάτια.

Ἀλλ' ὁ θυμὸς οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ τόσον, ὥστε νὰ μὴ δώσῃ τόπον μίαν ἡμέραν εἰς τὴν σκέψιν.

Ὁ Μαζαρῖνος, πᾶσαν αὐγήν, ἀνοίγων τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνός του, ἔβλεπε τὸ πρόσωπον τοῦ Κολμπὲρ ἔμπροσθέν του, καὶ τὸ δυσάρεστον αὐτὸ πρόσωπον, τοῦ ἐζήτει ταπεινῶς, ἀλλ' ἐπιμόνως, τὴν ἐπιστολὴν τῆς βασιλομήτορος.

Ὁ Μαζαρῖνος δὲν ἠμπόρεσε νὰ μὴν ἐνδώσῃ, καὶ ὑπεχρεώθη νὰ τὴν ἐγχειρίσῃ. Συνωδεύσε δὲ τὴν πρᾶξιν ταύτην μὲ ὁρμαθιὰν ὑβριστικῶν λόγων, διαρκούντων τῶν ὁποίων ὁ Κολμπὲρ περιωρίσθη νὰ ἐξεταζῇ, νὰ γυρίζῃ ἀπεδῶ, νὰ γυρίζῃ ἀπεκεῖ, νὰ μυρίζεται ἀκόμη τὸ χαρτίον, τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὴν ὑπογραφὴν, ὡς νὰ εἶχε νὰ κάμῃ μὲ τὸν ἔσχατον πλαστογράφον τοῦ βασιλείου. Ὁ Μαζαρῖνος τότε ἐδαιμονίσθη περισσότερον, τὸν ὕβρισε χειρότερα, καὶ ὁ Κολπὲρ, ἥσυχος, ἀπαθὴς, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἦτον ἡ γνησία, ἀνεχώρησεν ὡς νὰ ἦτον κωφός.

Εἰς τὴν διαγωγήν του ταύτην ἐχρεώστει μετὰ ταῦτα τὴν θέσιν τοῦ Ζιουμπὲρ, διότι ὁ Μαζαρῖνος, ἀντὶ νὰ μνησικακήσῃ, τὸν ἐθαύμασε, καὶ ἐπεθύμησε νὰ ἔχῃ πλησίον του τοιοῦτον πιστὸν ἄνθρωπον.

Ἀπ' αὐτὴν καὶ μόνην τὴν ἱστορίαν βλέπομεν ποίου πνεύματος ἄνθρωπος ἦτον ὁ Κολμπέρ. Τὰ συμβεβηκότα, ἀναπτυσσόμενα ὀλίγον κατ' ὀλίγον, θ' ἀφήσουν νὰ ἐνεργοῦν ἐλεύθερα ὅλα τοῦ πνεύματος τούτου τὰ ἐλατήρια.

Ὁ Κολμπὲρ ἀπέκτησε ταχέως τὴν εὔνοιαν τοῦ καρδιναλίου· τοῦ ἔγεινε μάλιστα ἀναγκαῖος καὶ ἀπαραίτητος. Ὅλους τοὺς λογαριασμούς του ὁ γραμματεὺς οὗτος τοὺς ἤξευρε, χωρὶς ποτὲ νὰ τοῦ λαλήσῃ περὶ αὐτῶν ὁ καρδινάλιος. Τὸ μυστήριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον αὐτοὶ μόνοι οἱ δύω ἐγνώριζαν, ἦτον δεσμὸς μεταξύ των ἰσχυρότατος, καὶ ἰδοὺ διατί, ἕτοιμος ὢν νὰ ἐμφανισθῇ ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἄλλου κόσμου, ὁ Μαζαρῖνος ἤθελε νὰ λάβῃ γνώμην καὶ συμβουλὴν περὶ τοῦ πῶς νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν του, τὴν ὁποίαν ἠναγκάζετο ν' ἀφήσῃ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Γκενὼ, ἐφώναξε λοιπὸν τὸν Κολμπὲρ, τὸν ἐπροσκάλεσε νὰ καθήσῃ πλησίον του, καὶ τοῦ εἶπεν·

— Ας ὁμιλήσωμεν, κύριε Κολμπὲρ, καὶ ἂς ὁμιλήσωμεν σπουδαίως· διότι ἀσθενὴς εἶμαι, καὶ ἠμπορῶ ν' ἀποθάνω.

— Ὁ ἄνθρωπος εἶναι θνητὸς, ἀπεκρίθη ὁ Κολμπέρ.

— Αὐτὸ τὸ ἐνθυμήθην πάντοτε, κύριε Κολμπὲρ, καὶ εἰργάσθην ἔχων τοῦτο πρὸ ὀφθαλμῶν ... Ἠξεύρεις ὅτι ἐσύναξα ὀλίγην περιουσίαν ...

— Τὸ ἠξεύρω, Ἐξοχώτατε.

— Ποσὴν ὡς ἔγγιστα ὑποθέτεις τὴν περιουσίαν ταύτην, κύριε Κολμπέρ;

— Σαράντα ἑκατομμύρια, πεντακοσίας ἑξήντα χιλιάδας, διακόσια φράγκα, ἐννέα σολδία καὶ ὀκτὼ δηνάρια, ἀπεκρίθη ὁ Κολμπέρ.

Ὁ καρδινάλιος ἀνεστέναξε βαρέως, καὶ ἐκύτταξε τὸν Κολμπὲρ μὲ θαυμασμόν· ἐτόλμησε μάλιστα καὶ νὰ μειδιάσῃ.

— Τὰ γνωστὰ χρήματα, ἐπρόσθεσεν ὁ Κολμπὲρ ἀποκρινόμενος εἰς τὸ μειδίαμα τοῦτο.

Ὁ καρδινάλιος ἐτινάχθη εἰς τὴν κλίνην του.

— Τί ἐννοεῖς μὲ τοῦτο; τοῦ εἶπεν.

— Ἐννοῶ, εἶπεν ὁ Κολμπὲρ, ὅτι, ἐκτὸς τῶν σαράντα αὐτῶν ἑκατομμυρίων, πεντακοσίων ἑξήντα χιλιάδων, διακοσίων φράγκων, ἐννέα σολδίων καὶ ὀκτὼ δηναρίων, εἶναι καὶ δεκατρία ἄλλα ἑκατομμύρια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι γνωστά.

— Οὔφ! εἶπεν ἀναστενάζων ὁ Μαζαρῖνος, ὁποῖος ἄνθρωπος!

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν, ἡ κεφαλὴ τοῦ Βερνουΐνου ἐφάνη εἰς τὴν θύραν.

— Τί εἶναι; εἶπεν ὁ Μαζαρῖνος, καὶ διατί μὲ συγχύζετε.

— Ὁ πνευματικὸς τῆς Ἐξοχότητός Σου εἶχε προσκληθῆ νὰ ἔλθῃ ἀπόψε· καὶ δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἐπανέλθῃ, εἰμὴ μεθαύριον.

Ὁ Μαζαρῖνος ἐκύτταξε τὸν Κολμπὲρ, ὅστις ἐπῆρεν εὐθὺς τὸν πίλόν του, λέγων·

— Ἐπιστρέφω, Ἐξοχώτατε.

Ὁ Μαζαρῖνος ἐδίστασεν.

— Ὄχι, ὄχι, εἶπεν· ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ σὲ, καθὼς καὶ ἀπ' αὐτόν. Ἔπειτα, καὶ σὺ εἶσαι ἄλλος μου πνευματικός ... καὶ ὅ,τι λέγω εἰς τὸν ἕνα, ὁ ἄλλος ἠμπορεῖ νὰ τὸ ἀκούσῃ. Μεῖνε, Κολμπέρ.

— Πλὴν, Ἐξοχώτατε, ἂν δὲν ἦναι μυστικὰ μετανοίας, ὁ πνευματικὸς θὰ συγκατατεθῇ ἄρά γε; ...

— Μὴ σὲ μέλῃ διὰ τοῦτο· ἔμβα ὀπίσω τῆς κλίνης μου.

— Ἠμπορῶ νὰ περιμείνω ἔξω, Ἐξοχώτατε.

— Ὄχι, ὄχι, καλήτερα ν' ἀκούσῃς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τὴν ἐξομολόγησιν.

Ὁ Κολμπὲρ, προσκυνήσας, ἐπέρασεν ὀπίσω τῆς κλίνης.

— Ἂς ἔλθῃ ὁ πνευματικὸς, εἶπεν ὁ Μαζαρῖνος κλείων τὰ παραπετάσματα.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΑΛΠΑΚΑ.

Τὸ ζῶον τοῦτο, εἶδος προβατοκαμήλου, δὲν ἦτο γνωστὸν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὀφείλεται ἡ ἀνακάλυψις αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκαμάτους ἐρεύνας τῶν νεωτέρων περιηγητῶν.

Ἡ μεγάλη εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἰσαγωγὴ τοῦ ἐρίου τοῦ ζώου τούτου, συμποσουμένη ὑπὲρ 3,000,000 λίτρας, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἔρευναν αὐτοῦ. Ἐγνώσθη δὲ, ὅτι ἔχει πατρίδα τὰς Ἄνδεις τῆς Ἀμερικῆς καὶ διαιτᾶται ἀγεληδόν.

Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εἶναι ἰσχνὴ καὶ ἐπιμήκης, τὰ μακρὰ ὠτία του ἀπολήγουσιν εἰς ὀξὺ καὶ κινεῖ αὐτὰ ταχέως, ὅλον δὲ τὸ ζῶον εἶναι ζωηρότατον· εἶναι δὲ δειλὸν καὶ προνοητικόν· διὰ τοῦτο λέγεται ὅτι, ὅταν αἱ Ἄλπακαι βόσκωσιν εἰς τὰς πεδιάδας, θέτουσι σκοποὺς, οἵτινες εἰδοποιοῦσι διὰ βελάσματος περὶ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, καὶ τότε φεύγουσι προπορευομένων τῶν θηλέων καὶ νεογνῶν.

Ἡ Ἄλπακα.

Τὰ ἄγρια τῶν ζώων τούτων τρέφονται μὲ χόρτον, τὰ συναθροιζόμενα ὅμως τρώγουσι διαφόρους καρπούς, ἀγαπῶσι τὸν ἄρτον καὶ τὴν ζάκχαριν, πρὸ πάντων ὅμως τὰ κάρυα, καὶ πίνουσι λαιμάργως τέῃ καὶ καφφέν. Θηρεύονται δὲ, ὡς συνήθως τὰ ἄγρια ζῶα, δι' ὠκυπόδων κυνῶν, καὶ οἱ ἔφιπποι θηρευταὶ προσπαθοῦσι νὰ ἐμβάσωσιν αὐτὰ εἰς στενώματα, ὅπου τὰ συλλαμβάνουσι διὰ σχοινίου. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς πεδιάδας δὲν δύνανται νὰ τρέξωσι, συλλαμβάνονται, μάλιστα δὲ τὰ νεογνά των, ὑπὸ τῶν κυνῶν καὶ ἐξημεροῦνται εὐκόλως· ἀλλ' αὐξηθέντα ἐπιθυμοῦσι τὴν ἐλευθερίαν των.

Τὸ κρέας των χρησιμεύει ὡς τροφὴ, τὸ δὲ δέρμα καὶ τὰ λευκόφαια ἐριά των, εἰς τὰς τέχνας.

Εἰς τὴν Εὐρώπην πρό τινων ἐτῶν ἦσαν σπάνια τὰ ζῶα ταῦτα, καὶ κατὰ τὸ 1558 ὁ μέγας Δοὺξ τῆς Αὐστρίας Φερδινάνδος ἐπλήρωσε διὰ προβατοκάμηλον 100 δουκάτα.

Τὸ καλήτερον εἶδος τούτων ἔχει μῆκος δύω ἕως δύω καὶ ἡμίσεως ποδῶν· τὰ δὲ ἐριά των ἔχοντα λεπτότητα ὡς τῆς μετάξης, δὲν γίνονται μακρότερα τῶν ἐννέα δακτύλων.

Οἱ Περουβιανοὶ τρέφουσι τὰ ζῶα ταῦτα, πρὸ πάντων διὰ τὰ μακρὰ καὶ λεπτὰ αὐτῶν ἔρια, τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουσι κατὰ τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα τὰ τῆς προβατοκαμήλου. Τὰ ἔρια αὐτῶν ἔχουσι διαφόρους χρωματισμοὺς, μάλιστα δὲ τινὰ εἶναι τόσον μελανὰ, ὥστε δύναται νὰ κατασκευασθῇ ἐξ αὐτῶν ὑφασμα ἄνευ χρωματισμοῦ, καὶ νὰ παραβληθῇ μὲ τὸ μελανώτατον μεταξωτὸν ὕφασμα. Ἄλλα ἔρια χρήζουσι χρωματισμοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν λειότητα καὶ λεπτότητά των, τὰ ἐξ αὐτῶν κατασκευαζόμενα ὑφάσματα δὲν εἶναι κατώτερα τῶν μεταξωτῶν, διατηροῦσι δὲ τὸν χρωματισμόν των, ὡς λέγεται, καὶ μετὰ ἑκατὸν ἔτη.

Οἱ Περουβιανοὶ ἔχουσι τόσον ἐπιτηδείους ἐριουργοὺς εἰς τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐργοστάσιά των, ὥστε δύνανται νὰ ὑφαίνωσιν ὑφάσματα ὅμοια καὶ κατάτας δύω των ὄψεις. Ὅλοι οἱ ὀρεσίτροφοι Ἰνδοὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἐριουργίαν ταύτην καὶ ἠξεύρουσι νὰ δίδωσιν εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ ὡραιοτάτους φυτικοὺς χρωματισμούς.

Αἱ ἄλπακαι ὑποφέρουσι πᾶν ψύχος, καὶ διαμένουσιν ὑγιεῖς, εἰς τόπους κεκαλυμμένους ἀπὸ χιόνα καὶ παγετόν.

Τὰ ζῶα ταῦτα εἶναι προτιμητέα τῶν προβατοκαμήλων, διότι, ἐκτὸς τοῦ ἐρίου των, δύνανται νὰ

χρησιμεύωσι καὶ εἰς φόρτωσιν. Ἓν τοιοῦτον ζῶον δύναται νὰ φέρῃ ὡς 150 λίτρας, καὶ συνήθως μετὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας των ἄρχεται ἡ ὑπηρεσία των αὕτη. Εἶναι δὲ ζῶα ὑπομονητικὰ καὶ εὐπροσήγορα, καὶ γονυκλιτοῦσιν ὡς αἱ κάμηλοι, ὅταν φορτόνωνται. Αἱ γυναῖκες μάλιστα μεταχειρίζονται τὰ εὐρωστότερα τούτων εἰς ἱππασίαν, καὶ τὰ ἄφθονα ἐρριά των καθιστῶσι περιττὸν τὸ σάγμα. Διὰ νὰ τὰ ὁδηγῶσι δὲ, διαπερῶσι σχοινίον διὰ τῶν ὠτίων των, καὶ τοῦτο χρησιμεύει ὡς χαλινός.

Τὸ κρέας αὐτῶν ἐξομοιοῦται ὑπὸ τῶν Ἄγγλων μὲ τὸ τῆς δορκάδος, καὶ ξηραινόμενον διατηρεῖται ἐπὶ πολύ. Τὸ κατειργασμένον δέρμα των εἶναι στερεώτατον καὶ χρησιμεύει διαφόρως. Τὸ γάλα των εἶναι ὡς τὸ τῶν προβάτων. Ἀλλ' οἱ Περουβιανοὶ δὲν τὸ μεταχειρίζονται, διότι τὰ ζῶα ταῦτα δὲν δίδουσι περισσότερον τοῦ εἰς τὰ νεογνά των ἀναγκαίου.

Αἱ κατὰ πρῶτον εἰς Σκωτίαν γενόμεναι ἀπόπειραι πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ ζώου τούτου ἐπέτυχον ἐντελῶς, καὶ ἤδη ἔχουσι πολλοὶ τοιαῦτα ζῶα, μάλιστα δὲ οἱ κατὰ τὰς ἐξοχὰς γεωπόνοι, ὧν μέγα ὑπάρχει πλῆθος εἰς Ἀγγλίαν καὶ Ἰρλανδίαν. Εὐκταῖον δὲ εἶναι νὰ εἰσαχθῇ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, ὡς δυνάμενον νὰ παράσχῃ μεγάλας ὠφελείας.

ΑΠΤΗΝΟΔΥΤΗΣ.

Εἰς τὸ σύστημα τοῦτο τῶν θαλασσίων πτηνῶν τὰ πτερὰ δὲν χρησιμεύουσι, διότι φεροῦνται τῶν ἰσχυροτέρων καλάμων των, καὶ εἶναι ἀκατάλληλα εἰς πτῆσιν.

Ὁ ὀργανισμὸς τῶν πτηνῶν τούτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δοκίμιον μᾶλλον πλάσεως ἢ ὡς παραγωγὴ ἐντελής· φαίνεται ὅτι ἡ φύσις, ἥτις εἶναι προνοητικοτάτη εἰς ὅλα τὰ καθ' ἕκαστα τῆς δημιουργίας της, ἐσπούδασε νὰ πολυπλασιάσῃ τὰς δυσκολίας εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀπτηνοδύτου, ἢ ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν ὡς ὅρον παραθέσεως εἰς τὴν διάστασιν τὴν μεταξὺ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν θαλασσίων. Τῷ ὄντι, ἀντὶ νὰ εὕρωμεν τὴν ζωηρότητα, ἥτις μᾶς χαροποιεῖ εἰς τὰ ποικιλόφθογγα πτηνὰ τῶν δασῶν, οἱ ἀπτηνοδύται εἰσὶ σχεδὸν ἄφωνοι ὡς ἰχθεῖς, καὶ ἔχουσι πολλὰς τῶν ἑξέων τῶν ἰχύων. Αἱ πτέρυγες αὐτῶν, ἀντὶ νὰ ἐξαπλῶνται ὡς ἐλαφραὶ κώπαι καὶ νὰ πλήττωσι τὸν ἀέρα, εἶναι ἐκρεμεῖς, ἄμορφοι περιβεβλημέναι ἀπὸ ὀστακώδη φλοιὸν μᾶλλον ἢ ἀπὸ ἀληθῆ πτίλα. Τοῖς χρησιμεύουσι δὲ μόνον εἰς τὸ νὰ διευθύνωσι τὰ ἰχθυόπτηνα ταῦτα εἰς μεγάλα βάθη, ὅπου μένουσιν ἐπὶ πολὺ χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναπνοῆς.

Ἡ βραγχώδης καὶ δυσάρεστος φωνὴ τοῦ ζώου τούτου ἀκούεται μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ὀχείας καὶ τῆς ἐπωάσεως, ὅτε βαίνει τακτικῶς ἐπὶ τῆς παραλίας.

Κατοικεῖ δὲ εἰς ἀνωρυγμένας ἀπὸ τὸ κτύπημα τῶν κυμάτων τρύπας, τὰ βύρλα, τοὺς καλάμους καὶ ἄλλα θαλάσσια φυτὰ, ἐν οἷς μένει κεκρυμμένον, καὶ κατὰ τὸν ἐλάχιστον κίνδυνον φεύγει πλέον. Πλέει δὲ ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ ὑπ' αὐτὰ μὲ θαυμαστὴν ταχύτητα, καὶ ἀποφεύγει οὕτω τοῦ νὰ γείνῃ βορὰ τῶν καταδιωκόντων αὐτὸ μεγάλων ἰχθύων.

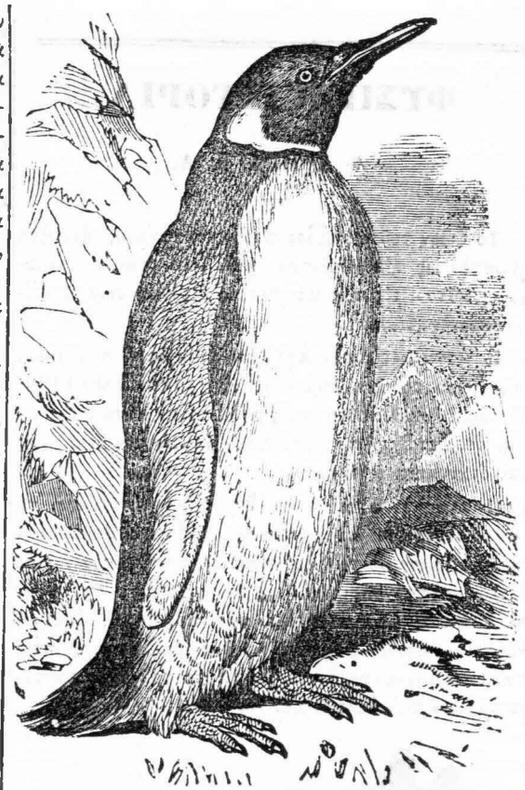

Ὁ Ἀπτηνοδύτης.

Τὰ ζῶα ταῦτα φθάνουσιν εἰς τὴν παραλίαν στιφηδὸν, καὶ πάσης ἐκφράσεως ἀνωτέρα εἶναι ἡ ἀθλιότης, τὴν ὁποίαν δεικνύουσιν, ὅταν συλλαμβάνωνται. Μὴ δυνάμενα δὲ ἀνακτήσωσι τὰς ὑγρὰς κατοικίας των μὲ ἱκανὴν ταχύτητα καὶ ν' ἀπαλλαχθῶσιν οὕτω τῶν προσβολῶν τοῦ ἀνθρώπου, φαίνονται ὅτι περιμένουσι μετὰ καρτερίας τὴν ἐπιφυλαττομένην δι' αὐτὰ τύχην.

Εἰς τὴν Εὐρώπην νεογνὰ τοιούτων ζώων ἔφερε κατὰ πρῶτον ὁ πλοίαρχος Ρόση, ὅστις, κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς ὀρνιθολογικῆς του ὁδοιπορίας εἰς τὰς Μακαρίους Νήσους, λέγει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ζώων τούτων εἶναι τόσον ὑπερβολικὸς, ὥστε δὲν δύναται κἂν νὰ ὁρισθῇ. Ἀπήντησε δὲ ἀπέραντα αὐτῶν σῖφη κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν του, παρέχοντα ἀνεξάντλητον ὕλην διασκεδάσεως εἰς τοὺς ναύτας του.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.*

ΑΦΡΟΔΙΤΗ.

Λεπτομέρειαι. Ἡ γῆ—Ὁ οὐρανὸς—Οἱ κομῆται—Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἑρμοῦ.

Ἂς μεταβῶμεν εἰς τὸν κάλλιστον τῶν πλανητῶν ὅστις ἐκλήθη Ἀφροδίτη διὰ τὴν λαμπρότητά του, καὶ Ἀστὴρ τοῦ ποιμένος, διότι φαίνεται πότε τὸ πρωΐ, πότε τὸ ἑσπέρας, καθ' ἣν ὥραν οἱ ποιμένες ἐξάγουσιν ἢ ἐπαναφέρουσι τὰ ποίμνιά των. Ἡ μέση αὐτοῦ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ἡλίου εἶναι 25 ἑκατομμυρίων λευγῶν· ὁ ὄγκος αὐτοῦ εἶναι ὀλίγον τι ἐλάσσων τοῦ τῆς γῆς, διότι ἔχει μόνον 2,800 λευγῶν διάμετρον. Ἡ ταχύτης δὲ δι' ἧς διατρέχει τὴν περὶ τὸν ἥλιον τροχιάν του εἶναι ἥττων τῆς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ μείζων τῆς τῆς γῆς, διότι προχωρεῖ κατὰ 29 χιλιάδας λευγῶν τὴν ὥραν. Αἱ ἡμέραι του εἰσὶν 23 ὡρῶν, 21 λεπτῶν καὶ 19 δευτέρων, καὶ ὁ ἐνιαυτός του εἶναι 224 ἡμερῶν, 16 ὡρῶν καὶ 49 λεπτῶν. Αἱ ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ἀφροδίτης περιγραφόμεναι τροχιαὶ ἐμπεριλαμβάνονται εἰς τὴν τῆς γῆς· ἂς μεταβῶμεν δέ ...

— Συγχώρησον, κύριέ μου, εἶπον πρὸς τὸν δαίμονα· στοχάζομαι ὅτι συντέμνεις τὸν δρόμον ὑπὲρ τὸ μέτρον, καὶ ἂν βαδίζῃς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μετ' ὀλίγον θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ πέρας τοῦ κόσμου.

— Ὁ σκοπός μου, εἶπεν, εἶναι νὰ θέσω πρὸ ὀφθαλμῶν σας δι' ὅσον τὸ δυνατὸν ταχυτέρας ἐπόψεως ἅπαν τὸ πλανητικὸν σύστημα, διὰ νὰ λάβετε κατὰ πρῶτον καθαρὰν καὶ ἀκριβῆ ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα, ἐπειδὴ θὰ σᾶς περιφέρω εἰς ὅλους ἐκείνους τοὺς κόσμους, θὰ ἔχετε καιρὸν νὰ τοὺς σπουδάσετε λεπτομερῶς ἕκαστον. Θὰ ἐκταθῶ ὅμως ὀλίγον τι μᾶλλον περὶ ἐκείνου ὃν βλέπετε ὡς μικρὸν ἀστέρα ἱκανῶς λαμπρὸν, καὶ περὶ ὃν στρέφεται ἕτερόν τι σημεῖον λαμπρὸν καὶ ὡς ἐγγίζον σχεδὸν εἰς ἐκεῖνον· ἐννοεῖτε ὅτι πρόκειται λόγος περὶ τῆς γῆς καὶ τῆς σελήνης.

— Συγχώρησον, κύριέ μου, βλέπω πάντας τοὺς πλανήτας περιφερεῖς καὶ λαμπροὺς κατὰ πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἐπιφάνειαν ὡς πανσελήνους, καὶ ὅμως ἀπὸ τῆς γῆς εἶδον πολλάκις τὴν Ἀφροδίτην καὶ τὴν σελήνην παρρησιαζομένας εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ὡς ἀργυροειδεῖς ἡμισελήνους· πόθεν τοῦτο;

— Διότι ἀπὸ τῆς γῆς οἱ ὀφθαλμοί σου περιελάμβανον ἐνταύτῳ μέρος τῶν ἀστέρων ἐκείνων τετραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πληττόμενον ὑπὸ τῶν ἀκτίνων του, καὶ ἕτερον μέρος συνεσκιασμένον καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔχον τὰ ὀπίσθια πρὸς τὸ φῶς· ἐν ᾧ δὲ ἐνταῦθα εὑρίσκεσαι εἰς τὸ κέντρον ἢ εἰς τὴν πηγὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, οἱ ἀστέρες ἐκεῖνοι διατρέχουσιν εἰς τὸ διάστημα τὰς αὐτὰς γραμμὰς ὅσας καὶ ἡ ὅρασίς σου, καὶ πίπτουσιν ἀναγκαίως ἐπὶ τῶν αὐτῶν σημείων.

— Ἔτι μίαν ἐρώτησιν. Ὁ Ἑρμῆς εἶναι ἐλάσσων τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἐλάσσων τῆς γῆς. Καὶ ὅμως βλέπω τὴν γῆν ἐλάσσονα τῆς Ἀφροδίτης καὶ τὴν Ἀφροδίτην ἐλάσσονα τοῦ Ἑρμοῦ.

— Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ ἀντικείμενα, κατὰ τοὺς νόμους τῆς ὀπτικῆς, μᾶς φαίνονται σμικρυνόμενα κατὰ λόγον τῆς ἀποστάσεώς των ἀπὸ τοῦ σημείου ἀφ' οὗ τὰ βλέπομεν. Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ περὶ τῆς γῆς.

— Γνωρίζεις βεβαίως ὅτι ἡ γῆ ἔχει 9 χιλιάδων λευγῶν περίμετρον, ὅπερ ἀποτελεῖ ὡς ἔγγιστα 3 χιλιάδων λευγῶν διάμετρον. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶναι κατ' ἀκρίβειαν περιφερὴς, ἀλλ' ὀλίγον ἐξωγκωμένη πρὸς τὸν ἰσημερινὸν καὶ συμπεπιεσμένη πρὸς τοὺς πόλους, προκύπτει ἐκ τούτου ὅτι ἡ διάμετρός της εἶναι πανταχοῦ ἡ αὐτή. Παραδείγματος χάριν, ἂν γραμμὴ διεπέρα τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πόλου εἰς τὸν ἄλλον, διαβαίνουσα διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαῖρας, θὰ εἶχεν ἔκτασιν 2860 λευγῶν, 2,280 πήχεων ἑκάστης. Ἡ αὐτὴ γραμμὴ ἂν διέβαινε διὰ τοῦ ἰσημερινοῦ, θὰ εἶχε 2,870 λεύγας, καὶ θὰ ἦν ἑπομένως βραχυτέρα κατὰ δέκα λεύγας. Ἡ συμπίεσις ἄρα ἑκάστου τῶν πόλων εἶναι περίπου πέντε λευγῶν, ἤ, ἂν θέλῃς ἀκριβέστερον, 10,000 πήχεων.

— Ἐγνώριζον ὅτι ἡ γῆ εἶναι συμπεπιεσμένη κατὰ τοὺς πόλους, καὶ ἠξεύρω μάλιστα καὶ διατί.

— Μπά! διηγήσου μας τοῦτο.

— Διότι, ὅτε ἡ σφαῖρά μας ἦν εἰς στάσιν ἀναλύσεως, ἡ ρευστὴ ὕλη διὰ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς κεντροφύγος δυνάμεως τῆς προερχομένης ἐκ τῆς κυκλικῆς κινήσεως βιασθεῖσα νὰ ἐκχυθῇ ἐκ τῶν πόλων, συνεσωρεύθη πρὸς τὸν ἰσημερινόν.

— Χά! χά! πρέπει ἐγὼ λοιπὸν νὰ λάβω εἰς τὸ ἑξῆς μαθήματα, εἶπε τὸ πνεῦμα μειδιῶν· δὲν μᾶς λέγεις πῶς συνέβη νὰ ἦναι ἡ σφαῖρα εἰς στάσιν ἀναλύσεως;

— Οὐδὲν εὐκολώτερον. Ἐκσφενδονισθεῖσα εἰς τὸ διάστημα ὑπὸ τοῦ ἡλίου οὗ ἡ ὕλη ἡ ἀποτελοῦσα τὴν γῆν, ὁ ἀφρὸς ...

— Αἴ! ἰδοὺ ὁποῦ θὰ μᾶς εἴπῃς ἀνοησίας. Στοχάσου λοιπὸν ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν εὑρισκόμεθα ἐπὶ ὄρους τοῦ ἡλίου καὶ οὐχὶ εἰς κάμινον.

— Τῷ ὄντι δὲν τὸ ἐστοχάσθην· εἶναι ἀληθές. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν τινὲς τῶν ἀστρονόμων μας νὰ παραδέχωνται συγχρόνως δύω τινὰ ἀντιφατικά, δηλαδὴ 1, ὅτι ἡ σφαῖρά μας ἦν ποτὲ πεπυρακτωμένη, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ ἤδη εἶναι κατὰ τὸ ἐσωτερικόν, 2, ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι ἀμέτοχος πυροκτώσεως· ἃς ἴδωμεν καὶ ἃς ζητήσωμεν ἀλλαχοῦ τὴν ἐξήγησιν. Ἰδού! τὴν εὕρηκα· κατὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡ γῆ ἀπηντήθη ὑπὸ κομήτου, ὅστις τὴν κατέφλεξε καί ...

— Μίαν στιγμήν. Οἱ κομῆται οὐδὲν δύνανται νὰ καταφλέξωσι· θερμότητος ἰδίας ἢ ὁλοτελῶς ἀμοιροῦσιν ἢ ὀλίγης μετέχουσιν· οὐδὲ φῶς δὲ ἔχουσιν ἴδιον, ὡς εἶναι ἀποδεδειγμένον ἐκ τοῦ φαινομένου τῆς πολώσεως.

— Καὶ ὅμως ἔπεται ἡ μία ἢ ἡ ἄλλη τῶν αἰτιῶν τούτων νὰ ἐρευστοποίησε τὴν σφαῖραν.

— Καὶ ὅμως τίς ἡ ἀνάγκη νὰ ρευστοποιηθῇ ἡ σφαῖρα, διὰ νὰ ἐξηγηθῇ ἡ συμπίεσις τῶν πόλων; τὸ ὕδωρ καὶ αἱ ὑπ' αὐτοῦ διαλυόμεναι ὕλαι, ὁ ἀὴρ καὶ τὰ ἄπερ κατασύρει μόρια τῆς ὕλης, τὰ ἐλαφρὰ σώματα τὰ μορφούμενα ἢ διοργανιζόμενα ἀπαύστως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς δὲν ὑποτάσσονται εἰς τοὺς μηχανικοὺς νόμους τῆς κυκλικῆς κινήσεως, ἐπίσης ὡς καὶ χάλικες εἰς στάσιν ἀναλύσεως; Οὗτοι στερεώτερον εἰσὶ προσηλωμένοι εἰς τὸ σῶμα τῆς γῆς παρ' ἄλλη τις εἰς στάσιν ἀναλύσεως ὕλη; δὲν δύνανται ταῦτα νὰ ἀπεμακρύνθησαν τῆς γῆς ἐπίσης ὡς καὶ ὁ ἀναλελυμένος μόλυβδος; Ἔπειτα, ἀγαπητέ μου, ὑπάρχει εἰσέτι μικρά τις δυσκολία. Ἂς παραδεχθῶμεν διὰ μίαν στιγμὴν ὅτι ἡ γῆ εὑρισκομένη εἰς στάσιν ἀναλύσεως, ἐξεσφενδονίσθη ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

*) Ἰδοὺ τὸ παραληφθὲν κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον κατὰ παραδρομὴν δὲν καταχωρίσθη εἰς τὸ 36 φυλλάδιον, προηγηθέντος ἐν αὐτῷ τοῦ 8 κεφαλαίου.

τότε δὲν ὑποθέτεις, ἐλπίζω, ὅτι εἶχε σχῆμα σφαιροειδὲς, καὶ δὲν φαντάζεσαι βεβαίως ὅτι ἀπεσπάσθη τῆς καμίνου μετὰ τοῦ σφαιροειδοῦς αὐτῆς σχήματος.

— Οὐχὶ βεβαίως· ἐκ τῆς κυκλικῆς του κινήσεως ἔλαβε τὸ σχῆμα τοῦτο.

— Ἂν ἡ κυκλικὴ κίνησις ἐδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν σχῆμα σφαιροειδὲς, ἄρα οἱ νόμοι τῆς μηχανικῆς δὲν ἦσαν τότε οἱ αὐτοὶ ὡς καὶ ἤδη· διότι, ἂν ὑποθέσωμεν τὴν ὕλην ρευστὴν, ἔπρεπε νὰ λάβῃ σχῆμα πλατέως δίσκου καὶ οὐχὶ σφαῖρας· ἀλλὰ βλέπομεν ὅτι ἔλαβε σχῆμα σφαῖρας, καὶ ἔπειτα, ὅταν ἡ σφαῖρα αὕτη ἀπεστρογγυλώθη ὅλως διόλου, ὁ μηχανικὸς νόμος μετεβλήθη, φαίνεται, διὰ νὰ καταλύσῃ τὴν σφαῖραν ταύτην καὶ νὰ μεταποιήσῃ ἐξ αὐτῆς δίσκον, συμπιέζουσα αὐτὴν κατὰ τὸν πόλον. Αἰσθανεσαι βεβαίως ὅτι τοῦτο δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ.

— Δὲν λέγω ὅτι ἔλαβεν ἐκ πρώτης ἀρχῆς σχῆμα ἐντελοῦς σφαῖρας, ἀλλὰ σφαῖρας συμπεπιεσμένης.

— Τότε λοιπὸν ἕπεται νὰ ὑπάρχουν δύω μηχανικοὶ νόμοι ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενοι καὶ ἐνεργοῦντες συγχρόνως, εἰς διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἄμορφον τοῦτο πλάσμα σχῆμα σφαῖρας, καὶ ἕτερος διὰ νὰ τὸ καταστήσῃ δίσκον.

— Ὁμολογῶ ὅτι τοῦτο εἶναι πάντῃ ἄπορον, καὶ δὲν τὸ εἶχον στοχασθῆ. Σὺ δὲ, ὅστις εἶσαι εἰδήμων τοσούτων πραγμάτων, ἐξήγησόν μοι πῶς ἡ γῆ, ὡς καὶ ὁ Κρόνος καὶ ἄλλοι πλανῆται, συνεπιέσθησαν κατὰ τοὺς πόλους των, ἂν δὲν ἦσαν εἰς στάσιν ἀναλύσεως.

— Ἀγαπητέ μου, ἂν σὲ ἐρωτήσωσι, θ' ἀποκριθῆς ὅτι οὐδὲν γνωρίζεις περὶ τούτου, καὶ θὰ ἦσαι βέβαιος ὅτι δὲν ἀπατᾶσαι· καὶ κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον, καθ' ὅσον ἂν προτείνῃς ἄλλους λόγους γενικῆς μηχανικῆς, θὰ σὲ φέρωσιν εἰς ἀμηχανίαν, ἐρωτῶντες διατὶ ἄλλοι πλανῆται ἔχοντες, ὡς ἡ γῆ, κυκλικὴν κίνησιν εἰσὶν ὅλως σφαιροειδεῖς καὶ οὐδόλως συμπεπιεσμένοι. Διατί οἱ πλανῆται τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, οἵτινες ἐπίσης κυκλοφοροῦσιν οὔτε συμπεπιεσμένοι εἰσὶν οὔτε σφαιροειδεῖς, ἀλλ' ἀνωμάλου σχήματος κτλ. κτλ. καὶ ἐὰν εἴπῃς ὅτι τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ πλανῆται οὗτοι δὲν ἦσαν ποτὲ εἰς στάσιν ἀναλύσεως, θὰ σὲ ἐρωτήσωσιν, ὁποία λοιπὸν ἡ ἀνάγκη ἡ γῆ νὰ ἦν ἀναλελυμένη, ὅταν ἡ ἀνάγκη αὕτη δὲν ὑπάρχῃ καὶ ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς πλανήτας. Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὴν συζήτησιν ταύτην, καὶ ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πορείαν τῆς μικρᾶς σου γηΐνης σφαῖρας. Βλέπεις ὅτι προβαίνει ἧττον ταχέως ἢ οἱ κατώτεροι πλανῆται, διότι ἀπέχουσα τοῦ ἡλίου μᾶλλον ἢ ἐκεῖνοι, ἕλκεται ὑπ' αὐτοῦ ἧττον δραστικῶς. Ἡ ἀπόστασις αὐτῆς ἀπ' ἐκείνου τοῦ ἄστρου εἶναι ὡς ἔγγιστα 35 ἑκατομμυρίων λευγῶν καὶ στρέφεται περὶ ἐκεῖνον μετὰ ταχύτητος 24,720 λευγῶν τὴν ὥραν· ἅπασα ἡ ἀνακύκλησις αὐτῆς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἅπας ὁ ἐνιαυτός της εἶναι 365 ἡμερῶν 48 λεπτῶν καὶ 49 δευτέρων. Ἡ τροχιὰ ἣν περιγράφει ἡ γῆ στρεφομένη περὶ τὸν ἥλιον δὲν εἶναι περιφερὴς ἀλλ' ὀλίγον ἐλλειπτικὴ ὡς πάντων τῶν πλανητῶν. Ἐκτὸς τῆς κυκλοτεροῦς ταύτης κινήσεως, ἔχει καὶ ἄλλας ἐξ ὧν προκύπτει ἡ διαδοχὴ τῶν ἡμερῶν, τῶν νυκτῶν καὶ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους· στρέφεται περὶ τὸν ἴδιον αὐτῆς ἄξονα εἰς 24 ὥρας, καὶ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ τοῦ καιροῦ στρέφει πρὸς τὸν ἥλιον ἕκαστον τῶν μερῶν της τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο· καὶ ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι τὸ πρὸς τὸν ἥλιον μέρος φωτίζεται κατὰ δώδεκα ὥρας, τὸ δὲ ἕτερον εὑρίσκεται εἰς τὸ σκότος ἐπὶ τὸ αὐτὸ διάστημα τοῦ καιροῦ κατὰ πᾶσαν τὴν γραμμὴν τὴν ἀντικρύζουσαν ἰσταθερῶς πρὸς τὸν ἥλιον, γραμμὴν ἥτις καλεῖται ἰσημερινός. Ἔχει δὲ ἡ γῆ προτέτι καὶ ἄλλην κίνησιν ἥτις εἶναι εἶδος ταλαντεύσεως τελουμένης ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον, καὶ ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, ὥστε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν παρρησιάζει ἀκαταπαύστως τὸν ἰσημερινόν της κατὰ κάθετον εἰς τὸν ἥλιον. Καθ' ἑξ μῆνας ἡ ταλάντευσις αὕτη μᾶς φέρει πρὸς τὴν ἄρκτον μέχρι σημείου τινὸς ὅπου χαράττουσι γραμμὴν ἣν ὀνομάζουσι τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, καὶ τότε αἱ ἡμέραι μειοῦνται δι' ἡμᾶς, καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον αὐξάνουσι διὰ τὸ πέραν τοῦ ἰσημερινοῦ μέρος τοῦ κόσμου, εἰς ὃ ἔρχεται τὸ θέρος, ὅταν εἰς ἡμᾶς ἔρχεται ὁ χειμών. Ὁπόταν ἡ γῆ παρρησιάζῃ καθέτως εἰς τὸν ἥλιον τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, φαίνεται ὡς νὰ παύῃ τοῦ νὰ κινῆται μίαν στιγμὴν, καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς παύσεως καλεῖται χειμερινὸν ἡλιοστάσιον. Ἔπειτα ἡ ταλάντευσίς της ἄρχεται ἐκ νέου κατ' ἀντίθετον τρόπον κατ' ἄλλους ἑξ μῆνας, ἕως οὗ ἀκινητεῖ καὶ πάλιν κατ' ἄλλην τινὰ πέραν τοῦ ἰσημερινοῦ γραμμὴν ἥτις καλεῖται τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην κίνησιν προσεγγίζομεν εἰς τὴν μεσημβρίαν καὶ αἱ μὲν ἡμέραι μας αὐξάνουσιν, αἱ δὲ νύκτες σμικρύνονται. Ὅταν δὲ ῥθάσῃ εἰς τὸν καιρὸν τῆς στιγμιαίας ἀκινησίας, εὑρισκόμεθα εἰς τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον.

— Τοῦτο δυσκόλως ἐννοεῖται, εἶπον πρὸς τὸ πνεῦμα.

— Οὐδὲν εὐκολώτερον· ἀλλὰ περὶ τούτου ἄλλοτε· τόσον δὲ μόνον σημείωσον ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅτι ἡ ταλάντευσις αὕτη τῆς γῆς προξενεῖ παράδοξον ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν πολικῶν κύκλων. Καθ' ἑξ μῆνες οἱ κατοικοῦντες τὸν ἀρκτικὸν πόλον μένουσι βεβυθισμένοι εἰς τὸ σκότος, καὶ ἐκ τοὐναντίου οἱ τοῦ μεσημβρινοῦ πόλου ἀπολαμβάνουσιν ἑξ μηνῶν ἡμέραν κατὰ συνέχειαν. Εἶναι δὲ ἀληθὲς ὅτι ἡ ἡμέρα αὕτη εἶναι πάντοτε ὀλίγον σκιερὰ, ὡς καὶ ἡ ἑξαμηνιαία νὺξ ποτὲ δὲν εἶναι ὁλοτελῶς σκοτεινὴ, ἔτι καὶ ἄνευ τῶν συχνάκις φωτιζόντων αὐτὴν βορείων σελάτων. Ὡς πρὸς τὴν ἣν δὲ κατέχομεν ἤδη ἐπὶ τοῦ ἡλίου θέσιν ὁ πρῶτος παριστάμενος ἐνώπιον ἡμῶν πλανήτης εἶναι ὁ Ἄρης ἀπέχων ἡμῶν 52,613,000 λευγῶν· αἱ ἡμέραι του εἰσὶν 24 ὡρῶν 31 λεπτῶν καὶ 42 δευτέρων, ὁ ἐνιαυτός του του 686 ἡμερῶν, 23 ὡρῶν, 30 λεπτῶν, 42 δευτέρων καὶ μικροτάτου τινὸς κλάσματος· ἡ πορεία του 19,740 λευγῶν τὴν ὥραν, καὶ ἡ διάμετρός του 1,5000 λευγῶν. Ἐκεῖνος ὁ ἄλλος πλανήτης ὃν βλέπετε ἐκεῖ εἶναι ἡ Ἥρα· ἀνεκαλύφθη οὗτος ὑπὸ τοῦ Χάρδιγκος τὴν 1 σεπτεμβρίου 1803· ἀπέχει ὡς ἔγγιστα 92 ἑκατομμύρια λευγῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου,

ἔχει 475 λευγῶν διάμετρον καὶ ὁ ἐνιαυτός του εἶναι 4 ἐτῶν καὶ 128 ἡμερῶν.

Ἔπειτα ἔρχεται ἡ Δήμητρα· ἡ διάμετρός της εἶναι μόνον 50 λευγῶν, ὥστε εἶναι γῆ βραχεία, μικρογραφική. Ἀπέχει τοῦ ἡλίου 95 ἑκατομμύρια λευγῶν, καὶ ὁ ἐνιαυτός της εἶναι 4 ἐτῶν καὶ ἡμίσεως.

Παρρησιάζεται ἔπειτα ἡ Ἀθηνᾶ ἀνακαλυφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὄλβερς τὴν 28 μαρτίου 1802. Ἐπίσης μικρὸς ὁ πλανήτης οὗτος ὡς ὁ προλαβὼν, ἔχει καὶ οὗτος διάμετρον μόνον 50 λευγῶν, καὶ ἀπέχει τοῦ ἡλίου 96 ἑκατομμύρια λευγῶν· ὁ ἐνιαυτός του εἶναι 4 ἐτῶν, 7 μηνῶν, καὶ 11 ἡμερῶν· διατρέχει δὲ τροχιὰν ἐλλειπτικὴν λίαν ἐπιμήκη.

Ὁ ἀπώτερος τῶν τεσσάρων πλανητῶν, ἡ Ἑστία. ἀπέχει τοῦ ἡλίου 81 ἑκατομμύρια λευγῶν καὶ ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ὄλβερς τὴν 28 μαρτίου 1807. Ὁ ἐνιαυτός του εἶναι 3 ἐτῶν, 66 ἡμερῶν καὶ 4 ὡρῶν· εἶναι δὲ τοσοῦτον μικρὸς, ὥστε ὁ δίσκος του εἶναι ἀδιόρατος· ὅθεν εἰκάζεται ὅτι μόλις ἔχει 25 λευγῶν διάμετρον. Οὗτοι οἱ τέσσαρες νεωστὶ ἀνακαλυφθέντες πλανῆται, δηλ. ἡ Ἥρα, ἡ Δήμητρα, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Ἑστία μόνον διὰ τηλεσκοπίου εἰσὶν ὁρατοὶ, καὶ διὰ τοῦτο, φαίνεται, ἐγνωρίσθησαν τοσοῦτον βραδέως.

Ἰδοὺ ὁ Ζεὺς μετὰ τῶν τεσσάρων του σεληνῶν. Οὗτος εἶναι ὁ μέγιστος τῶν πλανητῶν καὶ μετὰ τὴν Ἀφροδίτην ὁ λαμπρότατος· ἡ διάμετρός του εἶναι 33,000 λευγῶν καὶ ἑπομένως εἶναι μείζων τῆς γῆς κατὰ 1470. Ἡ περὶ τὸν ἄξονά του κυκλικὴ αὐτοῦ κίνησις εἶναι ταχυτάτη, διότι αἱ ἡμέραι του εἰσὶ μόνον 9 ὡρῶν καὶ 56 λεπτῶν· ἀπέχει τοῦ ἡλίου 179,575,000 λευγῶν, καὶ ἡ ταχύτης τῆς πορείας του εἶναι 10,680 λευγῶν τὴν ὥραν, ὥστε ὁ ἐνιαυτός του καθίσταται 11 ἐτῶν καὶ 317 ἡμερῶν.

Ὁ Κρόνος μετὰ τῶν ἑπτά του σεληνῶν καὶ τοῦ παραδόξου του δακτυλίου παρίσταται ὑπεράνω τοῦ Διὸς ἀφ' οὗ διαστέλλεται διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐκ τῆς νεφελώδους, ἀμυδρᾶς καὶ μολυβδόχρου του ὄψεως. Αἱ ἡμέραι του εἰσὶ 10 ὡρῶν καὶ 50 λεπτῶν· ὁ ἐνιαυτός του 20 ἐτῶν, 5 μηνῶν καὶ 14 ἡμερῶν· ἀπέχει τοῦ ἡλίου 329 ἑκατομμύρια λευγῶν καὶ κατὰ τὴν πορείαν του διατρέχει 7,920 λεύγας τὴν ὥραν.

Ἰδοὺ ἐκεῖ ὁ Οὐρανὸς, ὁ τελευταῖος καὶ πρὸ ὀλίγου γνωσθεὶς πλανήτης, ἀνακαλυφθεὶς ὑπὸ τοῦ Χέρσελλ τὴν 12 μαρτίου 1781. Ἡ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπόστασίς του εἶναι 662 ἑκατομμυρίων λευγῶν, καὶ ἡ διάμετρός του 12,000 λευγῶν· ὁ ἐνιαυτός του 84 ἐτῶν, καὶ ἡ ταχύτης του 5,580 λευγῶν τὴν ὥραν.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον μόνον ὀκτὼ πλανήτας· ἦσαν δὲ οὗτοι 1' ὁ Ἥλιος, 2' ὁ Ἑρμῆς, 3' ἡ Ἀφροδίτη, 4' ἡ Γῆ (ἣν δὲν ἔταττον εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν πλανητῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τοὐλάχιστον, διότι τὴν ἐθεώρουν ὡς τὸ κέντρον τοῦ παντὸς, καὶ διότι ἠγνόουν τὸ σφαιροειδὲς τοῦ σχήματός της), 5' ὁ Ἄρης, 6' ἡ Σελήνη (ἥτις ὡς πρὸς ἡμᾶς δὲν εἶναι πλέον πλανήτης, ἀλλὰ δορυφόρος τῆς γῆς), 7' ὁ Ζεὺς, 8' ὁ Κρόνος. Πρὸ ὀλίγου δὲ καιροῦ ἀνεκαλύφθησαν οἱ ἑξῆς πέντε· ἡ Ἑστία, ἡ Ἥρα, ἡ Δήμητρα, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Οὐρανός.

— Ὦ! πόσον τὸ πᾶν ἡμῶν εἶναι μέγα! ἀνέκραξα μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἅμα ἔπαυσεν ὁ δαίμων τοῦ ὁμιλεῖν.

— Ὦ! πόσον πάντες οὗτοι οἱ πλανῆται εἰσὶ μικροὶ καὶ εὐτελεῖς, εἶπεν ὁ Ἡλιαῖος σείων τὴν χονδρὴν κεφαλήν του. Ἡ γῆ ἣν κατοικῶ καὶ ἣν ὑμεῖς ὀνομάζετε ἥλιον μοὶ ἐφαίνετο μέχρι ταύτης τῆς ἡμέρας μετρία, ἐκτάσεως. Ἀλλ' ἰδοὺ τόσαι σφαῖραι μόλις ἀποτελοῦσαι πᾶσαι ὁμοῦ τῦ ἑξακοσιοστὸν μέρος τῆς ἐμῆς. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἂν δὲν εἶχον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἕνα τῶν κατοίκων τῆς γῆς, ἐκείνου τοῦ ἐν τῷ διαστήματι ἀφανοῦς καὶ ἀδιοράτου σημείου, ποτὲ δὲν θὰ ἐπίστευον ὅτι ὑπάρχουσιν ὄντα ζῶντα περικεκλεισμένα διαπαντὸς εἰς ἐκεῖνα τὰ μικρὰ τεμμάχια τῶν μεταλλικῶν ὑλῶν τῶν διεσπαρμένων περὶ τὸν ἥλιον. Εἰπέ μοι, κύριε κάτοικε τῆς γῆς, ἔπεται καθ' ὑπερβολὴν νὰ στενοχωρῆσθε εἰς τὸν μικρογραφικὸν κόσμον σας· εἰς ἄκρον ἤμην περίεργος νὰ σᾶς ἀποδώσω ἐκεῖ μικράν τινα ἐπίσκεψιν, ἂν τοῦτο ἦν δυνατόν.

— Τοσοῦτον εἶναι τοῦτο δυνατὸν, εἶπεν ὁ δαίμων, ὥστε ἀναχωροῦμεν τὴν ἰδίαν ταύτην στιγμήν.

— Κύριέ μου, εἶπον πρὸς αὐτὸν, ὁπόταν ἐρχώμεθα ἐνταῦθα, μὲ ἔφερες ἐπὶ ἀερολίθου, ἤδη κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρῃς μικρόν τινα κομήτην ὡς ἀναπαυτήριον;

— Φαίνεται, ἀγαπητέ μου, ὅτι ἀγνοεῖς τί ἐστι κομήτης· διότι ἂν τὸ ἐγνώριζες, ποτὲ δὲν θὰ μοὶ διεύθυνες τοιαύτην αἴτησιν.

— Οἱ κομῆται! ἀλλ' οὐδὲν ἁπλούστερον.

— Ἂς ἴδωμεν· λέγε.

— Οἱ κομῆται εἰσὶν ἀστέρες ὧν ἡ ἔκτακτος ὄψις, αἱ ταχεῖαι καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνώμαλοι κινήσεις, ἡ μακρὰ οὐρὰ ἣν παρέβαλον κόμη καὶ κυρίως τῇ τῆς Βερενίκης, ἡ ἀπροσδόκητος ἐμφάνισις καὶ ἀφάνεια ἐπροξένησαν εἰς πάντα καιρὸν τὴν ἔκπληξιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸν δεισιδαίμονα τρόμον τῶν λαῶν. Καὶ ἤδη ἔτι, ὅτε ἔπαυσαν νὰ θεωρῶσι τὰς κινήσεις των ὡς ἀνωμάλους, ἡ εἰδικὴ αὐτῶν φύσις καὶ τὸ ὅπερ κατέχουσι μέρος εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἡμετέρου συστήματος εἰσὶν ὡς οὐδέποτε ἄγνωστα. Πᾶς κομήτης σύγκειται συνήθως ἐξ ἑνὸς σημείου κεντρικοῦ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον φωτεινοῦ, καὶ ὀνομασθέντος πυρῆνος, ἐξ ὁλκῶν φωτεινῶν καλουμένων οὐρῶν, καὶ ἐκνεφελότητος περικυκλούσης τὸν πυρῆνα καὶ ὀνομασθείσης κόμης· ἡ νεφελότης αὕτη καὶ ὁ πυρὴν λαμβανόμενα ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὴν κεφαλὴν τοῦ κομήτου. Πολλάκις ὅμως οἱ ἀστέρες οὗτοι δὲν ἔχουσιν οὔτε οὐρὰν, οὔτε κόμην, οὔτε νεφελότητα, καὶ συνίστανται ἁπλῶς εἰς σημεῖον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον φωτεινὸν, ἔχον ὄψιν ἀστέρος· ἀρκεῖ ἀστὴρ, διὰ νὰ θεωρῆται ὡς κομήτης ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων, νὰ ἔχῃ ἰδίαν κίνησιν, καὶ νὰ διατρέχῃ ἔλλειψιν τοσοῦτον ἐκκεντρικὴν, ὥστε νὰ καθίσταται ἀόρατος κατά τι διάστημα τῆς ἐγκυκλίου κινήσεώς του.

— Ὁ ὁρισμός σου, ἀγαπητέ μου, δὲν μοὶ φαίνεται πολὺ πρᾶγμα, διότι τίς σοὶ εἶπεν ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ἄνευ οὐρᾶς καὶ κόμης ἀστέρες, οἱ διατρέχοντες ἐλλείψεις λίαν ἐκκεντρικὰς εἰσὶ κομῆται, καὶ οὐχὶ πλανῆται; Τίς σοὶ εἶπεν ὅτι τὸ πλέον ἢ ἔλαττον τοῦ ἐκ-

κεντρισμοῦ δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν εἰδικὴν φύσιν ἀστέρος τινὸς καὶ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν μεταβολὴν συζηματικὴν, ὅταν μάλιστα οὔτε προσδιορίζεις τὸν βαθμὸν τοῦ ἐκκεντρισμοῦ εἰς πλέον ἢ ἔλαττον;

— Συγχωρήσατε, εἶπεν ὁ Ἡλιαῖος, ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ ἐντελῶς τί ὀνομάζετε ἔλλειψιν, ἐκκεντρισμὸν κτλ.

— Ἰδοὺ τί εἶναι, εἶπον ἐγώ· ἔλλειψις εἶναι ὅπερ οἱ ἰχνογράφοι ὀνομάζουσι σχῆμα ὠοειδὲς, καὶ ὅσον τὸ ὠοειδὲς τοῦτο σχῆμα εἶναι ἐπίμηκες, τόσον ἡ ἔλλειψις εἶναι ἐκκεντρική· ἀλλ' ἐπανέρχομαι εἰς τὸν κομήτην. Ὁ ἥλιος κατέχει πάντοτε μίαν τῶν ἑστιῶν τῆς ὑπό τινος κομήτου περιγραφομένης ἐλλείψεως. Τὸ διαχωρίζον τὸν κομήτην ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἐλάχιστον διάστημα καλεῖται περιήλιον ἢ προσήλιον, τὸ δὲ ἀντίθετον, δηλαδὴ τὸ μέγιστον μεταξὺ τῶν δύω λέγεται ἀφήλιον. Ἀπὸ τῆς γῆς τότε μόνον δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τοὺς κομήτας, ὅταν εὑρίσκωνται εἰς τὸ προσήλιον αὐτῶν ἢ ὅταν προσεγγίζωσιν εἰς αὐτό.

Τὸ πάλαι ἐξελάμβανον τοὺς ἀστέρας τούτους ὡς μετέωρα σχηματιζόμενα εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἢ τοὐλάχιστον ἠγνόουν ὅτι εἶχον πορείαν τακτικήν. Οἱ παλαιοὶ ἀστρονόμοι δὲν ἐνόμιζον αὐτοὺς ὑποκειμένους εἰς τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τοὺς λοιποὺς ἀστέρας, καὶ ἐδόξαζον ὅτι ἐπλανῶντο ἀπὸ συστήματος εἰς σύστημα διὰ μέσου τοῦ ἀχανοῦς τοῦ διαστήματος. Ἀλλὰ μετὰ τὰς ἀνακαλύψεις τοῦ Κέπλερ ἀνεγνώρισαν τὴν ταυτότητα τῆς πορείας των μετὰ τῶν νόμων τῆς βαρύτητος, καὶ τοὺς ὑπέβαλον εἰς ὑπολογισμὸν ὡς τοὺς ἀστέρας, ὁσάκις εἶχον τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς ταῦτο παρατηρήσεις· προσδιώρισαν τὰς ὑπ' αὐτῶν περιγραφομένας καμπύλας, καὶ ἐβεβαιώθησαν ὅτι περιγράφουσιν ἐπιμηκεστάτας ἐλλείψεις.

Μέγιστος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν κομητῶν τῶν παρατηρηθέντων ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι ταύτης τῆς ἡμέρας, διότι συμποσοῦνται εἰς πολλὰς ἑκατοντυάδας· ἀνακαλύπτονται δὲ καὶ πολυάριθμοι αὐτῶν καθ' ἑκάστην, χάρις εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ τηλεσκοπίου, καὶ δυνάμεθα ἄνευ ὑπερβολῆς νὰ εἴπωμεν ὅτι ὑπάρχουσι πολλαὶ χιλιάδες. Ἐνίοτε, λέγει ὁ Χέρσελλ, οἱ ἀστέρες οὗτοι ἡμέρας μόνον τινὰς εἰσὶν ὁρατοὶ, καὶ ἄλλοτε φαίνονται κατὰ πολλοὺς μῆνας. Τινὲς αὐτῶν κινοῦνται μετὰ μεγάλης βραδύτητος, καὶ ἄλλοι πάλιν μεθ' ὑπερβολικῆς ταχύτητος· συμβαίνει μάλιστα συχνάκις ὁ αὐτὸς κομήτης νὰ παριστᾷ ἀμφοτέρας τὰς τοιαύτας κινήσεις κατὰ τὰ διάφορα μέρη τῆς πορείας του. Ὁ κομήτης τοῦ **1472** διέτρεξεν εἰς μίαν ἡμέραν τόξον οὐράνιον **120** μοιρῶν (τῶν δύω τρίτων τοῦ οὐρανοῦ). Ἡ κίνησις τῶν μὲν εἶναι εὐθεία (ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς), τῶν δὲ κατ' ἀναποδισμὸν (ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς)· ἄλλων πάλιν ἡ πορεία εἶναι ἑλικοειδὴς καὶ ὅλως ἀνώμαλος· δὲν περιορίζονται, ὡς οἱ πλανῆται, εἰς τινα μόνον μέρη τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ τὸν διατρέχουσιν ἀδιαφόρως κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν. Αἱ μεταβολαὶ τῶν φαινομένων διαστάσεων αὐτῶν εἰσὶν ἐπίσης ἀξιοσημείωτοι ὡς καὶ ἡ ταχύτης των. Ἐνίοτε φαίνονται κατὰ πρῶτον ὡς ἀσθενεῖς λευκότητες ἔχουσαι βραδυτάτην κίνησιν· ἡ οὐρά των εἶναι μικρὰ ἢ καὶ μηδενική· βαθμηδὸν ἡ κίνησίς των ἐπιταχύνεται, πλατύνονται καὶ ἐκτείνουσιν ὄπισθεν αὐτῶν τὴν οὐράν των ἥτις τότε αὐξάνει πάντοτε βαθμηδὸν κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν λαμπρότητα, ἕως οὗ προσεγγίζουσιν οἱ κομῆται εἰς τὸν ἥλιον καὶ καθίστανται ἀφανεῖς εἰς τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ. Μετά τινα χρόνον ἀναφαίνονται πάλιν κατὰ τὸ ἕτερον μέρος μακρυνόμενοι ἀπὸ τοῦ ἡλίου μετὰ ταχύτητος κατὰ πρῶτον βιαίας, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἐλαττουμένης. Ἀφ' οὗ δὲ ἅπαξ ὑπερβῶσι τὸν ἥλιον, στίλβουσι τότε μετὰ πάσης τῆς λαμπρότητος αὐτῶν, καὶ αἱ οὐραί των φθάνουν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀναπτύξεως, ὥστε ἡ ἐνέργεια τοῦ ἡλίου πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς τὸ αἴτιον τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου· καθ' ὅσον δὲ ἀπομακρύνονται τοῦ ἡλίου, αἱ κινήσεις των βραδύνονται, αἱ οὐραὶ ἀφανίζονται ἢ ἀπορροφῶνται ὑπὸ τῶν νεφελῶν ὧν καὶ αὐτῶν ἡ λάμψις ἐλαττοῦται ἀκαταπαύστως, καὶ τέλος καθίστανται ἀφανεῖς καὶ δὲν ἐπανέρχονται πλέον, κατὰ τὰς πλείστας τοὐλάχιστον περιστάσεις. Κομήτης περιγράφων τροχιὰν ἐλλειπτικὴν, ὅσον ἐπιμήκης καὶ ἂν ᾖ ὁ ἄξων αὐτῆς, ἔπεται νὰ προσήγγισεν ἤδη εἰς τὸν ἥλιον, καὶ, ἂν μόνον δὲν περιέπεσεν εἴς τινας ἀνωμαλίας, ἔπεται νὰ προσεγγίσῃ καὶ αὖθις εἰς αὐτὸν μετὰ παρέλευσιν ὡρισμένης τινὸς περιόδου· ἂν ὅμως περιγράφῃ τροχιὰν καμπύλην τὴν λεγομένην ὑπερβολὴν, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἀπομακρυνθῇ τοῦ περιηλίου, δὲν εἰσέρχεται πλέον εἰς τὴν σφαῖραν ὅπου ἐδυνάμεθα νὰ τὸν παρατηρήσωμεν, προπορεύεται πρὸς ἄλλα συστήματα ἢ ἀφανίζεται εἰς τὸ ἀχανὲς τοῦ διαστήματος.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΤΑΤΡΑΜΗΝΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗ ΕΙΣ ΚΑΛΛΙΦΟΡΝΙΑΝ.

—

Ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Κ. Τυροιτιτ Βρούκς.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἀφελοῦς καὶ περιέργου διηγήσεως ταύτης εἶναι ἰατρὸς Ἄγγλος, ὅστις ἀπῆλθε πρό τινων ἐτῶν εἰς Ὀρεγῶνα, τύχην θηρεύων. Ἀλλὰ μὴ εὑρὼν αὐτὴν, ἦτον εἰς ἀμηχανίαν, ὅταν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ **1848** μαθὼν ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ κατέκτησαν τὴν Καλλιφορνίαν, ἀπεφάσισε νὰ τοῖς προσφέρῃ τὰς γνώσεις καὶ τὰς ἐκδουλεύσεις του. Καταπλεύσας λοιπὸν εἰς Ἅγιον Φραγκίσκον, τὸ ἐπίνειον τῆς ἐπαρχίας ταύτης, διελογίζετο πως νὰ ζητήσῃ θέσιν χειρούργου εἰς τὸ σῶμα τῶν ἐθελοντῶν τοῦ Νεοβοράκου, τὸ διοικούμενον ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Μάσωνος, ὅταν αἴφνης ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τοῦ ἀσχολουμένου εἰς οἰκοδομὴν οἰκιῶν καὶ ἀποθηκῶν καὶ εἰς σύγασιν ἐμπορείου, προωρισμένου νὰ γίνῃ ποτὲ ἐφάμιλλον τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ Νεοβοράκου, ἐνέσκηψεν ὡς κεραυνὸς ἡ εἴδησις, ὅτι εἰς τὴν παρακειμένην κοιλάδα τοῦ Σακραμέντου, εἰς τριάκοντα ὡρῶν ἀπόστασιν μόλις, εὑρέθησαν χρυσοῦχα πλουσιώτατα στρώματα. Ἡ ἀγγελία αὕτη ἐπέφερε στιγμιαῖον τὸ ἀποτέλεσμα. Μετὰ μίαν ἑβδομάδα εἶχον ἐγκαταλειφθῆ καὶ οἰκίαι, καὶ ἀποθῆκαι, καὶ ἐπιχειρήσεις, καὶ ἐμπόριον, καὶ τὰ πάντα· καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ, ριψοκίνδυνοι φύσει καὶ

ἐργοδιῶκται, ἀφῆκαν ὅλοι τὰς θέσεις καὶ τὰς ὑποθέσεις των, καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ βιομήχανοι, καὶ οἱ ἰατροὶ, καὶ οἱ νομικοὶ, καὶ οἱ στρατιῶται τῆς φρουρᾶς, καὶ οἱ ναῦται τῶν ἐν τῷ λιμένι προσωρμισμένων πλοίων, καὶ ἔσπευσαν πρὸς τὰ χρυσωρυχεῖα, πρὸς τὴν νέαν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Καὶ αὐτὸς ὁ Κ. Βρούκς, ἀποτυχούσης τῆς αἰτήσεώς του παρὰ τῷ συνταγματάρχῃ Μάσωνι, παρεσύρθη ἀπὸ τὸ κοινὸν ῥεῦμα. Ἐπειδὴ δὲ εἰς διάστημα τεσσάρων μηνῶν δὲν εὗρεν οὐδ' εὐκαιρίαν οὐδὲ ἄνεσιν ὅπως πέμψῃ ἐπιστολὴν εἰς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ συγγενεῖς του, μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἀπὸ τὴν *χρυσοῦχον γῆν* ἀπεφάσισε νὰ πέμψῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του τὸ ἡμερολόγιόν του, ἀφελῶς καὶ ἀτάκτως γεγραμμένον ὡς τὸ συνέταττεν εἰς τὰς σπανίας στιγμὰς καθ' ἃς αἱ χεῖρές του ἀπηύδουν χρυσολογοῦσαι. Ὁ ἀδελφός του ἔκρινεν αὐτὸ ἄξιον δημοσιεύσεως, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγὸς εἰς τοὺς καθ' ἑκάστην προσβαλλομένους ἀπὸ τὸν *κιτρινον πυρετὸν*, ὡς ὠνομάσθη ἡ δίψα τοῦ καλλιφορνικοῦ χρυσοῦ· καὶ ἡμεῖς δὲ, ἀκούσαντες ὅτι ἡ ἐπιδημία, ὀξυτέρα τῆς χολορρόιας, ἔφθασεν ἤδη καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ σχεδὸν διακόσιοι ὁδοιπόροι παρατολμότεροι τῶν ἀρχαίων Ἀργοναυτῶν, ἐγκαταλείποντες τὴν λειψανδροῦσαν Ἑλλάδα, ἀπέπλευσαν ἤδη ἐκ Σύρου εἰς ἀναζήτησιν τοῦ χρυσοῦ δέρατος πέραν τῶν θαλασσῶν, δὲν ἐνομίσαμεν ἄπο σκοποῦ νὰ μεταφράσωμεν ἀποσπάσματα τῆς ἀτέχνου ἀλλ' ἀληθοῦς διηγήσεως τοῦ Κ. Βρούκς, ὅπως ἕκαστος κρίνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ ἂν τῶν κινδύνων, τῶν παντοίων στερήσεων καὶ ἀγώνων, τῆς σωματικῆς ταλαιπωρίας καὶ τῆς ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως, ἥτις φαίνεται ἓν τῶν δεινῶν ἀλλὰ συνήθων σωμπτωμάτων τοῦ κιτρίνου πυρετοῦ, ἀντάξιον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ τοῦ πολυκρότου πλούτου τῆς Καλλιφορνίας προχειρότερος ἂν δὲν εἶναι διὰ τοὺς Ἕλληνας ὁ ἀνασκαπτόμενος μὲ τὰς πρώρας τῶν πλοίων των εἰς τοὺς χρυσοφόρους τοῦ ἐμπορίου αὔλακας.

Τὸ ἡμερολόγιον ἄρχεται ἀπὸ τῆς **28** ἀπριλίου **1848**, ἡμέρας καθ' ἣν κατέπλεεν εἰς τὸν ὡραῖον λιμένα τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ὁ Βρούκς μετὰ δύω ἄλλων συνοδοιπόρων, τοῦ Κ. Μαλκόλμ καὶ τοῦ Κ. Μακφαίλ, οἵτινες ὡς αὐτὸς ἀποτυχόντες εἰς τὰς ἐν Ὀρεγῶνι ἐπιχειρήσεις των, ἤρχοντο ἐπίσης νὰ κατοικήσωσι τὴν Καλλιφορνίαν. Τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν των ἐνησχόλησαν ἐρευνῶντες περὶ τοῦ κλίματος, τῆς εὐφορίας καὶ τῶν λοιπῶν ἰδιοτήτων τῆς νέας των κατοικίας, καὶ ἔλαβον περὶ ὅλων τῶν ἀντικειμένων τούτων ἀκριβεστάτας πληροφορίας ὑπὸ Ἀμερικανοῦ τινος, Κ. Βραδλέϋ, πρὸ ὀκταετίας κατοικοῦντος τὴν Καλλιφορνίαν. Εὐχαριστηθέντες λοιπὸν ἐξ ὅσων ἤκουσαν, οἱ νέοι ἄποικοι ἀπεφάσισαν νὰ περιέλθωσιν οἱ ἴδιοι ὀλίγον τὸν τόπον, καὶ νὰ προχωρήσωσι μέχρι τῆς Μοντερέης, πρωτευούσης τῆς Καλλιφορνίας. Ἀνεχώρησαν ἑπομένως, καὶ περιήρχοντο τὸν τόπον ἔρριπποι, παρατηροῦντες, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἡμερολογίου, τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τοὺς οἴκους καὶ τὰς ἐπαύλεις, περὶ δὲ χρυσοῦ οὐδὲ λόγος ἀκόμη γίνεται.

Ἅμα δὲ ἀφιχθέντες εἰς Μοντερέην, ἐπεσκέφθησαν τὸν συνταγματάρχην Μάσωνα, καὶ ὁ Κ. Βρούκς τῷ ἐζήτησε, κατὰ τὸ παλαιόν του σχέδιον, θέσιν χειρούργου εἰς τὸ σύνταγμά του. «Ὁ συνταγματάρχης μᾶς ἀπεκρίθη, λέγει ὁ Κ. Βρούκς εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του, ὅτι ὁ πόλεμος ἐτελείωσε, καὶ ἡ εἰρήνη ἔμελλε προσεχῶς νὰ κλεισθῇ, ἂν δὲν ἐκλείσθη ἤδη. Μετὰ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Κ. Βραδλέϋ ἂν ἤκουσεν ὅτι εὑρέθη χρυσὸς παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σακραμέντου, προσθεὶς ὅτι ὁ λοχαγὸς Φύλσων, ἐπιτετραμμένος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῆς συμπολιτείας ἰδιαιτέραν τινὰ ἀποστολὴν εἰς Καλλιφορνίαν, τῷ ἀνέφερεν εἰς μίαν τῶν ἐπιστολῶν του τυχαίως τὴν περίστασιν ταύτην ὡς φήμην κοινὴν εἰς ἅγιον Φραγκίσκον. Ὁ δὲ Κ. Βραδλέϋ, ὅστις πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν διέτριβεν εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἀπεκρίθη ὅτι ἤκουσε μὲν τὴν φήμην ταύτην, ἀλλ' ὅτι τὴν ἐθεώρει ἀνύπαρκτον, ἂν καὶ πολλοὶ ἀφρόνως εἶχον ἀπέλθει πρὸς τὰ ὑποτιθέμενα ἐκεῖνα χρυσωρυχεῖα. Οὕτως ἐτελείωσεν ἡ συνέντευξις ἡμῶν μετὰ τοῦ διοικητοῦ.»

Λίαν εὐχαριστημένοι διὰ τὴν ἐκδρομήν των, ἐπέστρεψαν λοιπὸν οἱ συνοδοιπόροι εἰς ἅγιον Φραγκίσκον, ἐκεῖ δὲ, κατὰ τὴν **8** μαΐου ὁ Κ. Βρούκς σημειοῖ τὰ ἀκόλουθα· «Ὁ λοχαγὸς Φύλσων ἐλθὼν μ' ἐπεσκέφθη. Μοὶ εἶπε δὲ ὅτι εἶδε τὸ πρῶτ ἄνθρωπον λέγοντα ὅτι ἐπανέρχεται ἀπὸ τόπον κείμενον ὡς ἑκατὸν μίλια μεσογείως, κατὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου *τὸ Ἀμερικανικὸν Δίκραον* (American Fork) ὅπου εὗρε χρυσόν. Ὁ λοχαγὸς εἶδε τὸν χρυσὸν τοῦτον· ἦτον δὲ ἡ ποσότης αὐτοῦ εἰκοσιτριῶν ὀγγιῶν, καὶ συνίστατο εἰς μικροὺς κόκκους. Ὁ ἄνθρωπος λέγει ὅτι συνέλεξεν ὅλην αὐτὴν τὴν ποσότητα εἰς ὀκτὼ ἡμέρας, ἀλλ' ὁ λοχαγὸς δὲν τὸ πιστεύει. Μοὶ εἶπε ὅτι πρό τινων ἑβδομάδων ἤδη εἶδε πολλὰ δείγματα τοῦ χρυσοῦ τούτου, ἀλλ' ὅτι κατ' αὐτὸν δὲν εἶναι χρυσὸς ἀλλὰ *Μίκα* ἢ χρυσῖτις. Ἐμπειροι ὅμως ἄνθρωποι ἐβεβαίωσαν ὅτι εἶναι τῷ ὄντι χρυσὸς, καὶ ὁ λοχαγὸς ἐξέφρασε τὸν σκοπὸν ν' ἀπέλθῃ ἐπιτοπίως ὅπως ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα. Μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ὁ Βραδλέϋ μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ κατάστημα τοῦ Σακραμέντου, ὅπου εἶχε σκοπὸν νὰ μεταβῇ ὁ Μαλκόλμ ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἦτον πλησίον τοῦ *Ἀμερικανικοῦ Δικράου*, καὶ ὅτι ἴσως κακὸν δὲν θὰ ἦτον ἂν τὸν συνωδεύομεν. Ἡ ἀπόστασις κατ' αὐτὸν εἶναι μόνον **100** ἢ **120** μιλίων (**30** ἢ **40** ὡρῶν).»

Ἐδῶ παύει αὐτὴ ἡ σημείωσις, καὶ ἐπειδὴ μεγάλη τάξις δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἡμερολογίου τούτου, ἡ ἀμέσως ἑπομένη, ἡμερομηνίαν ἔχουσα τὴν **10** μαΐου, ἄρχεται διὰ τῶν ἀκολούθων λέξεων· «Χθὲς καὶ σήμερον περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐγένετο λόγος εἰμὴ περὶ τῶν μεταλλείων. Τέσσαρες ἄνθρωποι ἦλθον ἀκόμη ἐκεῖθεν φέροντες ἱκανὴν ποσότητα. Ἐξέτασαν τὸν χρυσὸν ὁ ἐφηνοδίκης καὶ ὅλοι οἱ ἔμποροι τῆς πόλεως. Ὁ Βραδλέϋ μᾶς ἔδειξεν ἓν ψίγμα ἄγον σταθμὸν **1/4** ὀγγίας· τὸ ἠγόρασε δὲ **3 1/2** τάλληρα. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι εἶναι καλὸς χρυσός. Τινὲς τῶν ἐνταῦθα κατοίκων λέγεται ὅτι ἀπῆλθον ἤδη πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν μεταλλείων. Ἡ ἐγχώριος μάλιστα ἐφημερὶς λέγει ὅτι φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ πτυάρια καὶ σκαπάνας διὰ νὰ ἐργασθῶσιν οἱ ἴδιοι μὲ τὰς χεῖράς των. Νομίζω ὅμως ὅτι τοῦτο θέλει τοῖς ἀπαγορευθῇ, διότι ὁ λοχαγὸς ἔγραψεν ἤδη πρὸς τὸν Κ. Μάσωνα, ζητῶν νὰ τῷ

ἐπιτραπῇ νὰ κατάσχῃ τὸ μεταλλεῖον ἐν ὀνόματι τῆς κυβερνήσεως, διότι κεῖται, ὡς λέγει, ἐπὶ δημοσίων κτημάτων. »

« 13 ματου. — Ἀπεφασίσθη ὁριστικῶς ν' ἀναχωρήσωμεν τὴν τετάρτην διὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Σακραμέντου, καὶ ὁμολογῶ ὅτι ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι καὶ ἐγὼ σπουδαῖα συμπτώματα τῆς ἐπικρατούσης ἐπιδημίας, καὶ περιμένω τὴν τετράδην ἀνυπομόνως.

« 17 ματου. — Ὁ τόπος κυριεύεται ἀπὸ ἀληθῆ μανίαν. Ὅλοι οἱ τεχνῖται ἐγκατέλιπον τὰς ἐργασίας των. Περιφερόμενος σήμερον εἰς τὴν πόλιν, παρετήρησα ὅτι μόλις εἰς ἐξ οἰκίας ἐκ τῶν πεντήκοντα καὶ τόσων οἰκοδομουμένων, ἐργάζονται ἀκόμη κτίται. Ἐμέτρησα δὲ δεκαοκτὼ οἰκίας κεκλεισμένας, διότι οἱ κάτοικοί των ἀνεχώρησαν διὰ τὰ μεταλλεῖα. Ἂν ὁ συνταγματάρχης Μάσων πέμψῃ στρατιώτας εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν Δίκρανον, ὡς διαδίδεται, ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ματαίως ἐκοπίασαν. »

Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν εἶχον ἀνυπομονησίαν οἱ ὁδοιπόροι μας, δὲν ἐδυνήθησαν ν' ἀναχωρήσωσιν ὅταν ἐπροτίθεντο, διότι ὁ σαγματοποιὸς ὅστις ἔμελλε νὰ τοῖς προμηθεύσῃ διάφορα πράγματα ἀναπόφευκτα διὰ τὴν ἐκδρομὴν ἣν ἐμελέτων εἰς τόπους σχεδὸν ἀγνώστους, ἐγκαταλειφθεὶς ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐργάτας του, ἀπελθόντας πρὸς τὴν *χρυσῆν χώραν*, ἀνέβαλλε τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἐργασίαν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ τὴν ἐκτελέσῃ. Ἐν ᾧ ὅμως περιέμενον, προσετέθη εἰς τὴν συνοδείαν των νέος συνεταῖρος, ὁ Ἱσπανὸς Δὸν Λουδοβῖκος Πάλος, ὅστις πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν τοὺς εἶχε ξενίσει εἰς Μοντερέην, καὶ ὅστις τότε οὔτε τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν εἶχε περὶ μεταλλείων, ἠσχολεῖτο δὲ πῶς νὰ ἐξαργυρώσῃ τὴν μικράν του περιουσίαν καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Εὐρώπην.

« 22 ματου. — Νέον ἐμπόδιον. Ὁ σαγματοποιὸς ἀκόμη δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Μαλκόλμ, ὁ Βραδλεὺ καὶ ἐγὼ τῷ ἐξεφράζομεν τὴν ἀγνάκτησιν ἡμῶν, ἴδομεν αἴφνης ἐρχόμενον πρὸς ἡμᾶς τὸν Δὸν Λουδοβῖκον. Ὁ *χρυσοῦς πυρετὸς* ἐκταθεὶς μέχρι Μοντερέης, κατέλαβε καὶ αὐτὸν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ ἐπίσης εἰς τὰ μεταλλεῖα, καὶ νὰ ἐργασθῇ ὡς καὶ οἱ λοιποί. Φέρει δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ὑπηρέτην του, Ἰνδὸν καλούμενον Ἰώσην (Ἰωσὴρ), καὶ εἶχε τὴν φρόνησιν νὰ προμηθευθῇ ὅλα τὰ ἀντικείμενα ὅσων νομίζει ὅτι ἔχει ἀνάγκην. Λέγει δὲ αὐτὸς ὅτι ἡ διαδοθεῖσα φήμη περὶ ἀποστολῆς στρατευμάτων ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Μάσωνος εἶναι γελοία· ὅτι ἀληθῶς πολλοὶ στρατιῶται τῆς φρουρᾶς τῆς Μοντερέης εἶχον ἀναχωρήσει διὰ τὸ *Ἀμερικανικὸν Δίκρανον*, ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ εἶναι λειποτάκται, ἀπερχόμενοι νὰ ἐργασθῶσι δι' ἑαυτούς. Φαίνεται βέβαιον ὅτι εὑρέθη χρυσὸς εἰς ἔκτασιν πολλῶν μιλίων. Ἡ βεβαιότης αὕτη μᾶς πείθει νὰ μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Δὸν Λουδοβῖκον, δηλ. νὰ ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἐργασθῶμεν μὲ τὰς χεῖράς μας ὡς χειρόνακτες. Ἂν καὶ αἰσθανώμεθα ὅτι δικαίως ἴσως ἤθελον θεωρηθῇ ὡς παράφρονες τέσσαρες ἄνδρες, ὁπωσοῦν ἀνωτέραν θέσιν εἰς τὴν κοινωνίαν κατέχοντες, οἵτινες στηρίζουσι τὰς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντός των εἰς φήμας ἴσως ἀτόπους, ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τῶν καθ' ἑκάστην ἀπερχομένων διὰ τὰ μεταλλεῖα, παρέσειρε καὶ ἡμᾶς. Συνεκροτήσαμεν λοιπὸν συμβούλιον διὰ ν' ἀποφασίσωμεν ὁριστικῶς περὶ τῆς ἐκστρατείας μας, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν συνεσκεπτόμεθα, ἔφθασεν ὁ φίλος ἡμῶν Μακφαὶλ, ὅστις προσετέθη εἰς τὴν συνοδείαν μας. Ἰδοὺ δὲ τί ἀπεφασίσαμεν. Ἕκαστος ἡμῶν θέλει προμηθευθῇ ἕνα ἵππον δι' ἑαυτὸν, καὶ ἕνα ἕτερον διὰ τὰ ἴδια σκεύη του, καὶ δι' ἓν μέρος τῶν κοι·ῶν σκευῶν· προσέτι δὲ ἕκαστος θέλει ἔχει ἓν πυροβόλον, καὶ πιστόλια τοῦ ἐφιππίου, κτλ. κτλ. Προσέτι δὲ συνεφωνήσαμεν ν' ἀγοράσωμεν μίαν σκηνὴν, ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρωμεν, καὶ πτυάρια, καὶ σκαπάνας, καὶ μίαν ἀξίνην, καὶ ἐκτὸς αὐτῶν, πεπλώματα, καφὲν, ζάχαριν, οἰνόπνευμα, μαχαίρια, περόνια, πινάκια, λέβητας, καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ χρήσιμα εἰς τὴν ζωὴν τῶν στρατοπέδων.

Τέλος περὶ τὴν τετάρτην ὥραν, ἀφοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐβιάσαμεν τὸν σαγματοποιὸν, ἔλαβον τὰ ἐφίππια, τὰ στρωματόδεσμά μας κτλ. Ἀλλὰ τὸ ἑσπέρας ἐπανελθὼν πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τῷ ζητήσω μικράν τινα διόρθωσιν εἰς τὸ ἐφίππιόν μου, εὗρον τὴν οἰκίαν κλειστὴν, καὶ ἐπὶ τῆς θύρας τὴν ἐπιγραφήν: *Ἀνεχώρησα διὰ τὰ μεταλλεῖα.* »

Τέλος πάντων λοιπὸν ἀνεχώρησαν τὴν **24** ματου, καὶ τὴν **29**, χωρίς τινος ἀξιολόγου συμβάντος, ἔφθασαν εἰς χωρίον τι συγκείμενον ἐκ δέκα ἢ δώδεκα οἰκιῶν, καὶ καλούμενον Σούτερβιλλ ἢ Σουτερόπολιν, κατὰ τὸ ἦθος τῶν Ἀμερικανῶν. Εἶναι δὲ αὐτὸ, τὸ κατάστημα ἢ τὸ φρούριον τοῦ λοχαγοῦ Σοῦτερ, διότι δύναται νὰ κληθῇ φρούριον, περικυκλούμενον ἀπὸ τάφρον καὶ ἀπὸ πρόχωμα μετὰ **24** τηλεβόλων. Σημειοῦται δὲ ἐπὶ τῶν νέων γεωγραφικῶν πινάκων ὑπὸ τὸ ὄνομα Νέα Ἐλβετία, δοθὲν κατ' ἀρχὰς εἰς αὐτὸ ὑπὸ τοῦ οἰκιστοῦ του. Ὁ λοχαγὸς Σοῦτερ ἦτον ἀξιωματικὸς τῶν Ἐλβετῶν σωματοφυλάκων Καρόλου τοῦ Ι'. Μετὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν τῶν **1830**, ἐφ' ἧς καὶ ἐπληγώθη, ἐγκαταλείψας τὴν Εὐρώπην, μετέβη εἰς Ἀμερικὴν, καὶ καταφυγὼν κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν Συμπολιτείαν, ἀνεχώρησε πρὸ δέκα ἐτῶν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς Καλλιφορνίαν. Ὁ τόπος οὗτος ἦτον τότε σχεδὸν ἔρημος, καὶ εὐκόλως τῷ παρεχωρήθη παρὰ τῆς Μεξικανικῆς κυβερνήσεως μεγάλη γαιῶν ἔκτασις, ἔχουσα μῆκος μὲν εἴκοσι ὡρῶν, πλάτος δὲ τεσσάρων· τὸ δὲ κέντρον τῆς ἰδιοκτησίας του κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ ὅστις καλεῖται *Ἀμερικανὸν Δίκρανον* εἰς τὸν ποταμὸν Σακραμέντον. Ἐνταῦθα ὁ λοχαγὸς Σοῦτερ εἶχεν οἰκοδομήσει ὑδρόμυλον· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ αὔλαξ ἦτον στενὸς, ὁ ἰδιοκτήτης, διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν δαπάνην τοῦ νὰ τὸν πλατύνῃ, ἀφῆκε τὴν φροντίδα ταύτην εἰς τὸν τροχὸν τοῦ μύλου καὶ εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ ὕδατος. Οὕτως ἐντὸς ὀλίγου τὰ χείλη τοῦ αὔλακος παρασυρόμενα ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐσχημάτισαν κατωτέρω μέγαν ἄμμου σωρόν. Τοῦτον παρατηρῶν ὁ Κ. Σοῦτερ, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως εἰς αὐτὸν μέγα πλῆθος στιλπνῶν ψηγμάτων, καὶ ἡ παρατήρησις αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῆς εὑρέσεως τοῦ χρυσοῦ εἰς Καλλιφορνίαν.

Οἱ ὁδοιπόροι ἔφερον πρὸς τὸν Κ. Σοῦτερ ἐπιστολὴν συστατικὴν τοῦ Κ. Σερμάνν, ὑπασπιστοῦ τοῦ διοικητοῦ, διὸ καὶ ἔλαχον παρ' αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικός του, ἥτις ἦτον Γαλλὶς ἐκ Παρισίων, ἀρίστης ὑποδοχῆς, τοὐλάχιστον καθ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἐπέτρεπον· διότι εἶχον ἤδη ἐγκαταλείψει τὸν λοχαγὸν ὅλοι οἱ ὑπηρέται του, ὄντες ἰνδοὶ αὐτόχθονες ἐξ ἐκείνων οὓς κατεπολέμησε κατ' ἀρχὰς τῆς ἐπιδημίας του, καὶ οὓς μετὰ ταῦτα διά τε τῆς ἐπιεικείας του καὶ διὰ τῆς ἀνδρείας του ἐμόρφωσεν εἰς στρατιώτας διὰ τὴν φυλακὴν τῆς οἰκίας του καὶ εἰς γεωργοὺς διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν θαυμασίων κτημάτων του. Ἀλλ' εἶχον ὅλοι σχεδὸν ἀναχωρήσει διὰ τὰ μεταλλεῖα, καὶ τοὺς ἀντιπατέρησε πλῆθος τυχοδιωκτῶν, οἵτινες ἐρχόμενοι εἰς ἀναζήτησιν χρυσοῦ, ἐζήτουν παρὰ τοῦ λοχαγοῦ ἐφήμερον φιλοξενίαν. Τόσον δὲ ἦσαν οὗτοι ἐπισεσωρευμένοι ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὥστε πολλοὶ κατεσκήνουν καὶ εἰς τὰς αὐλὰς καὶ τοὺς κήπους. Ἦτον δὲ περιεργότατος ὁ ὅμιλος οὗτος, διότι ὅλαι σχεδὸν αἱ ἀνθρώπινοι φυλαὶ εἶχον τοὺς ἀντιπροσώπους των εἰς αὐτόν.

Οὐχ' ἧττον ὅμως κατέβαλεν ὁ λαχαγὸς πᾶσαν ἐπιμέλειαν ὅπως ὑποδεχθῇ καταλλήλως τὸν Κ. Βρούκς καὶ τοὺς συνοδοιπόρους του, καὶ τοῖς ἐσυμβούλευσε νὰ συμπληρώσωσι τὴν ἀποσκευήν των. Ἠγόρασαν λοιπὸν ἀπὸ αὐτὸν ἵππους καὶ ζωοτροφίας, καὶ προσέλαβον καὶ ἄλλον ὑπηρέτην, νέον εὔρωστον, ὅστις τοῖς εἶπεν ὅτι καλεῖται Ἰάκωβος Ὄρρης, καὶ ἦτον λειποτάκτης ἑνὸς κητοθήρου, προσορμισθέντος πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου. Οὕτω λοιπὸν ἡ συνοδεία των ἀπηρτίσθη ἐξ ἑπτὰ ἀτόμων, καὶ καλῶς ἐφωδιασμένη, καὶ πλήρης ἐλπίδων, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ φρούριον τὴν **3** ἰουνίου, καὶ ἔχουσα ἐξ ἢ ἑπτὰ ὡρῶν δρόμον μόνον μέχρι τῶν λεγομένων *κατωτέρων μεταλλείων* ἢ *ὀρυγμάτων τῶν Μορμόνων* (Mormon-Diggings), ἔφθασεν αὐθημερὸν, ἐξ αἰτίας ὅμως τινῶν δυσκολιῶν αἵτινες συνέβησαν εἰς τὰ φορτηγὰ, μόνον περὶ δύσιν ἡλίου.

« Κυριακὴ, **4** ἰουνίου. — Χθὲς περὶ δείλην ὀψίαν ἐφθάσαμεν ἀπέναντι τῶν *ὀρυγμάτων τῶν Μορμόνων*, ἐκτεινομένων ἐπὶ δύω ἢ τρία μίλια κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ *Ἀμερικανικοῦ Δικράνου*. Εὕρομεν δὲ ἐκεῖ τεσσαράκοντα περίπου σκηνὰς διεσπαρμένας ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ ὄρους, καὶ κατοικουμένας πρὸ πάντων ὑπὸ Ἀμερικανῶν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Ἂν δὲ καὶ ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος, ἠργάζοντο ὅλοι μετ' ἀπαραδειγματίστου δραστηριότητος. Γυμνοὺς ἔχοντες τοὺς βραχίονας, ἵσταντο εἰς δέκα βημάτων ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἠσχολοῦντο εἰς τὴν πλύσιν τῆς χρυσῆς ἄμμου ἢ τῶν ψηγμάτων, ἔχοντες ὡς μόνα ἐργαλεῖα οἱ μὲν κόσκινα, ἄλλοι πινάκια, ἄλλοι πήλινα ἀγγεῖα, ὅπου ἔχυνον ὕδωρ καὶ τὸ ἐκίνουν βιαίως διὰ τῶν χειρῶν διὰ ν' ἀναλύσωσι τὸ χῶμα καὶ νὰ μονώσωσιν ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέταλλον. Ἄλλοι δὲ εὐφυέστεροι, ἢ ἐντελέστερα ἔχοντες σκεύη, ἠργάζοντο ἀνὰ τέσσαρες εἰς μεγάλας καὶ βαρείας μηχανὰς, ἢ σκάφας, ὁμοιαζούσας ὀλίγον τὰς κινητὰς κοιτίδας τῶν παιδίων, διὸ καὶ ὀνομάζονται *κοιτίδες* (cradles).

« Δὲν δύναμαι νὰ ἐκφράσω ὁποίαν ἐντύπωσιν ἀπετέλεσεν ἐφ' ἡμῶν τὸ θέαμα τοῦτο. Μᾶς ἐφαίνετο ὡς ἂν μᾶς εἶχον διὰ μιᾶς ἀποκαλυφθῇ οἱ φανταστοὶ θησαυροὶ τῶν περσικῶν μύθων. Δι' αὐθορμήτου κινήματος ἐσφίγξαμεν τότε ἀλλήλων τὰς χεῖρας, καὶ ὠμόσαμεν νὰ μείνωμεν πιστοὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ ἐργασθῶμεν δραστηρίως ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας. Ὅταν δὲ μεταβάντες ἀπὸ σκηνῆς εἰς σκηνὴν, ἴδομεν τοὺς σωροὺς τοῦ χρυσοῦ οὓς εἶχον ἀνασκάψει οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰς διάστημα τινῶν ἑβδομάδων, ἐκυριεύθημεν ἀπὸ εἶδος σκοτοδινιάσεως, ἡ θέα αὐτῶν μᾶς ἠρέθιζε, μᾶς ἐμέθυε, καὶ ἡ πρώτη μας φροντὶς ὑπῆρξε νὰ πήξωμεν τὸ στρατόπεδον ἡμῶν ὅπως δήποτε, διὰ νὰ σπεύσωμεν εἰς τὴν ἐργασίαν· ἠσθανόμεθα κνισμοὺς εἰς τοὺς δακτύλους, ὡς ἂν τοὺς ἔκαιεν ὁ ἐλπιζόμενος χρυσός. Καὶ τῷ ὄντι μόλις ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὴν ἄφιξίν μας, ὁ ἵππος ὅστις ἔφερε τὰ πτυάρια, τοὺς ἀντλητῆρας, τὰ ξυλοπινάκια, τὰ κόσκινα, καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη, εἶχεν ἀποφορτωθῇ, καὶ ὡρμήσαμεν ὅλοι εἰς τὴν ἐργασίαν μὲ ὅσον ζῆλον ἐβλέπομεν καὶ τοὺς λοιποὺς ἐργαζομένους. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁπλισθεὶς μὲ μυστρίον καὶ κάδον παφίλινον, ἐρρίφθην πρὸς τὴν ξηρὰν κοίτην τοῦ ῥυακίου, παρ' ὃ εἴχομεν ἐκλέξει τὴν κατοικίαν μας, καὶ εὐκόλως δὲν θέλω λησμονήσει τὸ τί ἠσθάνθην ὅταν τὸ πρῶτον ἐβύθισα τὸ μυστρίον μου εἰς τὴν ἄμμον. Πληρώσας δὲ τὸν κάδδον μου μέχρι τοῦ ἡμίσεως ὕψους του, τὸν ἔφερον εἰς παρακείμενόν τινα λάκκον πλήρη ὕδατος, καὶ ἐβύθισα τὰ χείλη του γραμμάς τινας ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Ἔπειτα δὲ ἤρχισα νὰ ταράττω τὸ περιεχόμενον μὲ τὴν χεῖρα κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν λοιπῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ ἀπειρίαν ἐσκόρπιζον μέρος τοῦ πολυτίμου μετάλλου· ἀλλὰ κατ' ὀλίγον παρετήρησα ὅτι τὸ χῶμα ἤρχισε νὰ διαλύηται καὶ νὰ γύνηται μὲ τὸ ὕδωρ, εἰς δὲ τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου ὅτι ἔμεινεν ὑποστάθμη ἀμμώδης. Κενώσας ἔπειτα μετ' ἐπιμελείας τὸν κάδδον μου, μετήγγισα τὴν ἄμμον εἰς ἓν τῶν ἀδιαβρόχων καλαθίων ἐκείνων, τῶν κατασκευαζομένων ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν. Ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ μου δὲ, ἤθελον νὰ τὴν ξηράνω εἰς τὴν πυρὰν τῆς παρεμβολῆς μας, διότι δὲν εἶχε πλέον ὁ ἥλιος δύναμιν ὅπως ἐξατμίσῃ διὰ τῶν ἀκτίνων του τὴν πολύτιμον ὕλην.

« Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐπέστρεψα εἰς τὸ στρατόπεδόν μας, καὶ τότε μόνον παρετήρησα ὅτι ἀπὸ τὴν βίαν μας εἴχαμεν λησμονήσει νὰ ἀποφορτώσωμεν τοὺς ἵππους. Ὁ Κ. Μαλκόλμ εἶχεν ἔλθει πρὸς ἐμὲ, φέρων ὅσην χρυσοῦχον ἄμμον σχεδὸν καὶ ἐγώ. Ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα ἦλθε καὶ ὁ Βραδλέης καὶ ὁ Δὸν Λουδοβῖκος, ἀμφότεροι εἰς κατάστασιν ὑπερτάτου καὶ ἀνεκφράστου παροξυσμοῦ. — Βλέπετε, ἔκραζεν ὁ πρῶτος, ἰδοὺ πῶς τὸ πρᾶγμα γίνεται, — καὶ ἐδείκνυεν ὑπερηφάνως τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας του. Ὁ δὲ Ἰωσῆς ἀνέπεμπεν ἀτελευτήτους εὐχαριστίας καὶ εὐλογίας εἰς τὴν Παναγίαν καὶ συγχρόνως εἰς τὸ Μέγα Δαιμόνιον, συγχέων τὰς δύω λατρείας παραδόξως καὶ ἥκιστα ὀρθοδόξως.

« Μετὰ ταῦτα δὲ ἠσχολήθημεν νὰ στήσωμεν τὴν σκηνήν μας, καὶ ὁ Μαλκόλμ ἤρχισε νὰ ἑτοιμάζῃ τὸ δεῖπνον, διακοπτόμενος καὶ ἐμποδιζόμενος ἀφιακόπως ὑπὸ τῆς ἀξιώσεως ἡμῶν νὰ ξηράνωμεν τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας μας εἰς τὴν πυρὰν του, ὅπως ἰδῶμεν ὅσον τάχιον τὸ ἀποτέλεσμα. Ἀφ' οὗ δὲ συνετρίψαμεν

εἰς τὸ πῦρ τινὰ ἐκ τῶν πινακίων μας, τέλος ἐξηράνθη ἡ ἄμμος, καὶ τότε κλείσαντες ὅλοι τοὺς ὀφθαλμούς, ἠρχίσαμεν νὰ φυσῶμεν τὴν κόνιν ἥτις ἐκάλυπτε τοὺς θησαυροὺς ἡμῶν, καὶ μετά τινας στιγμὰς εὕρομεν ὅτι εἴχομεν συλλέξει ἕκαστος ὅσην χρυσοκόνιν ἐδύνατο νὰ λάβῃ δὶς ἢ τρὶς μεταξὺ τῶν δύω δακτύλων του. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο μᾶς ἐφάνη ἀγαθὸς οἰωνός, καὶ ὑποσχόμενος ἐπιτυχίαν διὰ τὸ μέλλον, δι'ὃ καὶ ἔκοιμήθημεν ὅλοι βαθύτατον ὕπνον.

« Σήμερον ὁ ἥλιος ἀνέτειλε λαμπρὸς εἰς ἀνέφελον οὐρανόν. Προγευθέντες δὲ κατεσπευσμένως, συνεσκέφθημεν περὶ τῆς χρήσεως τῆς ἡμέρας. Ὁ Δὸν Λουδοβίκος μόνος ἀρνεῖται νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν ἁγιότητα τῆς Κυριακῆς. Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν πάσης διαφωνίας, ἀπεφασίσθη ὅτι ἕκαστος θέλει ἐργάζεσθαι δι'ἑαυτόν, εἰς δὲ τὴν κοινότητα ὅτι ὠφείλει μόνον τὴν σύμπραξίν του διὰ τὴν κοινὴν ὑπεράσπισιν. Ἀφήσαντες λοιπὸν τὸν Δὸν Λουδοβίκον καπνίζοντα ἐντὸς τῆς σκηνῆς, ἀπήλθομεν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ ἴδομεν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν χρυσωρύχων ἦσαν τῆς ἰδέας ἡμῶν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ἂν εἶναι ἐπιτετραμμένη ἡ ἐργασία τῆς Κυριακῆς.

Τὸ κατ'ἐμὲ ἠργάσθην ὅλην τὴν πρὸ τῆς μεσημβρίας ἀκορέστως. Ὁμοίως δὲ ἠργάσθησαν καὶ οἱ σύντροφοί μου. Εἶναι ὅμως ἡ ἐργασία λίαν ἐπίπονος, ἀναγκάζουσα τὸν ἐργάτην νὰ μένῃ ἀδιακόπως κεκυφώς, ἐξ οὗ αἰσθάνεται κάματον εἰς τὰ μέσα, καὶ αἱ χεῖρές του οὖσαι ἀλληλοδιαδόχως ἢ εἰς τὸ ὕδωρ βεβυθισμέναι ἢ εἰς τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου ἐκτεθειμέναι, σκάνουσι καὶ προξενοῦσι μεγάλους πόνους. Ἀλλ'ὡς πρὸς τὸ μέγα κέρδος τὰ μικρὰ ταῦτα παθήματα εἰσὶν ἀνεπαίσθητα. Γευματίσαντες κατὰ τὴν μεσημβρίαν, δὲν ἠρκέσθημεν μετὰ ταῦτα πλέον, ἀλλὰ περιελθόντες ἐπεσκέφθημεν τας διαφόρους κατασκηνώσεις, καὶ εὕρομεν ὅτι σχεδὸν ὅλοι οἱ χρυσωρύχοι εἶχον πράξει ὡς καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ μὲν ἐκοιμῶντο ὑπὸ τὰ δένδρα, ἢ τὰς σκηνάς, ἢ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ἁμαξῶν αὐτῶν, οἱ δὲ καπνίζοντες συνδιελέγοντο, ἄλλοι ἐπεσκεύαζον τὰ ἐνδύματά των, καὶ ἄλλοι ἐμαγείρευον. Ἡ κοινωνία μας παρουσιάζει τῷ ὄντι κρᾶμα ἀνθρώπων παραδοξότατον. Ἐδῶ Ἰνδοὶ ἐπιδεικνύουσι τοὺς βαμβακοϋφεῖς λαμπρόχροάς των χιτῶνας, τὰ ἄγρια ἤθη των ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀλλαχοῦ χαλκόχροες ἀπόγονοι Ἰσπανῶν, ἰσχνὰ ἔχοντες καὶ μυώδη τὰ σώματα, λεπτοὺς δὲ τοῦ προσώπου τοὺς χαρακτῆρας καὶ ζωηρὸν τὸ βλέμμα, συνδιαλέγονται μὲ τοὺς Ἀγγίους (τοὺς Ἀμερικανούς), ὠχροὺς τὴν ὄψιν, ξανθοὺς τὴν κόμην, καὶ τὸ πρόσωπον ὀξὺ ἔχοντας ὡς ἀκμὴν μαχαίρας, ἀνθρώπους ἐπιτηδείους εἰς τὰς ἐμπορικὰς διαπραγματεύσεις, καὶ πάντοτε ἑτοίμους νὰ μεταχειρίζωνται τὴν μάχαιραν. Περαιτέρω ὁ ἐξ ἐρυθρῶν ἢ κυανῶν ἐρίων ὑφασμένος χιτών, αἱ εὐρεῖαι περισκελίδες ἐξ ὑφάσματος ἱστίων, ἐλέγχουσι τὸν λειποτάκτην ναύτην κητοθήρου τινός. Μετ' αὐτοὺς δράπεται Ἀφρικανοὶ ὁμιλοῦσι μεθ'ὅλης τῆς εἰς τὴν φυλὴν αὐτῶν ἐξιδιασμένης ταχύτητος, ταλαντεύοντες ἀμερίμνως τὰς οὐλότριχας κεφαλάς των, ἢ καγχάζουσι διαστέλλοντες μέχρι τῶν ὠτίων ἀχανὲς στόμα, κοσμούμενον διὰ δύω σειρῶν ὀδόντων ἐξαίσιου λευκότητος.

« Μεταξὺ ἄλλων ἀνεκαλύψαμεν σκηνὴν μεγίστην, ἐκ δύω ἢ τριῶν σκηνῶν κατεσκευασμένην, καὶ χρησιμεύουσαν ὡς ἐκκλησίαν, ὅπου ἱεραπόστολός τις ἐκ τῆς ἐπαρχίας τῆς Νέας Ἀγγλίας εἶχε συναθροίσει πολυάριθμον συνέλευσιν εὐσεβῶν.

« 5 Ἰουνίου.— Ἠργάσθημεν δι'ὅλης τῆς ἡμέρας μὲ πολὺν ζῆλον, ἀνασκάπτοντες, πλύνοντες, ἀλλὰ καὶ ἀμειβόμενοι δι'ἀποτελεσμάτων οὐχὶ εὐκαταφρονήτων. Ἐλπίζω ὅτι τέλος ἤρχισα ἀληθῶς τὴν οἰκοδομὴν τῆς περιουσίας μου, καὶ εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης καρδίας μου τὸν Θεόν, διότι οὐκ ὀλίγον ἐβασανίσθην μέχρι τοῦδε εἰς τὴν διὰ τοῦ κόσμου ὁδοιπορίαν μου, καὶ ἐδικαίωσε τὸ παράδειγμά μου τὴν παροιμίαν λέγουσαν ὅτι εἰς τὸν κυλιόμενον λίθον δὲν φύεται πόη. Ἤδη δ'ἐξ ἐναντίας ἔχω πολλὰ ἐπιτυχίας ἐνδόσιμα, καὶ ἀκλόνητον πρόθεσιν νὰ τὰ ἐπιμεληθῶ μεθ' ὅλης μου τῆς δυνάμεως καὶ μετὰ πάσης δραστηριότητος. Σήμερον ἠργάσθην πλησίον τοῦ Βραδλέη, καὶ ἐπετύχαμεν ἀμφότεροι ἄριστα, διότι ἐκεῖνος μὲν ἐξώρυξε 25 τάλληρα χρυσοκόνιος (133 1/2 φράγκα), ἐγὼ δὲ 22 τάλληρα (116 60/00 φρ.). Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας ἡμῶν εἶναι βάρβαρος, καὶ προσέτι αἰσθάνομαι πόνους δρυμεῖς εἰς τὰ μέσα μου, διότι ἔμεινον κεκυφὼς δι'ὅλης τῆς ἡμέρας. Διὰ τοῦτο ἐπρότεινα ν' ἀγοράσωμεν μίαν σκάφην (cradle), ἂν ἦτον δυνατόν. Ἡ δαπάνη θέλει εἶσθαι ἀναμφιβόλως μεγάλη, ἀλλὰ κατὰ πάντα λόγον λίαν ἐπωφελής. Τὸ γεῦμα ἡ πρότασίς μου ὁμοφώνως ἐγένετο δεκτή, καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι ἂν δὲν εὕρωμεν ν' ἀγοράσωμεν τοιαύτην μηχανὴν, θέλομεν προσπαθήσει νὰ τὴν κατασκευάσωμεν ἡμεῖς αὐτοί. Εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἔφθασαν πολλοὶ νέοι ἐπήλυδες ἐκ Σουτερβίλλης. Δύω ἐκ τῶν νεοελθόντων ἦσαν γνώριμοι τοῦ Βραδλέη· ὁ εἷς εἶναι ὁ Κ. Βίγγς, ὅστις ἐσχάτως ἦτον μεσίτης εἰς ἅγιον Φραγκίσκον· ὁ δὲ ἄλλος ὠνομάζετο Κ. Λακόσος, καὶ εἶναι Γάλλος Καναδινός. Ἐδέχθησαν δὲ ἀμφότεροι προθύμως τὴν πρότασίν μας νὰ ἑνωθῶσι μετὰ τῆς συνοδείας μας. Ἂν ἐξακολουθήσῃ ἡ συρροὴ αὕτη, καὶ καθὼς αὐξάνει ἡ τιμὴ τῶν ὠνίων (σήμερον ἠγοράσαμεν 15 τάλληρα μίαν στάθμην διὰ νὰ ζυγίζωμεν τὸν χρυσόν, καὶ ταύτην οὐχὶ πολλὰ καλὴν), ἐπικερδέστερον θέλει εἶσθαι μετ'οὐ πολὺ ν' ἀνοίξῃ τις καπηλεῖον, παρὰ νὰ μεταχειρίζηται τὴν σκάφην καὶ τὴν σκαπάνην. Ἐκπλήττομαι δὲ μεγάλως πως εἰς μέρη τόσον μεμακρυσμένα ἀπὸ πάντα πολιτισμὸν, καὶ ἑπομένως ἀπὸ πάντα νόμον, ὑπάρχει τόση ἀσφάλεια, καὶ πῶς οὐδεμία ἀκούεται ἀπόπειρα οὔτε κατὰ τῶν προσώπων οὔτε κατὰ τῶν ἰδιοκτησιῶν. Ἄλλως τε ὅμως ἡ κλοπὴ ἤθελεν ἀμέσως τιμωρηθῇ, καὶ σφαῖρα ἐλαυνομένη εἰς τοῦ ἐνόχου τὴν κεφαλὴν, ἤθελεν εἶσθαι ἡ συνοπτικὴ αὐτοῦ δίκη.

« Κυριακὴ, 11 ἰουνίου.—Πρὸ ὀκτὼ σχεδὸν ἡμερῶν δὲν ἤνοιξα τὸ ἡμερολόγιόν μου. Τὴν τρίτην δὲν εὕρομεν ν'ἀγοράσωμεν σκάφην, δι'ὃ καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ κατασκευάσωμεν οἱ ἴδιοι ὄχι μίαν ἀλλὰ δύω. Ἡ μεγάλη δυσκολία ἦτον νὰ προμηθευθῶμεν σανίδας. Τὰς ἠγοράσαμεν δὲ 35 τάλληρα, καὶ τὴν αὐτὴν ποσότητα μᾶς ἐζήτησεν εἰς λεπτουργὸς διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐργασίαν μας. Ἐν τούτοις ὅμως αἱ

μηχαναὶ ἐτελείωσαν τὴν τετράδην μετὰ τὴν μεσημβρίαν, καὶ δὲν εἶχον μὲν ἐργασίαν πολλὰ λεπτὴν, ἀλλ' ἦσαν πολλὰ στερεαί. Τὴν πέμπτην λοιπὸν τὸ πρωὶ ἀμέσως τὰς μετεχειρίσθημεν λίαν ἐπιτυχῶς. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐργασίας εἶναι ἐπικερδέστερος ἐνταῦτῷ καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἐπίπονος.

«Κυριακὴ, 18 ἰουνίου. — Ἡ τελευταία ἑβδομὰς ὁμοιάζει ἐντελῶς τὴν προλαβοῦσαν, ἐκτὸς ὅτι τὰ κέρδη μας ὑπῆρξαν πολὺ μεγαλήτερα, διότι κατὰ μέσον ὅρον συνελέξαμεν 16 ὀγγίας ἢ 1600 φράγκα καθ'ἡμέραν. Αἱ σκάφαι αὐξάνουσι καθ'ἑκάστην, καὶ ὅμως οἱ κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον ἐργαζόμενοι δὲν φαίνονται ἐλαττωθέντες, διότι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν φθάνουσι νέοι ὁδοιπόροι ἐκ τῶν παραθαλασσίων.

« Τὴν πέμπτην μᾶς ἐπεσκέφθη ὁ Κ. Λάρκιν, ἐπιτετραμμένος ἀποστολήν τινα ἀπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Βασιγκτῶνος· διενυκτέρευσε δὲ εἰς τὴν σκηνὴν ἡμῶν, καὶ τὸ πρωὶ ἀνεχώρησε. Μᾶς ἔφερε δὲ περιέργους εἰδήσεις ἐξ ἁγίου Φραγκίσκου. Ὑπὲρ τὰ δύω τρίτα τῶν οἰκιῶν ἔμειναν ἐκεῖ κενά. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῷ λιμένι προσωρμισμένων πλοίων ἔμειναν χωρὶς πληρωμάτων, διότι ἐλειποτάκτησαν. Εἷς ἓν πλοῖον ἐλθὸν ἀπὸ τὰς Σανδβίχας νήσους ὁ πλοίαρχος ἔμεινε μόνος. Ἐρχόμενος δὲ ὁ Κ. Λάρκιν ἀπήντησε καθ' ὁδὸν ἄλλον πλοίαρχον ὅστις ἀνεχώρησεν ὁ ἴδιος μὲ τὸ πλήρωμά του διὰ τὰ μεταλλεῖα, καὶ ὅταν ὁ Κ. Λάρκιν τὸν ἐπέπληξε διὰ τὴν παράδοξον ταύτην διαγωγήν του, ὤ! ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος, σᾶς βεβαιῶ ὅτι αἱ ἀλύσεις του καὶ αἱ ἄγκυραί του εἶναι τόσον γερεαὶ ὥστε θὰ τὸ φυλάξωσιν ἕως νὰ ἐπιστρέψωμεν. Ὁ *Ἀστὴρ* καὶ ὁ *Καλλιφόρνιος*, δύω ἐφημερίδες, ὧν ἡ ἔκδοσις ἤρχισε πρὸ ὀλίγου, ἔπαυσαν ἐκδιδόμεναι, διότι ἐγκατελείφθησαν ἀπὸ τοὺς συντάκτας καὶ ἀπὸ τοὺς τυπογράφους των. Καὶ ἠξεύρετε, μᾶς εἶπεν ἀκόμη ὁ Κ. Λάρκινς, ποῖον εἶδα νὰ ἐργάζηται ὡς τὰ νόνατα ἱσταμένος εἰς τὸ ὕδωρ καὶ μὲ ζῆλον ἀπαραδειγμάτιστον; Ὅλον καὶ ὅλον τὸν εἰσαγγελέα τοῦ βασιλέως τῶν Σανδβίχων νήσων. Δὲν εἶναι ὁ μόνος τοῦ ἐπαγγέλματός του ἐδῶ, ὑπέλαβεν ὁ Βραδλέης. Οἱ νομικοὶ ἐδῶ εἶναι ἄφθονοι. Αὐτοὶ τοὐλάχιστον κερδίζουσι χωρὶς νὰ βλάπτωσί τινα. Πόσοι τῶν συναδελφῶν των δὲν δύνανται νὰ καυχηθῶσι περὶ τούτου!

« Παρασκευὴ, 23 Ἰουνίου. — Τὴν προλαβοῦσαν τρίτην μετὰ τὴν μεσημβρίαν ὑπῆρξα εὐτυχέστατος. Ἐνῷ ἔσκαπτα καὶ ἔρριπτα τὸ χῶμα εἰς τὴν σκάφην, εὗρον τμῆμα μετάλλου ἴσον μὲ λεπτοκάρυον, καὶ ἀμέσως τὸ ἐγνώρισα ὡς χρυσὸν καθαρόν. Ἦγε δὲ δύω ὀγγίας καὶ τρία τέταρτα, καὶ κατὰ τοὺς νόμους τοὺς ἐπικρατοῦντας εἰς τὰ μεταλλεῖα, ἦτον κτῆμα ἐμοῦ καὶ ὄχι τῆς κοινότητος, διότι εἶχεν εὑρεθῇ πρὶν διέλθῃ διὰ τῆς σκάφης, καὶ διότι εἶχε βάρος περισσότερον τῆς ἡμισείας ὀγγίας. Πλησιέστερον τῶν πηγῶν τοῦ Σακραμέντου, καὶ μάλιστα εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τῶν Καστόρων λέγεται ὅτι τὰ τεμάχια ταῦτα εἰσὶν ἀφθονώτερα· εἰς τῶν Μορμόνων τὰ ὀρύγματα ὅμως εἶναι σπάνια.

« Μεταξὺ τῶν νεοελθόντων ὑπάρχουσιν ἤδη καί τινες Καλλιφόρνιοι καὶ ἐγχώριοι Ἱσπανοί, οἱ πλεῖστοι ἔχοντες καὶ τὰς γυναῖκάς των, αἵτινες συνοδεύονται ἀπὸ κόρας αὐτόχθονας. Τὸ χαρίεν ἱσπανικὸν ἔνδυμα φαιδρύνει τὴν σκηνογραφίαν, καὶ μεταξὺ τῶν ὠχρῶν Ἀμερικανῶν, οἵτινες φοροῦσι πλατείας καὶ λευκὰς περισκελίδας καὶ ψιαθίνους πίλους, μεταξὺ τῶν ἡμιγύμνων Ἰνδῶν, εὐαρέστως ἁπαντᾷ ἡ ὅρασις τὸν μελάγχροα Καλλιφόρνιον, μέλαινας ἔχοντα καὶ φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐνδεδυμένον στρογγύλον καὶ βραχὺν ἐπενδύτην μετὰ λαμπρῶν ποικιλμάτων, περισκελίδας ὁλοσηρικοῦ, μεταξωτὴν ζώνην καὶ κομψὰ ὑποδήματα ἀπὸ δέρμα δορκάδος, εἰς τὸ τελματῶδες ὕδωρ διαφόρως διαστρεφόμενα.

« Αἱ γυναῖκες εἰσὶ χαρίεσσαι καὶ φιλάρεσκοι, καὶ αἱ ἐσθῆτές των λαμπρότατα ἔχουσαι χρώματα (τὸ ἀλουργοῦν φαίνεται προσφιλέστερον τῶν λοιπῶν) καὶ ποικίλματα πλούσια, καλύπτουσιν ἀτελῶς πόδας ὡραιοτάτους. Αἱ κόμαι των κρέμονται εἰς ὀγγώδεις πλεξίδας, ἐπὶ τῶν νώτων των, καὶ ὅλα τὰ πάρεργα κοσμήματα, τὰ ἐνώτια, τὰ ψέλλια, τὰ περιδέραια, εἰσὶ πλουσιώτατα. Τὸ δὲ χαρακτηριστικὸν μέρος τῆς ἐνδυμασίας εἶναι τὸ ρεβόσον, εἶδος βαμβακοϋφοῦς καλύμματος, ἀντικαθιστῶν τὴν μαντίλλαν τῆς Ἱσπανίας. Τὸ φέρουσι δὲ αἱ γυναῖκες παντοιοτρόπως καὶ πάντοτε μὲ πολλὴν χάριν, καλύπτουσαι δι'αὐτοῦ τὴν κεφαλήν των, περιελίσσουσαι τὸ πρόσωπόν των, καὶ πάντοτε μὲ τὴν ἄμεμπτον ἐκείνην κομψότητα, μὲ τὴν θελκτικὴν ἐκείνην φιλαρέσκειαν μεθ' ἧς ἠξεύρουσι παντοῦ καὶ πάντοτε αἱ ἱσπανίδες νὰ μεταχειρίζωνται τὴν μαντίλλαν καὶ τὸ ρεβόσον· Ἀφ' ὅτου δὲν ἀφίχθησαν οἱ νέοι οὗτοι προσήλυτοι, ἔχομεν σχεδὸν καθ' ἑσπέραν ἕνα φανδάγον ἐπὶ τῆς χλόης ἐμπρὸς τῶν σκηνῶν. Ὁ φανδάγος εἶναι κυρίως εἶδος χοροῦ· ἀλλ'ἐδῶ σημαίνει ἐν γένει συναναστροφὴν ὅπου γίνεται χορὸς, καὶ εἰς τὰς συναναστροφὰς ταύτας μάλιστα προτιμᾶται ὁ στρόβιλος. Εἶναι δὲ λίαν εὐάρεστον, μετὰ τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν ὅλης τῆς ἡμέρας, τὴν ἑσπέραν νὰ ἐρχώμεθα εἰς τοὺς φανδάγους τούτους. Οἱ χαρμόσυνοι ἦχοι τῆς κιθάρας καὶ τοῦ βιολίου τοὺς ἀναγγέλλουσιν εἰς ὅλους τοὺς παρευρισκομένους ἐνταῦθα, καὶ τότε σχηματίζεται συναναστροφὴ ζωγραφικωτάτη, ὅπου καθεὶς καπνίζει τὸν σιγάρον του, χειροκροτῶν τοὺς χορευτὰς οἵτινες καὶ αὐτοὶ καπνίζουσι. Θαυμάσια εἶναι τὰ πλούσια ἐνδύματα καὶ τὰ χαρίεντα κινήματα τῶν χορευτριῶν, αἵτινες φαίνονται χορεύουσαι οὐχὶ μὲ τοὺς πόδας μόνον, ἀλλὰ μὲ ὅλην των τὴν ψυχὴν καὶ μὲ ὅλην των τὴν καρδίαν. Ὁ Λακόσος πρὸ πάντων ἐξεμάνη μὲ τοὺς φανδάγους τούτους, καὶ πολλάκις ἀναμίγνυται ὁ ἴδιος εἰς τοὺς χορούς.

« Κυριακὴ, 25 ἰουνίου — Ἐπαύσαμεν ἐργαζόμενοι τὴν κυριακὴν, διότι ἀρκετὴ εἶναι ἡ ἐργασία τῶν ἓξ ἡμερῶν. Κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην τὸ κέρδος μας ἦτον μέτριον, μόνον δεκαεννέα ὀγγίαι. Καθ' ἑσπέραν σταθμίζομεν τὴν χρυσοκόνιν καὶ τὴν διανεμόμεθα, καὶ ἕκαστος φέρει τὰ πλούτη του εἰς σκυτίνην ζώνην, ἣν φέρει πάντοτε ἐφ' ἑαυτοῦ. Ὁ Ἰωσὴς εἰς τὰς στιγμὰς τῆς ἀργίας του σενέλεξε καὶ αὐτὸς οὐ μικρὰν ποσότητα, καὶ καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἐρευνᾷ ἀνησύχως ἂν διατηρῆται ἀσφαλῶς ὁ θησαυρός του, τὸν σταθμίζει δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, καὶ ἑκάστοτε ἐπικαλεῖται ὅλους τοὺς ἁγίους τοῦ συναξαρίου

καὶ ὅλα τὰ δαιμόνια τῆς ἰνδικῆς μυθολογίας. Διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ δὲ εὐχὴν ἣν ἔταξε πρὶν ἀναχωρήσῃ ἀπὸ Μοντερέην, ἐχώρισε τὸ τέταρτον τοῦ θησαυροῦ του διὰ τὴν Μεγάλην Γυναῖκα, ὡς ὀνομάζει τὴν Θεοτόκον, κατ' ἀντίθεσιν ἀναμφιβόλως πρὸς τὸ Μέγα δαιμόνιον. Ἀλλ' ὑποπτεύω ὅτι ἡ μερὶς τῆς Παναγίας ἐλαττοῦται καθ' ἡμέραν, καὶ ὁ Ἰωσὴς τὴν δολιεύεται.

Ἐσυζητήσαμεν σήμερον τὴν πρότασιν ἂν δὲν εἶναι συμφερώτερον νὰ μεταβῶμεν εἰς θέσιν πλησιεστέραν τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ, διότι τὰ *ὀρύγματα τῶν Μορμόνων* εἰσὶν πλήρη ἀνθρώπων, καὶ μᾶς ἐκλάπησαν ἤδη τινὰ τῶν ἐργαλείων μας. Τέλος ἀπεφασίσαμεν νὰ πωλήσωμεν τὰς σκάφας, καὶ ν' ἀπέλθωμεν εἰς τόπον μᾶλλον μεμονωμένον· ὁμολογῶ ὅμως ὅτι θέλω συναισθανθῇ τὴν στέρησιν τῶν φανδάγων καὶ τὴν ἀπουσίαν τινῶν ἀπὸ τὰς σ ε ν ο ρ ί τ α ς, ὧν εἶχον συνηθίσει τὴν συναναστροφήν. »

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΑΙ.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα *μικροτέχναι* περιλαμβάνεται ἀριθμός τις τεχνιτῶν, οἵτινες διὰ τῆς λεπτότητος, καὶ οὕτως εἰπεῖν διὰ τοῦ *μικροσκοπικοῦ* τῆς τέχνης των, ἐπέσυρον τὸν θαυμασμὸν τῶν παρατηρητῶν τῶν ἔργων των, καθὼς ποτε ἐξέπληξαν τὴν ἀνθρωπότητα οἱ οἰκοδόμοι γιγαντιαίων ἔργων, οἷον τῶν πυραμίδων, τοῦ κολοσσοῦ τῆς Ῥόδου κ. τ. τ. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι ἀρκούντως μέγας, πλὴν ἐδῶ ἀναφέρομεν τινὰς τῶν σημαντικωτέρων, παραλείποντες τοὺς λοιποὺς, ὡς μὴ ἀξίους νὰ συγκριθῶσι μὲ τοὺς κατωτέρω μνημονευομένους.

Ἡ *μικροτεχνικὴ* ἦτο γνωστὴ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ὁ Αἰλιανὸς ἀναφέρει *Καλλιστράτην* τινὰ *Λακεδαιμόνιον*, ὅστις ἔγραψε μὲ χρυσοῦς χαρακτῆρας ἓν *ἐλεγεῖον δίστιχον* ἐπὶ *κόκκου κεγχρου*.—Ὁ Πλίνιος κάμνει μνείαν *Θεοδώρου* τινὸς *Σαμίου*, κατασκευάσαντος ἐξ ὀρειχάλκου τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ ἄγαλμα, ὅλως διόλου ὁμοιάζον, καὶ κρατοῦν εἰς μὲν τὴν δεξιὰν χεῖρα ἓν βιβλίον, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν ἅρμα τέθριππον, ὅλον δὲ τὸ ἅρμα ἐσκεπάζετο ἐντελῶς ὑπὸ *μυίας* ὀρειχαλκίνης, κατεσκευασμένης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου.

Μεταξὺ τῶν νεωτέρων μικροτεχνῶν ἄξιοι σημειώσεως εἶναι οἱ ἑφεξῆς τέσσαρες.

Φίλιππος Πίππος (Philippe Pippo), περίφημος χαράκτης, θαυμαζόμενος ὄχι μόνον διὰ τὴν ἄκραν ἐπιδεξιότητά του καὶ τὴν λεπτότητα τῆς τέχνης του, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἐξέλεγεν ὕλην πρὸς τοιαύτας ἐργασίας. Ἐχάραξεν οὗτος ἐπὶ πυρήνων δαμασκήνων καὶ κερασίων μικρὰ ἀνάγλυφα, συγκείμενα ἀπὸ πολλὰ πρόσωπα, τόσον λεπτὰ, ὥστε ἦσαν ἀόρατα μὲ γυμνὸν ὀφθαλμὸν, πλὴν διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐφαίνοντο ἀρκετὰ ζωηρῶς, καὶ κεχαραγμένα μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην λεπτότητα καὶ ἀναλογίαν τῆς τέχνης.

Νικόλαος Σπαννόχης (N. Spannochi), ζήσας κατὰ τὸν 17 αἰῶνα, ἐθαυμάσθη διὰ τὴν μικρογραφικήν του ἐπιδεξιότητα. Ἔγραψεν οὗτος ἓν ἐκ τῶν κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίων, ἄνευ οὐδεμιᾶς συγκοπῆς, ἐπὶ περγαμηνῆς, ἐχούσης μέγεθος ὅσον ὁ *ὄνυξ μικροῦ δακτύλου*, καὶ μολαταῦτα μὲ χαρακτῆρα τοσοῦτον καθαρὸν καὶ λαμπρὸν, ὥστε ἦτον ἄξιον νὰ παραβληθῇ μὲ τοὺς τῶν καλλιτέρων καλλιγράφων χαρακτῆρας.

Βοβερῖκος (Boverick), περίφημος ὡρολογοποιὸς τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸν 17 αἰῶνα. Κατεσκεύασεν οὗτος ὄχημα ἐξ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ τετράτροχον, περιέχον ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ἄνθρωπός τις· ἦτο δὲ τὸ ὄχημα τόσον μικρὸν καὶ ἐλαφρὸν, ὥστε ἐσύρετο εὐκόλως ὑπὸ *μυΐας*. Ὁ αὐτὸς τεχνίτης κατεσκεύασε τράπεζαν χαρτοπαιγνίου μετὰ τοῦ συρταρίου της, μίαν τράπεζαν τοῦ φαγητοῦ, μίαν σκευοθήκην, ἕνα καθρέπτην, δώδεκα καθέδρας, ἓξ πινάκια, μίαν δωδεκάδα μαχαιρίων, ἄλλα τόσα περόνια καὶ κοχλιάρια, δύω ἁλατοδοχεῖα, πρὸς τούτοις δὲ ἕνα ἄνδρα, μίαν γυναῖκα, καὶ ἕνα ὑπηρέτην, καὶ ὅλα ταῦτα ἦσαν τόσον μικρὰ, ὥστε ἐχώρουν ἐντὸς *πυρῆνος κερασίου*.

Ἄλουμνος (Alumno), ζήσας κατὰ τὸν ις' αἰῶνα, ἔγραψεν ὅλον τὸ σύμβολον τῶν ἀποστόλων, μετὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, εἰς ἐπιφάνειαν, ἴσην μὲ τὴν ἔκτασιν ἑνὸς *λεπτοῦ*. Ἐπαρουσίασε δὲ τὸ μικροτεχνικὸν τοῦτο ἀριστούργημά του εἰς τὸν βασιλέα Κάρολον τὸν Ε', καὶ τὸν Πάπαν Κλήμεντα τὸν Ζ', καὶ ἐθαυμάσθη διὰ τὴν τέχνην του καὶ τὴν ὑπομονήν. Ἀλλ' ἐντοσούτῳ τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς μικροτιχνικῆς δὲν εἶναι τίποτε, παραβαλλόμενον πρός τινα ἄλλα, τῶν ὁποίων καὶ νὰ φαντασθῇ τις τὴν λεπτότητα ἀδυνατεῖ. Τοιοῦτον ἀναφέρει ὁ καρδινάλιος Πάσμανος (Pazman), ὅστις βεβαιόνει ὅτι εἶδε *τριακόσια* ἀγγεῖα ἐξ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ, μὲ χείλη χρυσωμένα, περικλειόμενα *εἰς κόκκον πεπέρεως*. Ὁ κόκκος οὗτος ἐφυλάττετο τότε (καὶ ἴσως ἀκόμη σώζεται), εἰς τὴν ἐν Πράγᾳ βιβλιοθήκην Ῥοδόλφου τοῦ δευτέρου.

Κ.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

Φιλολόγος τις Ἱσπανὸς, Ἀδόλφος Κάστρος καλούμενος, ἀνεκάλυψεν ἐσχάτως σύγγραμμά τι πρὸ πολλοῦ ἀπολεσθὲν τοῦ περιφήμου Καρβάντου, τοῦ συγγραφέως τοῦ Δὸν Κιχώτου. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ὀνομάζεται Β ο υ σ κ α π ιὲ, καὶ εἶναι συμπλήρωμα τοῦ περιωνύμου ἐκείνου μυθιστορήματος. Ἐν αὐτῷ δὲ ἐξηγεῖται ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἦτον νὰ πολεμηθῇ διὰ τοῦ γελοίου ἡ εἰσέτι ἐπὶ τοῦ Καρβάντου ὑπάρχουσα, καὶ ὑπὸ βασιλέων καὶ μεγιστάνων προστατευομένη τάξις τῶν ἀ λ η τ ῶ ν ἱ π π ο τ ῶ ν. Περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ ἀνευρεθέντος βιβλίου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία.